YAPIN

AYLIK
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ

şubat '85
42
250 TL
(kdv dahil)

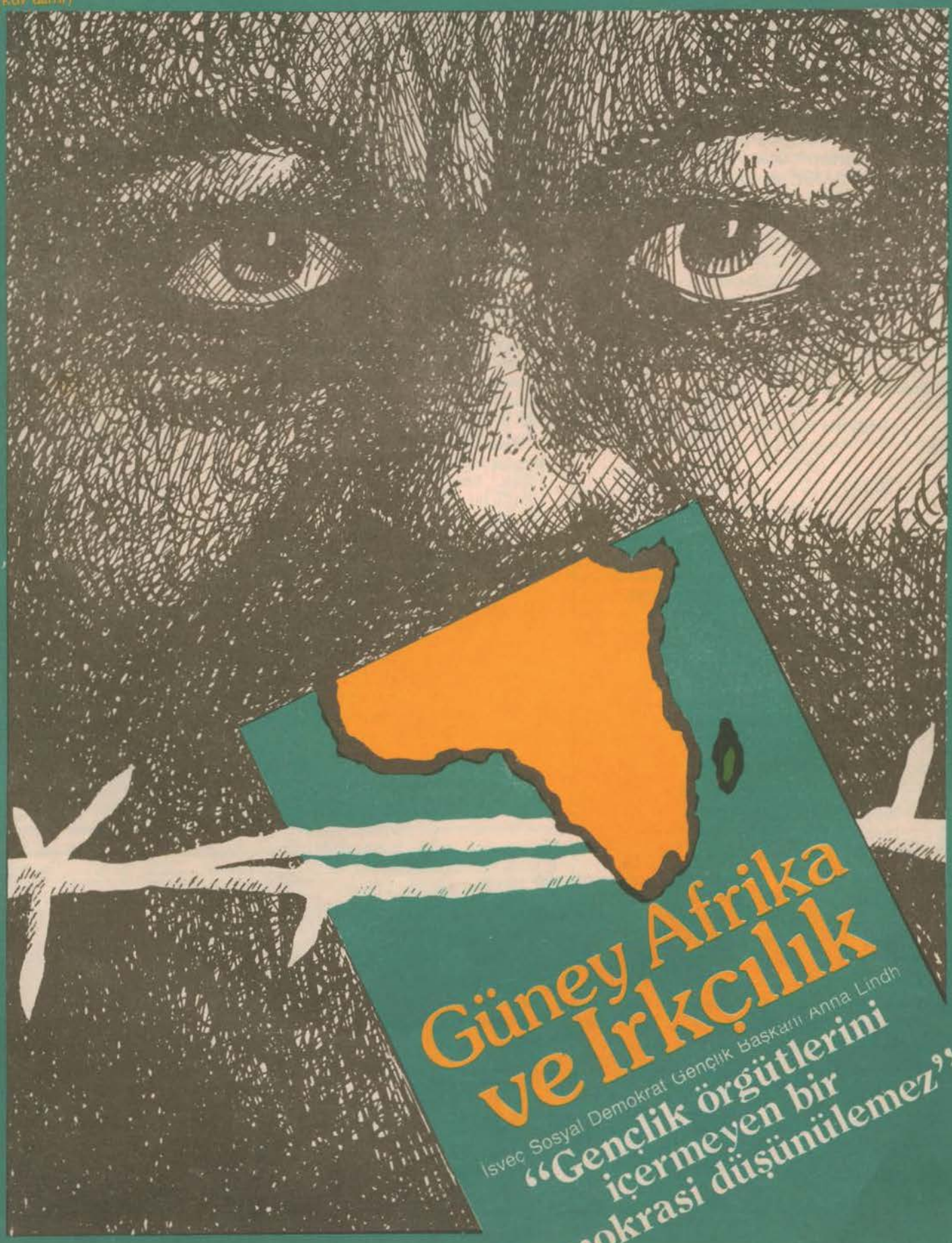

Güney Afrika ve Irkçılık

İsveç Sosyal Demokrat Gençlik Başkanı Anna Lindh

"Gençlik örgütlerini içermeyen bir demokrasi düşünülemez"

GÜNEY AFRİKA VE IRKÇILIK

MANGANE SEROTE ve CHRİSTOPHER VAN WYK'dan şiirler 3
ULLA ANDERSEN/Güney Afrikalı Karaların Genç Yazını 4
INGOAPELE MADİNGOANE/Şiir 5
GÜNEY AFRİKA TUTUŞUYOR (Derleyen: Ertan Yılmaz) 7
YASEMİN ÇONGAR/Emperyalizmin Ümit Burnu'nda Yükselen Kalesi 8
ALEX LA GUMA/Öykü (Türkçesi : Gürhan Uçkan) 10
ALEX LA GUMA/Öykü (Türkçesi: Vecihi Sarısözen) 11
BREYTEN BREYTENBACH/Şiir 12

EDEBİYAT

HASAN HÜSEYİN/Şiir 10
AHMET ADA/Günümüz Şiiri Üstüne Bir Saptama 14
A.ÇAĞRI ÇINAR/Şiir 14
ALPASLAN BERKTAY/Öykü 15
YAŞAR MİRAÇ/Şiir 21
OZAN TELLİ/Şiir 23
HİDAYET KARAKUŞ/Şiir 25
CİHAN OĞUZ/Şiir 27
ŞADİYE SARKAN/Şiir 31

ULUSLARARASI GENÇLİK YILI

SERDAR CAN/Kuşku Bulutlarını Dağıtalım 16
HÜSAMETTİN ÇETİNKAYA/Gençlik ve Gelecek 22
ANNA LİNDH/"Gençlik örgütlerini içermeyen bir demokrasi düşünülemez..." 24

MÜZİK

MAZHAR-FUAT-ÖZKAN ile konuşma (Konuşan: Alper Fidaner) 18

HALKOYUNLARI DOSYASI

ALİ YAVUZ-METİN TURAN 20

EĞİTİM – KÜLTÜR

BİLİM ve SANAT – 5. YIL, 50. SAYI... 26
HÜLYA AYANGİL/Sicil Yönetmeliklerinin İflası 27
KAMPUÇYA GERÇEĞİ – Pol Pot Rejiminin Suçları ve Uluslararası Gericilik 35

KİTAPLAR

HÜSEYİN FERHAD/Olcas Süleymanov 29
FÜSUN ÖZTÜRK/Tren Gidiyor 29

KARİKATÜR – DESEN

HATAY DUMLUPINAR 2
NUEZ 9
MUAMMER BOZKURT 14
MURAT ÖZMENEK 20
MUSTAFA OKAN 21

"İŞÇİ PORTRESİ SERGİSİ '84" RIZA ARAT, ARAMİS KALAY

YARIN'dan...

YENİ YIL KARİKATÜRÜ!

sorunları birlikte aşacağız...

"YARIN Dergisinin Değerli Yöneticilerine;

Her sayısı çok önemli şiir, düşün, kültür, edebiyat, fotograf sinema sorunlarını, konularını topluma açan, ileten, yaygınlaştıran YARIN dergisinin çok önemli işlevler yaptığını bir de ben, sizlere iletmek istiyorum.

Dergideki şiirlerin yazıldığını, yazıların konuşulduğunu, tartışıldığını söylememde yarar vardır sanıyorum.

DÜNYA GENÇLİK YIL'na da en olumlu katkıyı haklı olarak sizlerden bekliyoruz.

Bu duygu ve düşüncelerle sizleri kutluyorum, yeni yılda da başarılarınızın devamını dileyerek sevgilerimi, saygılarımı sunuyorum.

Dr. Erdal Atabek Barış Derneği Davası Tutuklusu"

Değerli bilim Adamı Erdal Atabek'in elimize geçtiği anda yüreğimizi ısıtan bu mektubunu okuyucularımızla paylaşmak ve kendisine teşekkürlerimizi iletmek istedik.

Yarın bu sayısında Güney Afrika ve Irkçılık konusunda küçük bir bölüm hazırladı. Son aylarda dünya basınında önemli bir yer ayrılmasına karşın, günlük basınımızda kendisine bir türlü bir yer bulamayan ve ülkemizde pek bilinmeyen bir bölgeyi ve yerli siyah halkın direnişini tanıtmaya çalıştık. Hem bölgenin sosyo-politik durumunu, hem de edebiyat örneklerini yazılarımızda işledik. Ne denli başarılı olduğumuzu okuyucularımızın tepkisinden anlayacağız. Yarın bundan sonra da, daha önce Latin Amerika, Orta Amerika, Filistin için, şimdi de Güney Afrika için hazırladığı türden sayıları, dünyanın diğer bölgeleri için de hazırlayacak.

Orta sayfamızda pekçok gencin beğenisini kazanan Mazhar-Fuat-Özkan topluluğuyla yaptığımız bir konuşmayı bulacaksınız. Bu konuşmayı, gelecek sayılarda da yine isimleri çeşitli kesimlerin beğenisini kazanan müzikçilerimizle yapılan konuşmalar, yazılar izleyecek. Amacımız, müziğimizin belirli bir gelişme içinde, olması gereken yere ulaşmasına katkıda bulunmak. Bu amaca siz okurların da katılacağını umuyoruz.

Bu sayımızda, 1985 Gençlik Yılı yazılarını sürdürüyoruz. Serdar Can ve Hüsamettin Çetinkaya arkadaşlarımızın yazılarının ve İsveç gençliğinin bir kolunun örgütüyle yapılan konuşmayı ilgiyle karşılayacağınızı umuyoruz.

Bu arada iletmek istediğimiz bir sorun var: KDV'nin nasıl birşey olduğunu anladık, anlatalım. Dergimiz bu sayısıyla birlikte 250 lira oluyor, KDV böylece yaşantımıza hiçbir alanda zam getirmediği gibi, okuduğumuz yayınlara da getirmemiş oluyor!

Evet, 250 lira yapıyoruz dergimizi. Bunun de pahasına yapıldığını da anlatmak istemiyoruz. Anlaşılacağını biliyoruz ama, gene de kimi önlemlerle bu fiyat yükselmesinin okurlarımıza yansımasını en azından gecikmesini amaçlıyoruz Bu nedenle de daha önce bu ay başında son bulacağını bildirdiğimiz abone kampanyasını bir ay daha uzatıyoruz. Şubat ayı içinde de okurlarımız 1500+150 lira ödeyerek (yani 150 lira da KDV ödeyerek) bir yıllık abone olabilecekler ve derginin sayısını 250 lira yerine hemen hemen yarı fiyatına 137.5 liraya edinebilecekler.

Abone kampanyamızın uzatılmış süresi dolduğunda ise, yani 1 Mart'tan başlayarak, 2400 liraya (KDV dahil) bir yıllık abone olabileceksiniz. Altı aylık ise, 1200 lira olarak belirlendi.

50 liranın zam olmadığını anlatabilme yolunu bize "İcraatın İçinden" programında öğreten Özal'a teşekkürlerimizi ileterek, böylesi becerilerimizi toplumca aşabilmek umuduyla.

Sevgiyle, dostlukla.

□ SAHİBİ
Sami Alptekin

□ SORUMLU YAZI İŞLERİ YÖNETMENİ
Füsun Öztürk Baysan

□ BÜRO ve TEMSİLCİLİKLER
İsveç: Gürhan Uçkan, Box 38045, 100 64 Stockholm
F.Almanya: Mehmet Bilgin Postlagernd, 4000 Düsseldorf 1
İzmir: 847. Sokak, 8/313, Konak - İzmir
İstanbul: Divanyolu, Hoca Rüstem Sokak, Zafer Han No: 7, Kat: 4-12, Cağaloğlu, İstanbul

□ DAĞITIM
Yetkin Dağıtım

□ ABONE KOŞULLARI
Yurtiçi/Yıllık 1500 TL
Altı Aylık 800 TL.
Yurtdışı/Yıllık 30 DM
Altı Aylık 16 DM
Yurtdışı tek fiyat 3 DM

□ İLAN FİYATLARI
Kapak/
Tam Sayfa : 80.000.- TL
Yarım Sayfa : 50.000.- TL
Çeyrek Sayfa: 25.000.- TL
İç Sayfalar/
Tam Sayfa : 50.000.- TL
Yarım Sayfa : 25.000.- TL
Çeyrek Sayfa: 13.000.- TL

□ TEKNİK İŞLER
Dizgi : Norm Dizgi
Film : Barok Ofset
Baskı : Daily News
Kapak Baskısı : Maya
Grafik Düzenleme : Yarın

□ YÖNETİM ADRESİ
Hanımeli Sokak, 15/15
Sıhhiye - Ankara

□ YAZIŞMA VE HAVALE ADRESİ
Yarın, P.K: 723, Kızılay - Ankara.

□ POSTA ÇEKİ NUMARASI
164860

YARIN

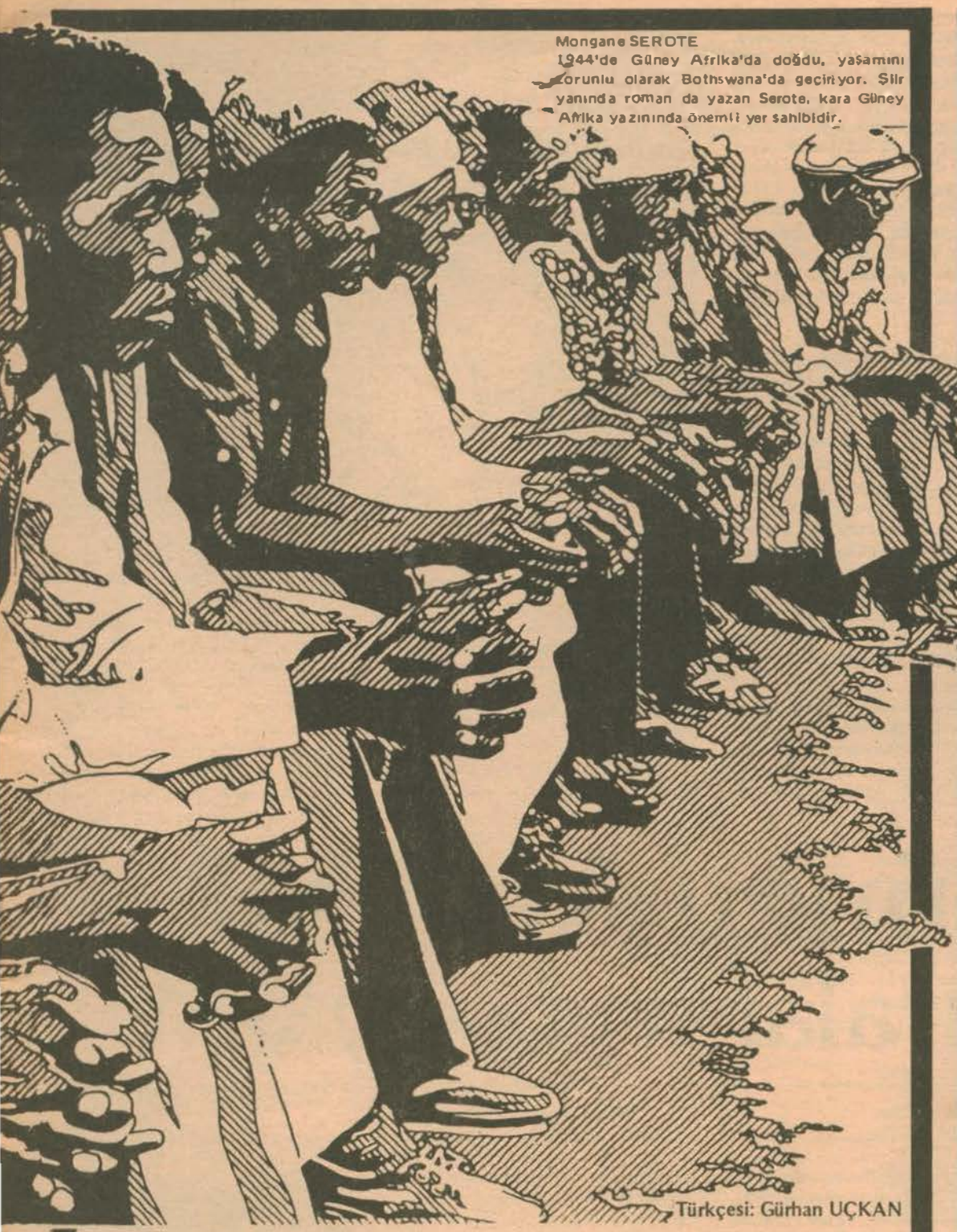

Türkçesi: Gürhan UÇKAN

Mongane SEROTE
1944'de Güney Afrika'da doğdu, yaşamını sürgünlü olarak Bothswana'da geçiriyor. Şiir yanında roman da yazan Serote, kara Güney Afrika yazınında önemli yer sahibidir.

Kruger Parkı'nın Kenarında

kartallar takılıyor tellere
küçük kuşlar kaçıyor
yer açarak atmacalara
yanık otlar arasında ararken
fare ve köstebek

devriyenin yeri belirsiz gözleri
ayarlıyor dürbünü
Zoutspan dağlarına doğru
düzensiz bir çember gibi
yükseliyor sigara dumanından üç sütun
gine tavukları çığlık atarken
ve kızıllık sararken çimen uçlarını
bozuluyor sessizlik

şimdi çok kalmadı artık
buradan sınıra

şimdi çok kalmadı artık
buradan sınıra

sağda, doğuda
dümdüz uzanıyor asfalt yol:
otlarda bekliyor
yılan ve salamandra
hiç sevmeden rahatsız edilmeyi,
dikenli çalıların orda
taşlara tırmanıyor
kıraç toprakların dev kertenkelesi

kıpırtılar oluyor dallarda
ve gözetleniyor ova
dikenli tellerden yapılmış ağlar
toplama kampı eller de sallanıyor
kurtların ava gittiği yerde

Mangane Serote

CHRISTOPHER van WYK (1957 —)
Genç Güney Afrika şiirinin en önde gelen kara tenli ozanlarındandır. Staffrider adlı derginin yönetmenliğini yapan ozan "It is time to go home" (1979) adlı yapıtı ile büyük beğeni kazanmıştır.

Çatışma Polisi

Sönen son alevi ile
güneş battı
ve bir saat önce
akşamın son mermisi
izini bıraktı
günün son kurbanında
Artık eve gitme vaktidir

Panzerler dolaşıyor
zaferin biraz karışık belirtileriyle
geçiyor üzerinden ve yanından
ölüm dolu gömleklerin ve ayakkabıların
Bir yerden fısıltısı geliyor
gözyaşartıcı bombanın
oysa kurumuş sıcaktan gözyaşları
ya da ölümle soğumuş
yaralılar ve yakınanların arasını
iri saçma taneleri dolduruyor
Artık eve gitme vaktidir

Çalınmış bir şişe konyağı
bırakıyor bir kara adam
canı elindeyken henüz
uzaklaşıyor çabucak
Bir polisdudaklarını nemlendiriyor
elindeki ıslak yeşillik ile
ardından kuruluyor ağzını
kamuflajlı kelepçelerle

Akşama çıkaracak üniformasını
giyecek pijamasını
oynayacak çocuklarıyla
yatacak karısıyla
yarın maaş günü
ama şimdi eve gitme vaktidir
eve gitme vaktidir

Tütükevinde

Dokuzuncu kattan düştü
kendini astı
yıkanırken bir sabun parçasına basıp kaydı
kendini astı
yıkanırken bir sabun parçasına basıp kaydı
dokuzuncu kattan düştü
yıkanırken kendini astı
dokuzuncu kattan kaydı
dokuzuncu kattan asıldı
yıkanırken kaydı dokuzuncu kattan
kayarken bir sabun parçasından düştü
kayarken yıkandı dokuzuncu katta
yıkanırken bir sabun parçasına asıldı

Christopher Van WYK

Güney Afrikalı karaların genç yazını

Ulla Andersen

On yıl önce Soweto, dış dünya için bilinmeyen bir kentin adıydı. Johannesburg'un güneybatısında, kumluk bir bölgede kilometrelerce uzanan kibrit kutuları gibi kulübelerin kenti..

16 Haziran 1976, ırk ayırımcılığına karşı direnişin bir simgesi haline geldi. O gün on binlerce kara öğrenci, gettonun sokaklarında ırkçı okul öğrenim yöntemini kınamak için yürüdü. Yüzlerce genç polis kurşunlarıyla can verdi ama, protestolar yayıldı ve giderek büyüyen bir direniş dalgası olarak ülkenin birçok yerine ulaştı. Karaların direniş tarihinde daha önceden simge halini almış olan Blood River, Isandlwana, Sharpville adlarının yerini, "Soweto 1976", "16 Haziran" ya da salt "Soweto" almaya başladı.

"Soweto 1976", aynı zamanda Güney Afrika'daki karaların yazını için bir dönüm noktasıdır. Her şeyden önce şiir, yeni bir etkinlik taşıdı: direniş şarkıları ve şiirleri, sokaktaki yerlerini almışlardı çünkü. Çoğu hiç yayınlanmadı; pantolonların arka ceplerinde buruşuk olarak yatan kâğıt parçalarına yazılivermişlerdi ve yarın önemli değildi. Ama karaların bilincinde yapışıp kalmış şiirler de vardı; ezberlenen ya da herkesin birbirinden kopye ettiği şiirler. Bunlardan en tanınmışlarından birisi, *"Afrika başlangıcım benim"* adlı olanıdır. Genç ozan *Ingoapele Madingoane*'nin yazdığı bu şiirler toplamı, 22 öfke, çaresizlik ve Soweto direnişi şiirlerinden oluşuyor. Tümü de özgürlük için birer haykırış denilebilir.

Ingoapele Madingoane, 16 Haziran 1976'dan önce şiir yazmamıştı. Arkadaşlarının ve yoldaşlarının gözleri önünde ölüşlerine tanık olduğu Soweto başkaldırışı sırasında şiirler, kendi içinde oluştular ve özgür bir güçle ortaya çıktılar. "Afrika, başlangıcım benim" şiirlerinin nasıl oluştuğunu sorduğumda, bana şunları söyledi:

—Soweto'da tanık olduğum olaylar, içimde taşıyabileceğimden çok fazlaydı ve dışarı çıkarmadan edemezdim. O sırada Johannesburg'daki okulumu bırakmıştım ve geçici bir işim vardı. Bir gün, banliyö treninde otururken sözcükler gelmeye başladı. Yarı yolda indim trenden, gerisin geriye eve gittim ve yazmaya başladım.

Ravan Press yayınevinin bir odasında bana, bu yapıtının yedinci şarkısını okudu. Ritmik bir yüksek sesle okuma şiiriydi. Dramatikti ama acındırıcı değildi. Bu yapıtın, bir koltukta sessizce okunmak için olmadığını, yüksek sesle halk kitlelerine okunması gerektiğini anladım. Bu şekilde de olmuş; önceleri Ingoapele kendisi okumuş şiirleri 1976'da öldürülen çocuklar için düzenlenen toplantılarda. Afrika togası giymiş olarak ve davulların eşliğinde, Soweto'nun kara sanatçılarınca düzenlenen kültür gecelerinde de okumuş.

"Afrika, başlangıcım benim" Ravan Press tarafından ilk kez 1979 da yayınlandığında, ülke çapında tanınıyormuş zaten. 2 000 adetlik ilk basım, iki hafta içinde tükenmiş. İkinci baskı matbaadan gelince, sansür makamları ayılmış. Güney Afrika'da, "istenmeyen yayın" kavramına girebilecek 97 tanım içeren yasa var. Bir kitabın dağıtıma gireceği gün, bu yasalardan biri kullanılmış. İngoapele Madingoane bunları ince bir gülümseme ile anlatıyor; çünkü şiirlerin ağızdan ağıza dolaştığını biliyor. Kendisi de ezbere okumayı sürdürüyor:

— Yasaklanmış olan kitabın kendisi. Onu dile getirmek için, elimde kitabın olmasına gerek yok. Şiiri içimde taşıyorum ve o kendi yaşamını sürdürüyor. Aslında artık benim şiirim de değil; halkın olmuş o. İstesem bile artık susturamam onu. Kitabı yasaklayanlar, kendi kafaları içinde kurtulmuş olabilirler şiirden, ama halkın belleğinden asla sökemezler sözcükleri. Çünkü onlar her an içinde olduğumuz duygular üzerinde kurulu.

--Sharpeville kıyımı olduğunda, 1960'da, ben ve arkadaşlarım olup bitenleri anlayamayacak kadar gençtik. Büyüklerimiz bu konuda hiç konuşmadılar, boyunlarını eğerek baskıyı kabul ettiler. Aynı şey Soweto için asla olmayacak; her şeyi aklımızda tutup, çocuklarımıza anlatmalıyız. Tarihimizi içimizde canlı tutacağız ve bizden sonra gelenlere aktaracağız. Şiiri, onlara cesaret ve güç vererek kendilerini savunmalarını ve direnişi sürdürmelerini sağlamak için kullanacağız.

Şiirin Güney Afrika'daki işlevi işte böyle bugün; insanı duruma karışmaya, isteklendirmeye, karşı koymaya ve eyleme geçmeye yönelten bir "kullanma şiiri". Deri rengini ölçü alan, insanın nerede oturacağına, çalışacağına, yaşayıp yaşamayacağına, kiminle beraber yaşayacağına, kiminle sevişeceğine karar veren ırk ayırımcılığının olağan bir gününü anlatan şiir. Konusu, pasaport yasaları,[1] zorla göç ettirme, baskı ve horlanmadır. Halkın yürekli kişilerine, cezaevine gönderilen, öldürülen ya da sürgünde yaşamak zorunda bırakılan önderlere adanır. Uğraşı göklere çıkarır ve özgürlüğün düşünü gösterir.

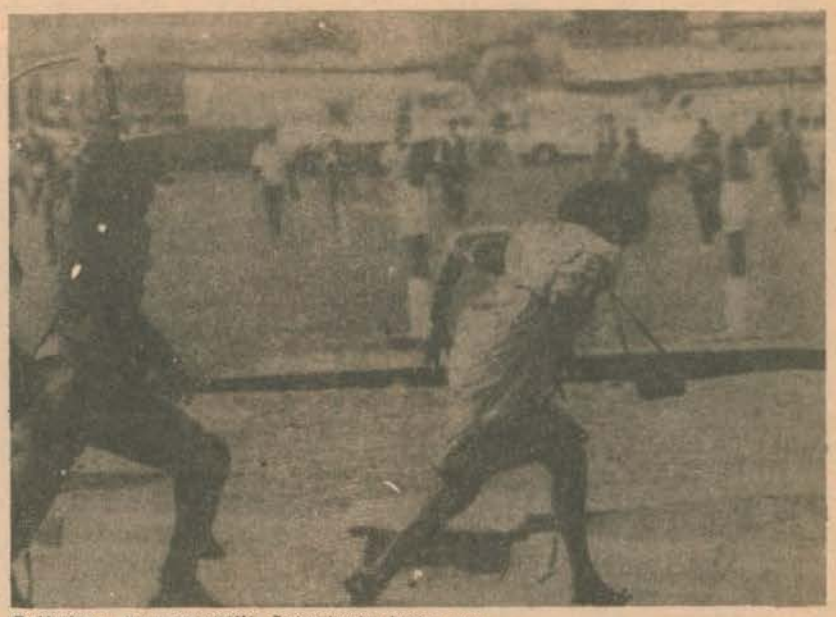

Botha'nın demokrasisi(!) Sokaklarda insan avı...

Çünkü Güney Afrikalı kara yazarlar için yazının ve sanatın mutlak taraf seçmesi ve politik tavır alması gereklidir; her Güney Afrikalının, ırk ayırımcılığına karşı, ya da ırk ayırımcılığından yana tavır alması gibi. "Politik nedenle, karaların topraklarının ellerinden alındığı, doğmuş olduğu yerde oturma hakkının çiğnendiği, konuştuğu dili ve hatta adını değiştirme zorunda bırakıldığı bir toplumda politik olmayan yazın, politik bir yalandan başka bir şey değildir," diyor yazar ve gazeteci *Muthobi Muthloatse*. Ve aynı inancı aktör *Joe Rahubi* başka şekilde dile getiriyor *Staffrider* dergisi ile yaptığı söyleşide:

"Ellerinden her şeyi alınan insanlar, son derece umutsuz ve çaresiz durumdadırlar; o zaman düşlerinin gerçek olmasını ister. Özgürlüğün peşine düşmüşlerdir. Kendilerine boyuneğmeyi öneren sanata ayıracak zamanları yoktur. Kara insanların sorunlarına uzak kalan bir sanata gereksinme duymazlar. Kendilerine yaşamı sürdürme ve ileriye götürme cesaretini veren gerçekçi bir sanata gereksinmeleri vardır; özgürlük ve dilendiği gibi yaşama umudu içeren bir sanata."

Böyle konuşuyor genç ve öfkeli nesil. Karşılaştığım kara yazarların tümü güvençli ve karşı koyma bilinci içindeydi ve hiçbiri yazının işlevi konusunda en küçük bir kuşku duymuyordu. Kendi ana-babaları, bereleri ellerinde, boyunları eğik olarak beyaz patronun buyruğunu beklerken, Soweto başkaldırışının nesli dimdik, gözlerini aşağıya eğmeden ve haklarını koparmakta kararlı olarak duruyorlar. Kimseye boyun eğmiyorlar, hele bir beyaza asla:

> "Politik nedenle, karaların topraklarının ellerinden alındığı, doğmuş olduğu yerde oturma hakkının çiğnendiği, konuştuğu dili ve hatta adını değiştirme zorunda bırakıldığı bir toplumda politik olmayan yazın, politik bir yalandan başka bir şey değildir"

Dear Sir, (diyor boynubükük baba)
Kapıma geldiniz
belinizde tabancayla
sormak için bana
politik görüşlerimi.
Sakın gelmesin oğlunuz
cebinde bombayla
sormak için oğluma
politik görüşlerini
UÇAR SONRA PARAMPARÇA HAVAYA!

(Nkathaza Kal.Inyayisa)

KARALARIN BİLİNÇLENME SÜRESİ

Günümüzün genç yazarlarının, destek görüp örnek aldıkları çok az kimse var. 1950'li yılların kara yazarlarını duymuşlar, ANC ve PAC gibi başkaldırış örgütlerinin "kulak-asmama kampanyası" dedikleri ve binlerce kara tenli insanı ayaklandıran eylemleri sırasında yaşamış yazarların o zaman için Afrika kıtasının en ileri yazını olarak nitelendirildiğini biliyorlar.

Ne ki Sharpville kıyımından ve ANC ile PAC'nin yasadışı ilân edilmesinden sonra bu yazarların en önemlileri yurtdışına sürgüne gittiler ve kitapları yasaklandı. Kalanlar, sansür ve polis gözetimi ile işlevsiz hale getirildi. Kara yazının en önde gelen dergileri kapatıldı ve yayınevlerinin çoğu, toplatılma olasılığı yüksek olan kitapları yayınlamakta çok az istekliydiler. Şiir sürgünde yaşıyordu ama yurtdışında yazılanların çok azı yurtiçine ulaşabiliyordu. Bu düşkırıklığı dolu sessizlik, karaların toplumuna, yazılan ve uzun süre çekmecelerde yayınlanmadan kalan şiirlerde yansıdı:

Peki, ya sen Afrika yoldaş?
Korkuyoruz, diyorlar
Modimo, çok meşguliiz, diyorlar
yitirmemekle
pasaportlarımızı
doğum karnelerimizi
tren biletlerimizi
kira ödeme belgelerimizi
kentte oturma iznimizi
(paranızdan, insanımızdan,
canımızdan söz etmeden)

(Joyce Nomafa Sikakane)

> "Soweto-76'dan sonra parola, işlevi olan yazındır. Bu, bir çeşit kurtuluş kültürüdür de denebilir. İşlevi olan yazarlık, "halk için yazmak, halka seslenmek ve onun duygularını dile getirmek, sözcükleri silah olarak kullanmak, halkı şiirlerimizle silahlandırmak ve beyaz rejim ile sözcüklerimiz ile savaş etmek"

On yıl sürdü direniş ruhu ve dolayısıyla direniş kültürünün canlanması. Bu gerçekleştiğinde, 1970'li yılların başında, önde yeni bir nesil gidiyordu. Kara kişiliği yeniden kazanma ve halka kendine güven ile gurur duygusu verme gibi güç bir uğraş sonucu oldu bu geçiş. Bu kültürel yeniden doğuş, Soweto'da patlayan gücün kaynağı oldu. Kökleri, "Black Consciousness" denilen kara bilinçlenme eyleminde yatıyordu.

Bu eylemin çıkış noktası, sinmiş bir halkın başkaldıramıyacağıdır. "Kara güzeldir", "güvençli ve kara ol" ve "kara insan, kendine kendin sahip ol" gibi sloganlarla, *Steve Biko*'nun sözüyle "kendini beyazların toplumunda askıntı olarak görmeyen kara insanlar yaratılmak" istendi. Karaların gettolarında bu eylem hızla gelişti ve geçmiş nesillerin güvençli geleneklerine yeni can vermek isteyen kentli gençlerin -bu arada ABD'nin Black Power eyleminden de esinlenerek- katkılarıyla bir güç kaynağı halini aldı. Soweto ve diğer yerleşme merkezlerinde, şiir, tiyatro ve sanat "atelyeleri/işyerleri" oluşturuldu; çoğu kez bu kültür dallarının hiçbiriyle daha önce ilgilenmemiş insanlar tarafından. *Medupe*, bunlardan yazıyla ilgilenenler arasında önemli bir yere sahip birisinin adı. Kurucular arasında Muthobi Muthloatse de var:

—Medupe'yi Sowetolu yazarların toplanıp görüş tartışmaları yapacağı bir ev yapmak istedik. Geleneksel dans, müzik ve resim sergileri içeren kültür geceleri de düzenledik. Gecelerimiz büyük ilgi gördü ve lokal tıkabasa doluyordu. Her ne kadar Medupe altı ay sonra yasaklandıysa da, bir dağı yerinden oynatmayı becerdiğimizi gördük. Kara yazını yepyeni bir hız kazandı.

Medupe ve diğer "atelyeler"in yasaklanmaları, sansür ve diğer tüm baskılar, 1970'li yazarlarda, 1960'lılarınkine benzer bir işlevsizliğe yol açmadı. Aynen şiddet sonucu bastırılamayan politik protestolarda olduğu gibi yazın emekçilerinde de şiddet, karşı gücün artması sonucunu doğurdu. Genç yazarlar, egemen güçlerin yöntemlerine değin horgörücü ve karşı koyucu bir dille konuşuyorlar.

Kara yazının dergisi *Staffrider*'in yönetmeni *Jaki Seroke*, hemen her üç sayısından birisi toplatılan dergisine değin şunları söylüyor:

—Bizim sansür makamlarının kararlarına itiraz etme olanağımız var ama bunu yapmıyoruz; çünkü sansür baskının bir parçasıdır. Eğer itiraz edersek, baskı yönetimini, onların önerdikleri yola giderek yasallaştırmış oluruz.

— Sansüre takılmamak için kendi ağzınızı kendiniz mi kapatıyorsunuz?

—Hayır, çünkü sansürün neye takılacağını önceden bilmek güç. Oldukça da keyfe göre. Tam tersi davranıyoruz diyebilirim: Eğer Staffrider'ın bir sayısını biz güçlü ve güzel olarak niteliyorsak ve o sayı hemen yasaklanmıyorsa, derhal kuşkuya kapılıyoruz yeterince etkili

→

INGAOPELE MADINGOANE

Türkçesi: GÜRHAN UÇKAN

"Afrika, Başlangıcım Benim"den.

Türkü söylediklerini duydum
Türkü söylediklerini duydum
Oh, evet

dönerken vatanım Afrika'ya
şafağa doğru
güçtü gitmesi ve dardı yol
ağırdı her şey ama duydum
ritmi algıladım içimde
ve türkü söylediklerini duydum
altından savaş borazanının
çaldığını duydum
ekosunu ta içimde yakaladım
ağladıklarını duydum:
kuru toprakları ıslatıyordu
gözyaşları,
yaşamın acısını görmüş
gözlerden geliyorlardı
bu sesleri duydum
türkü söylediklerini duydum

Mezarlarına atarken biz
o kızıl toprağı
türkü söylediklerini duydum
arkamızı dönüp giderken oradan

Yapayalnız odamda geceyarısı
dinlenirken yeryüzü yattım orda
kıpırdamadan ve uykusuz
ve dinledim sesleri
mezarlardan gelen
gözlerim doldu
türkü söylediklerini duydum
ruhumun derinleri parçalanıyordu
türkü söylediklerini duydum
evet, türkü söylediklerini duydum.

Acısını duydum insanın
nasıl insanı binek hayvanı yaptığını
görünce gözlerimle

direndiklerini gördüm
tekme attıklarını
ve öldüklerini gördüm
yakınmalarını duydum
ve onları gömdüğümüzde
türkü söylediklerini duydum
dua ettiklerini gördüm
Tanrı yanlarında yakarıyorlardı
ve gözyaşları yağmura dönmüştü
haykırdıkları zaman adamlara
o acının tüccarlarına
biraz acımaları için
vurdum yumruğu göğsüme
ve bir çığlık çıktı dışarı
Tanrım, bitsin artık bu
türkü söylediklerini duydum

olamadık mı diye.

— Özgürlük için yazıyoruz, halka baskı konusunda bilgi vermek ve onlara başkaldıracak cesareti göstermekte katkıda bulunmak için, diye sürdürüyor konuşmasını, bundan sonra sansür ne dilerse onu yapsın. Halk eğitimi görevini yapan yazarlarız biz her şeyden önce. Aynı zamanda halkın öğretmen ve tarihçisi, bakıcısı ve ebesiyiz. Bir yandan da dinleyip, öğreniyoruz.

Özellikle Soweto-1976'dan sonra parola, işlevi olan yazındır. Bu, bir çeşit kurtuluş kültürüdür de denilebilir. İşlevi olan yazarlık, Ingoapele Madingoane'ye göre, "halk için yazmak, halka seslenmek ve onun duygularını dile getirmek, sözcükleri silah olarak kullanmak, halkı şiirlerimizle silahlandırmak ve beyaz rejim ile sözcüklerimiz ile savaş etmek.

Amaç bu olunca önemli olan, yazının akademisyenlerin gözünde belirli bir değere varması değil, "banliyo treninde dirsekleştiğin adamla, yiyecek almak için kuyruğa girdiğin kadınla" ortak bir dili bulmaktır. Johannesburg'daki ilerici yayınevi Ravan Press ve onun dergisi Staffrider, çalışmalarının ağırlığını ortaya yeni değerlere çıkarmaya ayırıyor. Bu adları, fazla kırpmadan, parlatmadan, üzerinde fazla çalışmadan, olduğu gibi getto izleriyle yayınlıyorlar.

— Eleştirmenler ve yüksek akademisyenler arasında şiirlerimizi beş para etmez ve güzellikten yoksun olarak görenler var, diyor Jaki Seroke, ama onların nitelik üzerine kurdukları ölçek bizi hiç ilgilendirmiyor; sokaktaki insan bizim yazdıklarımızı okusun yeter. Staffrider'deki şiirler çoğu kez basılmadan önce toplantılarda okunmuş oluyor. Yüksek sesle okunmaya dayanan bir geleneğin ürünleri onlar. Kâğıda aktarılırken yeni gereksinmeler doğuyor ama biz buna kulak asmıyoruz; en büyük korkumuz, içerdiği duyguyu yitirmek olduğu için. Biz gençlerin ilerlemek için adım atma cesareti göstermemiz gerek. Bunun bilincinde olarak dergimiz, tanınmayan yazarlara ve belki de daha önce hiç yazın türü denememiş genç adlara büyük yer veriyor.

KARALARIN DİLİ : İNGİLİZCE

Sanılanın tersine, tüm kara yazın, İngilizce yazılıyor. Karaların anadilleri çok çeşitli. Milyonlarca insanın bir arada yaşadığı Soweto'da bile ortak bir Afrika dili yok. Afrikaan, Boerlerin Flemenkçe kökenli dili, bölgedeki beyaz egemenliğinin simgesi olduğu için ırkçılıkla eş anlamlı görülüyor. Bu durumda bir tek İngilizce kalıyor. O da egemen beyazların dili değil mi?

— Evet, ama aynı zamanda bizim de dilimiz, diyor Ingoapele Madingoane; *aynen ABD'deki zencilerin yaptığı gibi, biz de İngilizceyi karaların dili haline getirdik. İngilizce yazdığım zaman kendimi, tüm karalarla özdeştiriyorum hiçbirinin anadiline bakmadan. Kendimi, bir "Zulu yazarı", "Sotho ozanı" kimliği ile sınırlamak istemiyorum. Ben kara bir Afrikalı yazarım.*

Ingoapele Madingoane, Güney Afrika'nın dil sorununa değgin duyarlı bir noktaya parmak basıyor. Irk ayırımı rejimi, karaları kendi "anavatanlarında"[2] geçerli "anadil" gruplarına bölüyor. Böylelikle kendileri, yani karalar, beyazların elindeki topraklarda doğmuş olsalar bile anavatan hakkını yitirmiş oluyorlar. Değişik diller konusunu gündeme alarak rejim, kara halkı bölmeyi amaçlıyor. "Black Conciousness" eylemi ağırlığı "kara" sözcüğüne verdiğinde, köken ayırımına bakmadan tüm beyaz olmayanları birleştirme amacını gütmüştü.

— Eğer ben örneğin Zulu dilinde yazarsam, Kwazulu-anavatanını destekliyor olarak yorumlanabilirim, diyor Jaki Seroke. *Irk ayırımcı rejim tarafından bu şekilde sınırlandırılmayı olumlu karşılayan bir yazar olabileceğini düşünmüyorum. Herkesi içine olan bir dil yaratmalıyız, Afrika deyimlerini içeren bir İngilizce. Bu durum, bazı bölgeler için gerçekleşti bile ve Soweto'nun bazı mahallelerinde de böyle. Cape Town, Port Elisabeth, Mdantsane ya da Umtata gibi yerlerde oturanların da beni anlamaları için ben de İngilizce yazıyorum.*

Aynı düşünce şekline, diğer kara yazarlarda da rastladım. Afrika dillerinin zengin ve renki özelliklerinden dolayı birçok çift anlamlı anlatım şekillerinin, tanımlamaların ve simgelerin yitip gitmesinin bilincindeler ama, tutarlı başka bir seçenek de görmüyorlar.

Kenyalı yazar *Ngugi wa Thiong'* un, İngilizceyi bırakıp, anadili Gikuyuca yazma kararının biliyorlar, ama onun davranışının bugünkü Güney Afrika'da geçerli olmadığına inanıyorlar.

—Ngugi, kolonyalizm sonrası bir toplumda yaşıyor. Biz ise hâlâ kolonideyiz, diyor Jaki Seroke. Güney Afrika'nın özgürlüğüne kavuştuğu gün belki biz de farklı düşünürüz.

Karaların dil konusundaki durumunda olduğu gibi kültürlerinde de beyaz ırk ayırımcıları, bir çeşit "ilkel folklor" öğesi ile kara kültürünün önemli parçalarını silmeye çalışıyorlar. Karaların okullarında "etnik" kültürlerin şu-bu parçası, "henüz politik olgunluktan uzak olduklarını" kanıtlamakta kullanılıyor ve karaların tarihi yazılırken. sözcük oyunlarından yararlanılıyor Baskının folklorik simgelerini nası çevirir insan birliğin simgesine? Geleneklerin ve efsanelerin, ana-babaların çocuklarına anlatmaya utandıkları için unutmanın çöplüğüne atıldığı toplumda nasıl yeniden ele geçirir insan tarihi? ●

Türkçesi: Yarın Çeviri Kurulu

1 Ülke içinde dolaşabilmek için gerekli bir çeşit karne.

2 Irk ayırımcılarının, çeşitli bölgelere karaları toplamak için kâğıt üzerinde, yasa zoru ile yarattıkları kukla vatanlar.

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ

1 mayıs 1910'da bağımsız bir ülke olan ve adını aynı günden 51 yıl sonra 1961'de alan GAC, 1.221.037 km² 'lik yüzölçümüne sahip. Bu topraklarda 18.6 milyonu siyah, 4.3 milyonu beyaz, 2.5 milyonu melez ve 750 bini asyalı olmak üzere 26 milyonu aşkın insan yaşıyor. 1975 verilerine dayanan bu rakamın bugün 30 milyona yaklaştığı biliniyor. Beyazların büyük kısmı hıristiyan, 130 bin kadar da yahudi var. Siyah nüfusun içindeyse 300 bin kadar hindu, 200 bin kadar da müslüman var, gerisiyse hıristiyan dinine bağlı. Resmi dil ingilizce. Afrikaan dili de kullanılıyor. Kişi başına ulusal gelirden 1350 dolar düşüyor. Ancak siyah ve beyazların bu paydan yararlanma olanları bire ondört biçiminde. Bunun pratikteki yansımasıysa, yaklaşık olarak bir siyaha yılda 135, bir beyaza 10 bin dolar düşmesi oluyor. Ulusal bütçeden yapılan eğitim harcamalarında da bir siyah için 40, beyaz için de 680 rand harcanıyor. Merkezi yönetim üç ana kente bölünmüş durumda. Yönetsel başkent Pretoria, yasama başkenti Capetown ve yargı başkenti Bloemfontein.

[GAC için daha ayrıntılı bilgi için 38. sayıda yayınlanmış olan "Irkçılığın Şeytani Üçgeni" yazısına bakınız.]

Güney Afrika'da yaşam tarzı kuşkusuz siyahlar seçmedi...

Kendisine vanşeti yakıştıran bir Güney Afrikalı beyaz "savaşçı".

BOTSWANA

İngiliz protektorasıyken 30 ekim 1966'da bağımsızlığını alıyor ve cumhuriyet kuruyor. 581 bin km² olan toprağında 700 bin kişi yaşıyor ve çoğunluğu ata ruhuna tapınıyor. İngilizce ve tswana dilini konuşuyorlar. Kişi başına yılda 440 dolar ulusal gelir düşüyor. Silahlı kuvvetleri yok, ancak GAC denetiminde kuruluyor. Ülke tümüyle GAC denetiminde.

NAMİBİA

Eski adı Güney Batı Afrika olan Namibia'nın bu adını Birleşmiş Milletler tanıyor. 824.296 km² olan topraklarının bütünü GAC işgali altında. 753 bini siyah olmak üzere 850 bin insan yaşıyor. Çoğunluk dini hıristiyan. Afrikaan, İngilizce ve almanca konuşuluyor. Başkenti Windhoek. Kişi başına düşen yıllık gelir siyahlar için 150, diğerleri için 1250 dolar kadar. SWAPO, dünya ülkelerinin büyük çoğunluğunca yasal olarak tanınan ulusal kurtuluş savaşını sürdürüyor.

LESOTHO

GAC topraklarının ortasında kalmış olan bu ülkenin İngiliz kolonisiyken adı Basutoland. 4 ekim 1966'da bağımsızlığına kavuşuyor. Başkenti Maseru. Yüzölçümü: 30 bin km² ve nüfusu 1 milyon 214 bin kadar. Çoğunluk dini hıristiyan, yüzde yirmi kadar da animist var. İngilizce resmi dili. Kişi başına düşen ulusal gelir 230 doları biraz geçiyor. Lesotho, sürekli GAC tehdidi ve saldırısı altında. Ancak Afrika Birliği Örgütü'nün merkezinin Maseru'da olması GAC.ın daha ileri çabalarına engel oluyor.

SWAZİLAND

İngiliz sömürgesiyken 6 ağustos 1968 bağımsız krallık kurmuş olan Swaziland, 17.363 km² toprağa sahip. 530 bin kişi yaşıyor ve yüzde 60'ı hıristiyan, gerisi animist. İngilizce resmi dili, silahlı kuvvetleri yok, GAC kuruyor. Kişi başına yılda 580 dolar düşüyor. Başkenti Mbabane olan bu küçük ülke, GAC'ın Mozambik'e saldırıları için önemli bir üs oluşturuyor. Aynı zamanda "tampon" ülke görevi de üstlenmiş durumda.

Zimbabwe, Angola ve Mozambik bölgenin diğer devletleri. Sürekli biçimde GAC saldırılarına karşı durmak zorundalalar. GAC, bu ülkelerdeki uydu "kurtuluş hareketleri" gerillalarını destekliyor. GAC topraklarını üs olarak kullanan bu uydu hareketler bu ülkelerdeki ilerici sistemleri yıkmak için savaş veriyorlar.

Namibia'dan GAC'ın çekilmesi için Angola'dan Küba askeri danışmanlarının çekmesi gerektiğini öne süren ABD resmi görüşüne yanıt olarak Zimbabwe devlet başkanı ve ZANU lideri Mugabe'nin 1980 öncesinde söylediği şu sözler sorunun da özlü bir anlatımını oluşturmaktadır: "Bu talebin görüşmelere varma rızasına bağlanması, Güney Afrika rejimine tavizde bulunmak demektir. ABD Namibia'nın sömürgecilikten kurtulması işini uzatmayı amaçlamaktadır."

İşte sayısız katliamdan biri...

Güney Afrika tutuşuyor...

Derleyen : ERTAN YILMAZ

Bir sir'edir, politik yaşamdan soyutlanmış Güney Afrikalı siyahlar kendi politikalarını yeniden sokağa getirdiler. Sharpeville! Bu yerin adı bile akla hemen baskıyı getirir. Sharpeville'de 24 yıl önce 69 silahsız insan otomatik silahlarla öldürüldü; sopalar ve kamçılar kullanan katillerden, gözyaşartıcı bombaların uğultusundan kaçmaya çahşıyorlardı onlar. Sharpeville bunun için direnişin simgesidir.

Korkunç zorbalığın 69 insanın canını aldığı 1960'dan bu yana, bu kasaba Güney Afrika sanayiinin ve ticaretinin ucuz işgücü pazarı oldu. Kasaba halkı, genç kızlarının ve oğullarının bir çoğunun canını alan polisin yarattığı kargaşa ortamı içinde, 24 yıldır serseme çevriliyor. Ne var ki, Eylül 1984 başlarında, Sharpeville'in sesi, kendisine yük hayvanı gibi davranan yönetime karşı bir kez daha yükseldi; halk öfkesini boşaltıyordu. Yüzlerce insan, halkın yüzde 10'una oy hakkı tanıyan sözde kasaba meclisi seçimine karşı, gittikçe artan geçinme sorunu ve kiralara karşı sokağa döküldü. Protesto gösterilerinde açık biçimde hedef alınan milletvekilleri, kendi halkına karşı ırkçı yönetimle işbirliği yapmakla suçlandılar. Buna karşı ırkçı yönetimin güvenlik kuvvetleri ve ajanları, belediye başkan yardımcısını ve iki genci öldürdüler ve yaktılar...

Sharpeville'deki terör, yeni Güney Afrika anayasasına karşı uyanışın canlandığını gösteriyordu. Yeni parlamentodaki kukla renkli meclis seçimlerinden iki gün önce dört adayın evlerine saldırıldı. Beyaz olmayan ilerici gruplardan tüm ülke öğrencileri okulları boykot etti ve seçimleri kınadı. Yarım milyonun üstünde genç insan ateşli silah,sopa ve kırbaç kullanan güvenlik kuvvetlerine karşı direndiler. Sharpeville, Vereagining'in siyah varoşlarında ve Soweto'da (bu kasabada 1976'da 500'ün üstüne siyah öldürüldü siyah işçiler gösterilere katıldılar. (Siyah işçiler Güney Afrika'nın brüt milli hasılasının yüzde 40'ını sağlıyor.) Polis daha ağır baskı, "uğursuz dış güçler" suçlaması ve artan cinayetlerle karşılık verdi. Eylül'ün 10'unda resmi açıklamalara göre 10 kişi ne göre bu sayı çok daha fazlaydı. Yaralıların sayısı ise binlerceyi buluyordu.

SÖZDE REFORM

Botha hükümeti siyahların gücünün nereye kadar uzanacağını kestiremiyor. Botha'nın kendisi ise, ırk ayrımının yokedilmesi için zaman kazandırmaya, saf beyaz seçmenleri sözde reformlara inandırmaya yarıyordu. Aynı sırada özellikle Birleşik Demokratik Cephe'nin (UDF) gelişimi hintli ve melez adaylar için bir dramdı. UDF ve onun bağlaşığı Ulusal Forum, binlerce insanın katılımıyla güçlendi. Sahte seçimleri boykot eden grupların aynı çatı altında birleşmesiyle, UDF Güney Afrika toplumunun büyük işletmelerinin çoğunluğunu kazanmayı başardı. UDF'nun liderliğini Reverand Allan Boesek, şimdi Robben adasında tutuklu bulunan Afrika Ulusal Kongresi'nin (ANC) Genel Sekreteri Walter Sizulu ve eşi Albertina Sizulu gibi saygın kişiler oluşturdu.

Sonuç olarak seçim komedisi tam bir felaket oldu. Seçmenleri inandırmaya çalışan işbirlikçi İşçi Partisi'nin tüm girişimlerine karşın (ki o aslında ırk ayrımına karşıydı), seçmenlerin yalnızca yüzde 17'si 22 Ağustos'da oy verdiler. Bazı yerlerde katılım yüzde 10'un bile altında gerçekleşti. Siyah çoğunluk ile hint ve melez toplumlarının gençleri arasında şaşırtıcı biçimde yükselen dayanışma, seçimlerin başarısızlığındaki en önemli etkendi. Bu arada siyah halkın ve azınlıkların kararlarına ihanet ederek seçimlere katılanlar da açığa çıkartılarak teşhir edildi.

Melezlere ait seçim sandıklarının açılmasından 24 saat önce, ırkçı yönetimin gerginleşmiş sinirleri de boşaldı ve saldırmaya başladı. Polis saldırıları sokaklarda gösteri yapma olasılığı olanları korkutmayı amaçladı ve asıl önemlisi 35 UDF lideri daha gözaltına alındı; ertesi gün de 6 UDF lideri daha... UDF seçimlere katılmak isteyenleri bu tutuklanmalardan sorumlu tuttu. Bir UDF açıklamasında: "İşbirlikçileri uyarıyoruz. Onlar demokratik örgütler üstünde yapılan baskıya yardımcı olduklar." deniyordu. Çok meclisli parlamento aldatmacası geri tepti ve bu görüş protestoları bastırmaktan çok, yakıtı haline geldi.

Botha'nın ihtirasları bitmiyordu. Beyaz azınlık tarafından zorla dayatılmış olan anayasada, başbakanlıkla devlet başkanlığını birleştirecek bir "yetkili" başkanın seçimini sağlayan bir madde bulunuyordu. Bu yetkilerle donatılmış bir başkan sınırsız bir iktidara sahiptir. Botha'nın iktidar hırsı da kuşkusuzdu ve 7 Eylül'de bu göreve seçildi; bu iş için tek adaydı...

EKONOMİK OLMAYAN KURAK BÖLGELER

Siyah, melez ve hintli çoğunluk için Botha'nın beceriksiz sistemi, onun iktidarı bırakmakta içtenliksiz olduğunu da gösterir. Irkçı parlamentonun üç meclisi ulusal politikaları ve sorunları tartışamayacak ve konut ve toprak sorunlarıyla sınırlandırılacaktı. Güney Afrika'nın yeni anayasası beyaz olmayan toplulukları bölme girişiminden daha çok amaçlıdır; o ırkçılığı sürekli kılmak için uzun erimli bir stratejinin parçasıdır. Irk ayrımcıları için siyah Güney Afrikalılar hiçbir biçimde Güney Afrika yurttaşı değildir. Onlar Bantu adlı etnik bir grubun (Güney Afrika'da yaşayan zenci bir kabile) yurttaşıdırlar; doğarlar, yaşarlar ve çalışırlar... Gelecekte belki siyahlar da toprak sahibi olacaklardır ama, bu topraklar kurak bölgelerdir ve Botha da buraları beyazlara uygun görmemektedir. Melezler ve hintliler ise hiçbir yere yerleştirilemezdi; o insanlar da beyaz Güney Afrika'da ikinci sınıf yurttaş davranışı görüyorlar. Böylece ırk ayrımı kavramı ortadan kalkacak ve siyah Güney Afrikalılar için kullanılacak ama, siyahlara yalnızca kendi değersiz kabileleri içinde bu haklarını kullanma fırsatı yaratılacak.

Yeni sisteme karşı Eylül başlarında protesto gösterilerinin yükselmesi, işte yukardan beri anlattıklarımız nedeniyle şaşırtıcı olmadı. Siyahlar yeni anayasayı sahip oldukları insan ve politik haklarının tabuta konulması ve kendi anavatanlarından doğmaktan gelen haklarının yokedilmesi olarak görüyorlar. Siyahlar için sorun yaşam sorunudur. Geçim derdi ve dayanılmaz kiralar, halkı ırkçı yönetime karşı başkaldırıya iten birer katalizatördür yalnızca.

SIKIYÖNETİM

Siyah nüfusun bütününü etkileyen politik gelişmelere, kendi içindeki farklı kesimlerin özgün sorunları da eklenmelidir. Sözgelimi, Ulusal Madenciler Sendikası'nda yeni örgütlenmiş olan altın madencileri tarafından başlatılan kampanya böyle bir sorundur. Kısıtlayıcı çalışmaya ve yabancı işgücünün yüksek oranına karşın, Ulusal Madenciler Sendikası (NUM) maden işçilerinin beşte birini kapsamayı başardı; şimdi 100 bin üyeye sahip. İlk büyük eylemi de 17 Eylül günü tüm ülkeyi eyleme çağırmasıydı.

Ülkedeki genel politik istikrarsızlık ırkçı yönetimi çılgına çeviriyor ve muhalefete karşı daha da hoşgörüsüz kılıyor. 10 Eylül'de tüm kitle gösterileri yasaklanırken, evlerde toplanılmasına bile izin verilmiyordu! Aslında bu kararlar sıkıyönetimin geçersiz kalışının kanıtıydı; ırkçı yönetim halk muhalefeti karşısında paniğe kapılıyordu.

Öte yandan, Afrika Ulusal Kongresi'nin silahlı kolu, beyaz kentlerde savaşımını yürüterek varlığını hissettiriyordu. Afrika Ulusal Kongresi hem UDF saflarında, hem de genel olarak beyaz olmayan çoğunluk içinde açık bir desteğe sahip.

Yeni anayasa her zaman Botha ve çevresi için bir kumar oldu ve kaybettiler. Güney Afrika'daki başkaldırı belki şimdi sönmeye yüz tutacak ama, ırkçı yönetimin sert terörü karşısında yeniden yükselecektir.

* Bu yazı "AfricAsia" dergisinde; COLM BOY imzasıyla yayımlanan yazının tam çevirisidir. (Ekim 1984)

Hiçbir bilimsel dayanağı, hiçbir insancıl yönü yoktur. Dinsel, tarihsel saptırmalar, bilimsel, psikolojik, sosyolojik düzmecelerle haklı gösterilmeye, kabul ettirilmeye çalışılan özünde emperyalist ve faşist ideolojilerin ürünü bir olgudur. Yirminci yüzyılın belki de en büyük insanlık suçudur. Ve Yeni Dünya'da Birleşik Amerika, Ortadoğu'da İsrail, Afrika'da Güney Afrika Cumhuriyeti olmak üzere birbirine çok bağlı olan üç ülkenin önderliğinde sürüp gitmekte, insanlık tarihine kara çalmakta, egemen sınıfların en sık başvurdukları silahlardan birini oluşturmaktadır.

Irkçılıktır adı ve tarihi, baskının, sömürünün, işkencenin, şiddetin, eşitsizliğin en acı bir öyküsüdür.

İşte Güney Afrika insanı tam 335 yıldır yaşayarak öğreniyor bu öyküyü. Bir daha hiç çıkmamacasına kazıyor belleğine...

***

Tam 335 yıl önce, Hollandalı göçmenlerin Ümit Burnu kıyılarına gelip yerleşmeleri, Afrika insanının toprağından olmasına, emeğinin ilk kez sömürülmesine yol açar. Irkçılık, Afrika topraklarına el koymayı kutsal bir hak, kara derili insanların emeğini doğal bir mal gibi görenlerin kafasında zamanla ekonomik çıkarlar, artan yayılımcılık arzusu ile gelişerek kalıcılaşır. Güney Afrika'nın en büyük ve güneşiyle, toprağıyla en bereketli kenti Johannesbourg'da üç yüzyıl içinde beyaz insanların kurduğu imparatorluk eziciliğini, buyurganlığını artırarak gelir bugüne. Bu kentin ovalarında ondokuzuncu yüzyılda altın vurgunlarıyla oluşan servetler, yirminci yüzyılda emek sömürüsü ile beslenir, insanlığın yüzkarası bir Pretoria'yı oluştururlar. Artık ırkçılık baskı ve terör boyutlarıyla zenginleşen (!), egemen azınlığın koyduğu kurallarla yasallaşan bir devlet ideolojisidir. Boyutları öylesine büyümüştür ki, ırkçılık yerine "apartheid" yani ırk ayrımcılığı biçiminde tanımlanmaya, başta eşitlik ilkesini rejimlerine temel almış devletler olmak üzere, dünya ülkelerinin tepkisini çekmeye başlamıştır. Ancak Amerika Birleşik Devletleri ve İsrail gibi ırkçı uygulamalarını gizlenemez bir açıklıkla yürüten, insan hakları öncesinde ulusal ve ekonomik çıkarlarını gözeten ülkelerle "insan haklarının yılmaz savunucusu" maskesi ardında gizlenen kimi Batı Avrupa ülkelerinin büyük bankaları sayesinde, varlığını sürdürmeyi bilmiştir.

Yirminci yüzyılın son çeyreğine gelindiğinde, Güney Afrika Cumhuriyeti'nin ırkçılık politikası ülke sınırlarını aşmış, kıtanın güneyindeki tüm bağımsız ülkelere yönelik saldırgan bir rejim halini almıştır artık. Pretoria merkezli saldırılar yıllar boyu Angola'da, Mozambik'te binlerce çiftçinin ölmesine, toprakların yağmalanmasına yol açtı. Zimbabwe'nin bağımsızlığını ilan ettiği ve Amerika Birleşik Devletleri Başkanlığına Ronald Reagan gibi saldırgan, tutucu birinin geldiği 1980 yılında GAC'nın artan ciretine koşut olarak, Afrika'nın güneyindeki gerilim de inanılmaz bir düzeye ulaştı. Eskiden bağımsızlık hareketlerine "terör" damgasını tek başına vuran Pretoria, şimdi ABD gibi bir ülkenin güçlü desteğine kavuşmuştur. Reagan'ın, daha Başkan seçilmeden kampanya sırasında yaptığı bir açıklamada belirttiği gibi, ABD Filistin Kurtuluş Örgütü ve Afrika'daki tüm bağımsızlık kuruluşlarını terörist saymakta, bunlara karşı İsrail ve Güney Afrika Cumhuriyeti yönetimlerinin yanında "dost" olarak yer almaktadır.

İşte bu dostluğun verdiği güçle, 1980 sonrasında ırkçıların ana hedefleri Namibya ve Angola olarak belirlenmiştir. 1981 yılı içinde, GAC'nin Angola'ya günde ortalama beş askeri saldırı düzenlediği ve toplam 50 bin kilometre karelik Angola topraklarını işgal ettiği bilinmektedir. 1983'ün Aralık ayında "Lotus-83" adıyla yapılan bir tatbikat, bomba ve roket ateşinin kullanıldığı bir saldırıya dönüşmüş, Angola kentlerinde binlerce sivil ölmüş, evler, okullar, hastaneler yerle bir olmuştur.

Öte yandan, Zimbabwe'de bağımsızlık ilanından sonra sağlanan barış ve eşitlik ortamının bozulması için, elinden geleni yapmaktadır Güney Afrika. 1980'de Zimbabwe'ye yapılan motor ve demiryolu taşıtları satışı kesilmiş, 1981'de bu ülkenin dışsatım mallarına ek vergi uygulaması getirilmiştir. Zimbabwe ulaşımının yüzde 90'lık bölümünün kendi topraklarından geçtiğini bilen GAC, taşıtları aylarca topraklarında bekleterek petrol giderlerini artırmaya, taşınan malların zarar görmesini sağlamaya çalışmış ve bunda da başarılı olmuştur.

Mozambik Halk Ordusu tarafından ele geçirilen ateşli silahlar. Tümü de Güney Afrika'da ve NATO ülkelerinde yapılmış.

Emperyalizmin Ümit Burnu'nda yükselen kalesi: Irkçı Güney Afrika Cumhuriyeti

Yasemin Çongar

Örnekler yalnızca iki ülkeyle sınırlı değil. Irkçı liderler her geçen gün daha sık bir biçimde "amaçlarına ulaşmak için savaşmaya hazır" olduklarını belirtiyorlar. 1983'te Başbakan Botha'nın açıkladığı "ilgi küresi" tüm komşu ülkeleri kapsıyor. GAC'nin dış politikası, dünya kamuoyunda "savaş ilan etmeden askerlerini Ekvator'a dek gönderebilme ilkesi" olarak tanımlanıyor. Oysa Güney Afrika Savunma Gücü Komutanı General Constand Viljoen, "ılımlı devletler yaratma" stratejisi olarak açıklıyor bunu. "Bağımsızlık hareketleri komşu ülkelerde üstlenmeyi sürdürdükçe, askeri baskıya devam edeceğiz" diyor çekinmeden. Hangi üslerden söz ediyor Viljoen? GAC'nin en büyük direniş örgütlerinden Afrika Ulusal Kongresi Lideri Oliver Tambo'nun bu soruya yanıtı şöyle: "Üsler Güney Afrika'nın kendi sınırları içinde. Kentlerde, dağlarda, Koeberg nükleer santralının. Pretoria hükümet binasının yöresinde. Ancak rejim bunları ortaya çıkarmakta güçlük çekiyor. Bağlamında, komşu topraklarda üsler olduğunu var sayıyor. Çünkü devrimcileri yataklarında öldürmek, okulları, hastaneleri buralarda görev yapanların başına yıkmak Güney Afrika sınırları içinde gelişen başkaldırı sürecini durdurmaktan çok daha kolay. İşte bunun için de Afrika'nın güneyinde savaş var ve ırkçılık sürdükçe de barış olmayacak."

Mozambik Devlet Başkanı Samora Machel ise, Yeni Delhi'de yapılan 1983 Bağlantısızlar Konferansı'nda bölgede barışın en büyük engelleyicisi olarak gördüğü Güney Af-

Irkçı Güney Afrika kuvvetleri Angola'ya barbarca saldırıyorlar. Güney Afrika Savunma gücü'nün paralı askerleri, Angola içindeki bir eylem den önce, birer "siyah asi" gibi görünebilmek için yüzlerini boyuyorlar.

Karikatür: NUEZ

> "Angola, Botswana, Zambia, Mozambik ve Zimbabwe'nin toplam 136.400 kişilik ordusuna karşılık 404.500 kişilik bir askeri gücü var Güney Afrika'nın."

rika'yı gundem konusu yaparken "Irkçı, faşist, sömürgeci ve savaşçı bir rejimle karşı karşıyayız" diyordu. "Güney Afrika günümüzün Nazi İmparatorluğu'dur."

Oysa Güney Afrika'lı yöneticiler bu sözleri duymazlıktan geldikleri gibi, saldırılarını da "komünizmin tehdidine karşı direniş" gerekçesiyle açıklayarak kendilerini aklamaktadırlar! Güney Afrika'daki beyaz azınlık, hergün komünizmin ülke barışını(!) ne ölçüde tehlikeye soktuğuna ilişkin yığınla yorum bulur kitle iletişim araçlarında. General Viljoen'in 1982 Temmuzunda yaptığı bir açıklama dillerde dolaşır: "Komünizm komşu ülkelerde yayılıyor. Sosyalist ülkelerin desteğiyle, sınırlarımızda oluşan askeri güç bizim ordumuzun kat kat üstünde." Oysa Londra'da yayımlanan Uluslararası Stratejik Çalışmalar Enstitüsü istatistik raporlarına şöyle bir bakmak yeterlidir gerçekleri görmeye. Angola, Botswana, Zambia, Mozambik ve Zimbabwe'nin toplam 136 bin 400 kişilik ordusuna karşılık 404,500 kişilik, bu beş ülkenin 171 uçağına karşılık 274 uçaklık, 1030 tankına karşılık 1650 tanklık ve 413 savaş taşıtına karşılık 1200 taşıtlık bir askeri gücü var Güney Afrika'nın. Kaldı ki, Mozambik Devlet Başkanı Machel'in dediği gibi, "Bizimki gibi az gelişmiş, yoksul ve savaşın kanayan yaralarını hala taşıyan halkların hiçbir ülkenin barışını, egemenliğini tehdit etmeye niyeti ve gücü yoktur". Güney Afrika'nın ve arkasındaki en büyük destek Amerika Birleşik Devletleri'nin "komünist tehdit" sözleri artık inandırıcılığını tümüyle yitirmiş bir uydurmacadır.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin ırkçı liderleri Sosyalist Dünya'yı baş düşman olarak görür ve gösterirler herkese. Kuşkusuz belli bir gerçek payı da vardır bu görüşte. Sosyalist ülkeler ırkçı beyaz azınlığın yönetimindeki GAC'yi, "insan haklarını hiçe sayan sömürücü bir rejim" olarak kanayan ve tanımayan devletlerin öncülüğünü yapmışlardır. Ancak dünya kamuoyunun zamanla gelişen tepkisi vız gelmektedir Güney Afrika liderlerine. Irkçıların uluslararası ölçütler ve insan hakları karşısındaki bu vurdumduymaz tutumları ise bir tek, başta Birleşik Amerika olmak üzere emperyalist devletlerden gördükleri destek ile açıklanabilir. Amerika Birleşik Devletleri Başkan Reagan'ın ünlü "Constructive engagement (yapıcı ilgi)" kuramıyla açıklamaya çalıştığı sıkı bir işbirliği içindedir Güney Afrika Cumhuriyeti ile. Bu kurama göre, GAC ile ilişkileri kesmek, GAC'yi başıboş bırakmak anlamına gelecektir. Oysa ilişkiler sürerse olumlu etkileşim olanağı artar.

Şimdi Amerika Birleşik Devletleri-Güney Afrika Cumhuriyeti ilişkisinin boyutlarına ve "olumlu" etkileşimin sonuçlarına bir göz atalım. ABD yönetimi Güney Afrika'daki ırkçı rejimin sürmesi yönünde elinden gelen her çabayı göstermektedir. 1981 yılında Mozambik Güvenlik Örgütü'nün öncülüğünde başlayan bir dizi araştırma, ABD'nin GAC'ye komşu olan tüm Afrika ülkelerini içerden denetlemek için yaptığı girişimleri gözler önüne serer. 1982'de Amerikalı casusların Mozambik ordusundan hükümetine kadar her düzeyde ve her konumda görev yaptığı saptandı. Mozambik yönetimi ülkede diplomat olarak görev yapan pekçok Amerikalının CIA casusu olduğunu ve Pretoria yönetimiyle işbirliği içinde Mozambik'in iç barışını çökertmek amacıyla sürekli propaganda yapmak, gerektiğinde (!) de Beyaz Saray'ı uyarmakla görevlendirildiğini ortaya çıkardı. Mozambik'ten sonra Zambia'da pekçok Amerikalı diplomat yetki sınırlarını aşmak suçundan yurt dışına çıkarıldı. Ancak ABD'nin uzun kolunun Afrika'nın güneyinden çekilmesi sorunu, bir iki tepkiyle çözümlenebilecek kadar basit değil.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Angola'yı 1983 yılında işgal etmesi tüm dünyanın protestosuyla karşılandığında bile, ABD açık biçimde desteğini sürdürdü. Birleşmiş Milletler'in GAC birliklerinin Angola topraklarından çekilmesi konusundaki oylama isteği, ABD temsilcisi Kirkpatrick'in büyük karşı çıkışı ve daha sonra çekimser tutumuyla önlenilmek istendi. Reagan, 1983 Kasım ayında Güney Afrika konusundaki tutumunu şöyle açıkladı: "Birleşmiş Milletler'deki yüz kadar ülke bizimle aynı görüşte değil. Varsın olmasın. Farklı düşünmeleri beni hiç ilgilendirmiyor. Hatta bu haberleri aldıktan sonra büyük bir zevkle kahvaltımı edebiliyorum."

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin bağımsız Afrika ülkelerine karşı tutumu ve ırkçı politikasını bu ülkelerin sınırlarından içeri sızdırma isteğinde ABD desteğinin gücü çok büyük kuşkusuz. Ancak, Pretoria rejiminin iç politikasındaki ırkçı, sömürücü, buyurgan ögeler de ABD'nin alkışlarını topluyor yıllardır. Washington yönetimi niçin dünya kamuoyunun gözleri önünde ırkçılığın yanında yer almayı seçiyor? Bunu yaratmak istediği "iyi devlet" imgesine nasıl yakıştırıyor? Stratejik nedenleri var elbette, ama bunda iki ülke arasındaki ekonomik işbirliği de önemli bir rol oynuyor. 1983 yılı içinde GAC'de toplam 15 milyar dolarlık bir yatırım yapmış ABD firmaları. Bu ülkenin zengin maden yatakları, Amerikan endüstrisini cömertçe besliyor. Öte yandan, hiçbir sosyal güvenlik hakkından yararlanmaksızın çok düşük ücretle çalışan zenci işçilerin sayesinde, Güney Afrika'da iş yapan 400 Amerikan firmasının işleri de tıkırında. Birleşmiş Milletler istatistiklerine göre, ABD ve İsviçre Bankaları ile uluslararası para kuruluşları GAC topraklarında gerçekleştirilen her türlü projeyi milyarlarca dolarlık kredilerle desteklemekte bir an bile duraksamıyorlar. Emperyalizmin kalesi bir yandan emek sömürüsü, diğer yandan sermaye birikimi ile güçlenerek yükseliyor Ümit Burnu kıyılarında... Beyaz azınlığın kahraman (!) ordusu da ABD'den son iki yıl içinde aldığı 30 milyon dolarlık silah yardımıyla koruyor bu kaleyi.

Bir yanda ABD'nin özellikle askeri endüstrisi için gerekli madenlerin önemli bir bölümünü GAC'den alması, öte yanda GAC'nin en temel insan hakları karşısında göz kırpmadan dikilen sömürü düzeni, her iki ülkenin çıkar alanlarını kesiştiriyor ve örnek (!) bir işbirliği çıkarıyor ortaya.

***

Bu durumda dünya ülkelerinin tutumu nedir Ne olmalıdır? Hiçbir savunulacak yanı olmayan ırkçılık rejimi karşısında kayıtsız kalınılabilir mi? Yığınla soru geliyor insanın usuna. Ancak yanıtları bulmak, sonra da bu yanıtların doğruluğunu savunmak pek o kadar kolay değil. Birleşmiş Milletler Örgütü'nün Güney Afrika Cumhuriyeti karşısında insan haklarının savunucu rolünü almış olduğunu söylemek bile tartışmaya açık bir yargı olur. Biz gene de BM 38'inci Genel Kurulunda Apartheid-karşıtı Komite tarafından oluşturulan raporun satırlarına göz atarak, iyimser bir yaklaşımla desteklemek istiyoruz bu yargıyı. Sözkonusu raporda şöyle deniliyor: "ABD hükümeti ne yazık ki, Birleşmiş Milletler'in ırkçılığa aykırı politikasına taban tabana zıt bir tutum içinde. Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Apartheid adıyla anılan özgün ırkçı rejiminin yanında, ezilen halkların bağımsızlık savaşımının karşısında bir tutum bu. Dünyanın apartheid karşısındaki uluslararası eyleminin etkisini azaltmaya yönelen tehlikeli bir yaklaşım..."

Raporda sözü edilen uluslararası eylemin belli boyutlardaki varlığından kuşkumuz yok. İnsan haklarını iç ve dış politikalarında en temel belirleyici olarak alanülkelerin sayısı da az değil. Ancak, Batı daha doğru bir deyişle, kapitalist dünyanın konuya yaklaşımı, ortak bir eylemi etkili ve geçerli kılabilecek düzeye pek erişemiyor.

Geçtiğimiz aylarda Norveç Nobel Komitesi'nin Güney Afrikalı

zenci başpiskopos Desmond Tutu'ya verdiği Barış Ödülü bu çelişkili yaklaşımın en geçerli bir örneğini oluşturuyor. Tutucu görüşleri ile tanınan Rahip Tutu'ya ödül vermekle günlerce övünen, ırkçılığa karşı bir zafer kazanmış tavrı takınan Batılı ülkelerin hali oldukça düşündürücü. Irkçılığın yasallaştığı bir ülkede, aşırı bir iyimserlikle" Tanrı'nın kara tenli insanları da sevdiğini" kanıtlamaya çalışmak gibi edilgin yöntemlerle yönetime karşı çıkan bir rahibin, Pretoria diktatörlüğü gibi ABD destekli güçlü bir emperyalist kale, karşısındaki başarı şansının sıfır olduğunu görmek hiç de zor değil. Ama Nobel Barış Ödülü" eşitlik yolundaki büyük uğraşlarından dolayı" verildi Rahip Tutu'ya. İnsanın aklına ister istemez, acaba Batı Avrupa'nın yeğlediği de böyle edilgin bir tutum mu? sorusu geliyor. Güney Afrika'lı beyaz tenli yazar Alan Paton'un "Ağla Sevgili Yurdum" adlı romanını okullarda ırkçılığa karşı en güçlü yapıt olarak okutanlar, ırkçılığı yalnızca bir renk düşmanlığı biçimine indirgeyerek, emperyalist oyunları, sömürünün, eşitsizliğin sınıfsal boyutlarını gizlemeye mi çalışıyorlar? Yoksa hiçbir zaman eyleme dönüşemeyecek bir başkaldırı gösteren Tutu ve Paton düzeninin koruyucuları rolünü mü üstleniyorlar ister istemez? Dedik ya, sorular çok... Yanıtlarsa basit değil.

Ancak üç yüzyıldır süregelen sömürünün kurbanı olanların da artık bu düzene dayanamadıkları bir gerçek. Afrika Ulusal Kongresi gibi devrimci örgütlerin bünyesinde birleşen eşitlikçi, özgürlükçü güçler artıyor her geçen gün.Ezilen, susturulan halklar bundan böyle pek kolay sineceğe benzemiyorlar. Pretoria yönetimi, kuzeyde meydana gelen ekonomik ve ulusal gelişmeleri geçici sayarak, sınırları içindeki ayaklanmaları bastırarak, beyaz azınlığın Tanrısal gücünün sınırsızlığını savunuyor hâlâ. Oysa kurtuluşa giden yol ne kadar uzun olsa da, bu yolda ilerleyenlerin sayısı artıyor durmadan. Ve gittikçe güçlenen bir ışık aydınlatıyor yolu. Yirminci yüzyılda en büyük insanlık suçunun ulaştığı boyutlar duyguları ne denli incitse de umudu yıpratamıyor. Kara tenli ozanlar gene Ellis Ayitey Komey'in dilinden,

Şimdi neredeyse kurşun rengi almış toprak
İlk yağmur damlalarıyla beslendiğinde
Bir elimde çapa, bir elimde buğday
Ve dudaklarımda bir ilenç: işe koyulacağım.
Toprak, yolaçtığın yıkımdan
Kurtulabilecek gibiyse eğer.

türküsünü söylüyorlar.

Bu yazı hazırlanırken: "Southern Africa: Who is Sowing Dragon's Teeth" Boris Asoyan, "Irk ve Irkçılık Düşüncesi" Alaeddin Şenel Bilim ve Sanat Yayınları, kitapları ile, Prisma ve Afrique-Asie dergilerinden yararlanıldı.

Gücün Yeterse

dök önüme neyin varsa boşalt dünyanı
yükün azsa dinle beni
yüklen acılarım
ellerini ellerimden çekmeden ağla

korkuyorum öpüşmekten/ayrılık var ucunda
özlemek daha yakın kavuşmalara
anlat bana geçmişini anlat korkularını
aktar bana gününü gücün yeterse

ne ben burda kalıcıyım ne sen orda durucu
kavuşmamız falsa eğer/aslan yengeç balık burcu
ellerini ellerimden çekmeden ağla

bir bahar koy bir sonbahar/bir de yaz olsun
kış beni bulur nasıl olsa/elyordamıyla
anlat bana düşlerini kırılmış umutlarını
anlat bana geçmişini/gücün yeterse

Hasan Hüseyin

(Ozanın, Bilgi Yayınları arasında, yakında çıkacak olan "kandan kuş yakılmaz" adlı kitabından

izin

ALEX LA GUMA
Türkçesi: GÜRHAN UÇKAN

Afrikalılar on altı yaşını doldurunca yeniden doğarlar, ya da, işin en kötüsü, bir çeşit şeytan ayinlerine katılırlar. Bu köle ayinleri Kaligula'nın kanlı törenleri gibi zalim, Neron'un ateşi gibi acımasızdır. Bileklerindeki kelepçelerin zincirleri sayısız karamamelerden yapılmıştır; halkaların eklem yerleri, lastik mühürlerle damgalanmıştır. Yerli komiserliğindeki hışırtılı kalemler, yaşam boyu iz bırakan kızdırılmış demir damgalarına benzerler.

"Pasoportun nerede, *kaffer**?"

"Burada."

"Hmm, şu ve şu bölgeden geliyorsun. Oradan gelme iznin nerede?"

"O da burada."

"İyi. Şu ve şu bölgeden gelme iznin var. Peki buraya gelme iznin nerede?"

"Burada."

"Haa.. Şu ve şuradan gelme ve burada bulunma iznin var. Peki, nerede çalışıyorsun?"

"Burada, o ve onun yanında çalışıyorum."

"Güzel. Fevkalade. O ve onun yanında çalışma iznin var mı?"

"Burada."

"Öyle mi? Evet, doğru. Burada her şey yazılı ve damgalı. O ve o, yanlarında çalıştığını her ay düzenli olarak aynılan yere doldurmuşlar. Güzel, her şey yerli yerinde. Peki, söyle bakalım burada nerede oturuyorsun?"

"Şu ve şu karaların semtinde, bölgesinde, geçitinde, konutunda ya da toprakta çukurda."

"Nefis. Yani, şu ve şu karaların semtinde, bölgesinde, geçitinde, konutunda ya da topraktaki çukurda oturuyorsun; peki gerekli iznin, imzalı ve mühürlü olarak var mı?"

"Burada."

"Fevkalade. Her şeyin var: Makamlara bildirdikten sonra varolma iznin, daha önceki yerleşme yerini terketme iznin, buraya gelme ve Allahın ve yerli işleri komiserinin izniyle burada bulunma iznin, o ve onun yanında çalışma iznin ve şu ve şurada oturma iznin, tümü var. Peki, söyle bakalım, evli misin?"

"Evet."

"Karın ve çocukları nerdeler?"

"Benim önceden bulunduğum yerdeler"

"Güzel. Önceden izin almadan buraya gelip seninle oturma, ya da seni ziyaret etme hakları olmadığını unutma. Eğer izin almayı boşverirlerse, şeytanın ve onun tüm mahiyetinin gazabına uğrarlar, ona göre."

"Unutmayacağım."

"Eğer karın, çocukların, amcaların, halaların, amca ve bala oğulların, kayınvalden ve kaympederin yani tüm takım gelip seninle oturmaya karar verirlerse, izin edinmek zorundalar. Anlıyorsun sanırım."

"Anlıyorum."

"Ayrıca, o ve onun yanındaki işini, başkasının yanında çalışmak için izin almadan bırakamayacağını da anlıyorsun değil mi?"

"Aynen."

"Nefis. Pek akıllı bir *kaffer*sin. Buradan ayrılma ve yeni yerde yerleşme izni almadan bir yere gidemeyeceğini de anlıyorsun değil mi? Orada kalabilmek, yerleşebilmek, iş edinmek, işe gidebilmek ve işten gelebilmek, boş zamanlarda gezmek ve bunun gibi şeyler için de izin gerektiğini biliyorsun, değil mi?"

"Biliyorum."

"Bunları anladığın için bir dahisin sen. Ama bir de şunu anla."

"Neyi?"

"Eğer tüm bunlara göre davranmazsan hem cezaevini boylarsın, hem de varolman için gerekli tüm izinleri yitirirsin. O zaman bir hiçsin ve yeryüzünde yok sayılırsın. Hiçbir yere gidemezsin, kimse sana iş veremez, varlığını hiçbir makam kabul etmez, yiyemezsin, içemezsin, o zaman sen hiçbir şeysin, hiçbir şeyden de az bir şeysin."

"Anlıyorum."

"İşte o kadar!"

"In The Fog of The Seasons' End"den

* Kaffer: Güney Afrikalı karaların, beyazların dilindeki adı. Bir çeşit "kara yaratık" gibi.

ALEX LA GUMA— Güney Afrikalı gazeteci ve yazar. Lotus ödülü sahibi. 1979'dan beri Asya Afrika Yazarlar Birliği Genel Sekreteri. Yaşamını yurdundan uzakta sürdürmeye zorlanmış birçok Güney Afrikalı sanatçıdan birisi.

ALEX LA GUMA

gece müziği

Türkçesi: VECİHİ SARISÖZEN

Pencere kenarındaki masada oturan üç kişiydiler. Öğle sonrasının o saatlerinde Duke's Head sessizdi. Şişman barmen önündeki kaygan, biradan lekelenmiş tezgahı siliyor, barın sonunda zayıf bir adam, boş bir kilisede dua eden yalnız bir dindar gibi oturmuş, sessizce birasını içiyordu. Caddenin öte yanında bir yerlerde birisi piyano çalıyordu. Masada biralarını yudumlayan üç kişi alçak sesle konuşuyorlardı.

"Kolay," diyordu Moos "Frog dışarıda erketede duracak. Harry ve ben içeri girip bekçiyi haldıyacağız.. Hey Harry, dinlemiyorsun."

Harry caddeden gelen piyano sesine kaptırmıştı kendini. Müzik açık pencereden ulaşıyordu içeri. Şimdi ince bir tabağa usul usul damlayan su gibiydi; şimdi de işte, güzel yapılmış bir sürü davulun sesiyle hızlanıyordu. Uzaklaştı ve yüksek dalgalar halinde yeniden canlandı.

"Tanrının, ne çalış," dedi Harry, parça yumuşak bir sona alçalırken. "Dinlediniz mi sesini kafalar?"

"....." dedi Moos Ciddi müzik-berbat bir gürültü. Bir wakker jol'ü (dans müziği) her zaman tercih ederim.' Sorunu bardağını ağzına götürerek bir tarafa attı ve, "Dinleyin şimdi. Planı yeni baştan alıyoruz..."

"Tamam, tamam," dedi Harry. "Frog dışarıda gözcü. Biz içerde bekçiyi halledeceğiz. Şimdi, ne zaman buluşuyoruz?"

"Dokuz" diye yanıtladı Moos "Ben Frog'u alacağım, Modern'in oradan da seni alınız."

"Ne kadar kaldırırız dersiniz?" diye sordu Frog, birasının arasında. Müziğin erkek adımlarla salona giren piyano, yeniden çalmaya başladı.

"Yüz kırk ya da yüz elli civarında," dedi Moos. Sesin farkına varmıştı ancak dinlemedi. Yanlızca Harry dinlemeye devam etti. Birasını yavaş yavaş içerken müziğin tadına varmaya çalıştı. Yumuşak, tatlı notalar içinde bir yerlere dokunuyordu sanki. Garip bir duygu uyandı derinlerde, ancak anlamaya çalışmadı. Dinlemeye devam etti. Avını yakalamak isteyen bir tazı gibi, içinden müziğe eşlik etmeye çalıştı. Derken bıraktı ve kendini yeniden dinlemeye bıraktı. Müziğin sesi titriyor, yükseliyor ve düşüyordu. Geçen bir araba kısa bir süre için boğdu onu, ancak dökülen gözyaşları kadar yumuşak, yeniden ulaştı. Chopin'in 2 numaralı Noktüm'üydü çalınan, ancak Harry bunu bilmiyordu.

Piyano Bitmemiş Fantezi'ye kayarken Moos ve Frog başka şeylerden konuşmaya başladılar. Harry şimdi tümüyle müziğe dalmıştı. Büyüsü onu ele geçiriyor, sesinin güçlü halkalarıyla kendine çekiyor, zihnini uykuya çağırıyordu. Müzik sanki sonsuza dek canlı kalacakmışcasına devam etti: Liszt'in Macar Rapsodisi hızlandı ve bitti, Tchaikowsky'nin Pathetique'i usulca ağladı, Beethoven'in parçaları esrarlı adımlarla yürüdü ve İspanyol dansları yeri dövdü. Schubert'in Serenad'ı loş bir odadaki bilinmeyen sevgiliye seslendi hüzünle. Ayın ışıttığı çimenlerde yürüyen çocuk adımlarıyla, Noktürn yeniden geldi.

Duke's Head akşamüstü kalabalığıyla dolmaya başladı. Seslerin yükselen dalgaları arasında müzik kısa sürede kayboldu. Harry ayağa kalkıp bara doğru yürüdü. Büyü bozulmuştu. Dişlerinin arasından usulca ıslık çalarak müziğin bir bölümünü hatırlamaya çalıştı, ancak yakalayamadı. Barın kalabalığına karıştı ve sonunda varmayı başarıp, yarım litre bira istedi. Islak tezgahın başında ayakta durdu ve hâlâ hatırlamaya çalışarak sessizce içmeye başladı. Çevresindeki insanlar herşeyden konuşuyorlardı: İş, yarışlar, hükümet, kadınlar, bira, sinema, din. Çeşitli ucuz yiyecekler satan, eski paltolu kir pas içinde bir adam girdi içeri. Barın öte ucunda bir tartışma başladı ve barmen kesinceye kadar ortalık berbat bir gürültüye boğuldu.

Birisi Harry'ninomuzuna dokunduvekafasını çevirdi. Moos'tu.

"Dokuzda. Unutma."

"Tamam, tamam. Sonra görüşürüz."

Moos ve Frog dışarı çıkarlarken bakmadı Harry. Birayı bitirdi, barın kalabalığından sıyrıldı ve iki tarafa açılan kapıyı iterek caddeye çıktı. Dışarda bir an durakladı. Karanlık basıyordu ve sokak lambaları yanmıştı. Caddenin karşısında çalmaya devam eden piyano şimdi dışarda olduğundan daha iyi duyuluyordu. Yoksul caddenin bir yakasını oluşturan eski bina sırasının bir tanesinden geliyordu.

Bir süre durarak dinledi ve gözü evde yoldan aşağı yavaş yavaş yürüdü. Bir sokak kedisi taze et kokusuyla nasıl sarhoş olursa, o da öylesine sarhoştu.

Kir pas içinde ve kederli insanlar, kapı aralarında, terkedilmiş eski kiliselerdeki kırık taş figürler gibi oturuyorlar . Bir deri bir kemik çocuklar tahtadan silahlarla birbirlerine ateş ederken, onlar ya isteksizce dinliyorlar ya da yarım ağız konuşuyorlardı.

Müzik onu yeniden yakaladı. Birinci kattaki yarı açık pencereden çöldeki serin bir ırmak gibi dökülüyordu. Aniden kararını verdi ve aşınmış ön basamakları çıkarak eve süzüldü. Giriş karanlıktı ve sinmiş yemek ve sabunlu su kokuyordu. Ses eski merdivenlerden dökülerek, karanlık köşeleri ve yüksek, dumanlı tavanı dolaşarak, bir üst kattan geliyordu. Merdivenleri yavaş yavaş çıkarken Ravel'in Bolero'su da onunla beraber yükseldi.

Kapının dışında durduğunda çekingendi artık, biraz da korkmuş, ancak müzik onu tutmaya devam ediyordu. Bolero yüksek davul vurmşlarıyla sona erene kadar orada ayakta bekledi. Ses yeniden yükseldi, sakin sular, ağaçlar ve yalnız bir nehir kenarındaki çimenler üzerinde titreşen, sevgi için ağlayan ayışığı gibi, yumuşak, yumuşak. Ve elini kapı koluna götürdü, çevirdi.

Müzik, küçük bir dağ vadisinde yavaşça kurumaya alan bir şelale gibi söndü ve piyanodaki kız ani bir şaşkınlıkla ona baktı.

"Korkuttuysam özür dilerim,' dedi, kapıyı hâlâ açık tutarak. "Yolun karşısında sizi dinliyordum. Gerçekten güzel müzik."

"Teşekkür ederim. Sever misiniz?"

"Hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Ancak dinlemesi hoş."

"İçeri gelin ve oturun istiyorsanız," dedi kız. "Buradaki insanlar sık sık dinlemeye gelirler"

"Teşekkürler bayan."

Kendisini kilisenin çay partisindeki küçük bir oğlan çocuğu gibi duyumsayarak içeri girdi. Aklına birdenbire nefesinin bira koktuğu geldi. Altında kırılacağından korkar gibi yüksek arkalıklı bir iskemleye oturdu. Oda düzenli, temiz ve pırıl pırıldı. Ufak masalar küçük şirin nesnelerle kaplıydı: Kraliçe Viktorya'nın, evlenen çiftlerin fotografları ve parlak duvar kağıtlarında Tanrı Sevgidir yazıları. Başka bir kapı bitişik odaya açılıyordu. Bütün bu yer bir çamur deresinde yüzen değerli bir kedi gibi kirli sokakla savaşıyora benziyordu.

"Çalmayı kendi kendinize mi öğrendiniz?" diye sordu, sesini çıkarmaya anca cesaret ederek.

"Yo, hayır. Bir kilise okulunda ders gördüm."

"Size ne getiriyor? Yani güzel de, kazancınız ne? para?"

"Para herşey değildir. İnsanlar buraya dinlemeye geliyorlar." Ona bakarak güldü ve parmaklarını piyanoda gezdirmeye başladı. Yüzü esmer ve güzeldi. "Ne çalmamı istersiniz?"

Harry öksürdü: "Ben geldiğimde çaldığınız parça, güzeldi."

"Geceyarısı Sonatı." Ve üzerine düşen ince bir yağmur gibi müzik yeniden yükseldi. Öyle dimdik oturarak dinledi. Bedeni rahatladı, kafasındaki tedirginliği unutarak arkasına yaslandı.

"Bu tür müzik dinlemek için hiç şansım olmadı, " dedi bittiğinde. "Zenginler dinlemeye konser salonuna gidiyorlar." Elinin tersiyle ağzını silerek: "Çaldığınız başka bir parça vardı. Şöyle gidiyor." Islık çalarak müzikle boğuştu ve birkaç nota çıkardı. Bir daha denedi ve bu kezinde daha fazlası çıktı ortaya. Derken kafasını sallayıp utangaç gülerek işin ucunu bıraktı.

Ancak kız yakalamıştı ve elleri yeniden harekete geçti, bir saç telinin düşüşü gibi yumuşak, müzik parmaklarından akmaya başladı. "Chopin'in Noktürn'ünü diyorsunuz."

"Adı öyle mi? Evet, o."

Kendini serbest bırakıp gözlerini kapadı ve tamammı içine almak ister gibi sessizce içinden müziğe eşlik etti. Kız iki kere çaldı ve o da onunla beraber kafasını salladı.

Bir ara gözü masanın üzerindeki sevimli eski saate takıldı. Yerinden sıçrayarak Moos ve Frog'un onu bekledikleri aklına gedi. Çabucak ayağa kalkıp: "Sizi daha fazla meşgul etmeyeyim," dedi, "gitmem gerek."

"Sevdiniz mi?"

"Gerçekten. Başka bir zaman tekrar gelmek isterim."

"Elbette. Her akşam gelin."

"Teşekkürler bayan. Pekala, iyi şanslar."

"Güle güle. Dinlemeye geldiğiniz için teşekkür ederim."

Yeniden karanlık caddedeydi ve acele etti. Kapı aralıkları artık boştu ve ucuz evlerin pencereleri lambaların ışıklarıyla sararmıştı. Şurada burada bebekler ağlıyor, delikanlılar duvarlara yaslanmış duruyor, sevgililer kaçamak yerlere sığınmış, konuşuyorlardı. Arkalarda bir yerlerde elektrikli tabelalar göğü bir hava saldırısı sonrası gibi aydınlatıyorlardı. Moos ve Frog'u bir dükkanın önünde sigara içip ona kafa tutarak sabırsızlıkla beklerken buldu.

"Hangi allahın cezası yerdeydin?" diye sordu Moos hiddetle. "Bekliyorduk."

"Tamam, tamam. Geldik işte," dedi Harry. "Gidelim."

Hep beraber caddeden aşağı yürüdüler. Harry hala piyano çalan kızı düşünüyordu. Adını bile bilmiyordu. Sessizce müziği tekrarladı. "Nok-lu bir şey," demişti kız. Komik isim. Öyle piyano çalan bir kız arkadaşı olsaydı ne iyi olurdu diye düşündü. Güzel, tatlı bir düşünce.

BREYTEN BREYTENBACH

Türkçesi: GÜRHAN UÇKAN

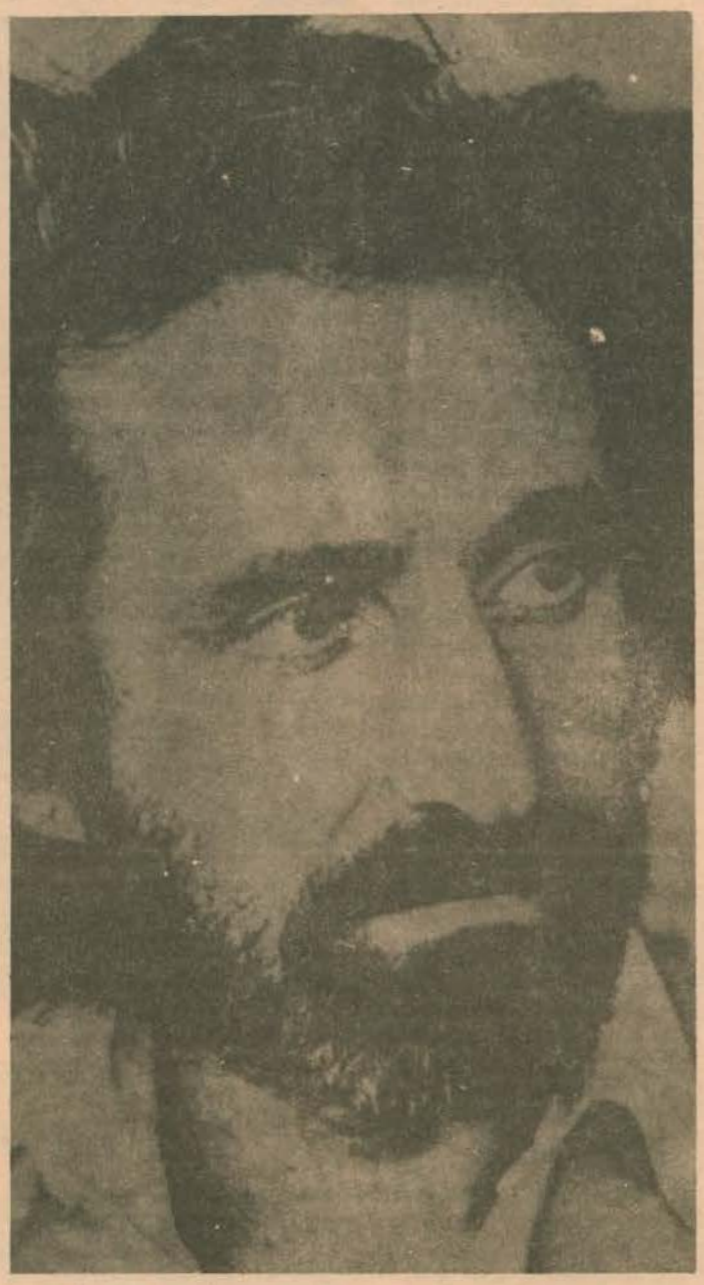

En Büyük Güvenlik

1. Rahatsız bir geceden sonra kalkıyor.Albay Murphy. Sarı saçlarını düzeltiyor, aynada kanlı gözlerine bakıyor. Bıyığını buruyor. Tesisin güvenliğinden o sorumlu. Tüm parmaklıklı kapıların önünde nöbetçiler var; gözetleme kulesinde de öyle. Her boşluk, iki ucundan kilitli ve anahtar sahibi de ortada kapalı. Ama yeterli mi bu denli güvenlik? Şu insanlar, şu yürekler. Ya...? Namussuz!

Girilmesi yasak bölgenin çevresine yüksek bir duvar kurduruyor ve giriş-çıkış yerlerine de TV-ile gözetlenen çift kat panzar demiri yerleştirtiyor. Herhalde bu en büyük güvenlik olmalı. (Duvar ile yapı arasındaki çimenlikte geyik yavruları dolaşabilir. Yaşam konusunda çok yufka yüreklidir kendisi.)

2. Yarı uykunun kötü düşlerinden sonra kalkıyor artık. Ama ya...? Bu vatan hainleri ve teröristler, bu ırz düşmanları ile canı kıyıcılar hiç belli olmaz ki! HK bu noktada kesin kararlıydı: "Tek, bir tek *bandit* kaçsın, onunla sen de kaç daha iyi!" Sırtından soğuk ter boşanıyordu. Bu içten pazarlıklı namussuzlar, köpek soylular; özgürlük diye düşlere sahipler; dön arkanı başlasınlar kazmaya, duvarlara yazmaya, çizmeye *düşünmeye*, boerler* için yeryüzünü zindan etmeye.

Cezaevinin damını yıktırıp yerine, üzerinde silahlı gözcülerin boydan boya yürüyebilecekleri bir geçit olan pannaklık yaptırıyor. Böylelikle korunma altında olanlar her an gözetlenebilecekler. Artık bu yapı gerçekten kaçılmaz olmalı.

3. Uykunun çektirdiği acıların tiksinmesi ile uyanıyor. Sarı saçları darmadağınık. Albay Murphy. Küçük kan damarları görüşünü güçleştiriyor. Bacakları titriyor. Aman dikkat, insan kendisini kesebilir traş bıçağı ile. Canı çıksın şu yarım sakalın! Aman Allahım! Ama ya...? Bu büyük yapının, ele geçirilmez, en büyük güvenlikli bu kalenin yıkılıp alay konusu olması için bir, tek bir intiharımsı kaçış yeter.

Her hücreye bir elektronik göz koyduruyor. Günde yirmi beş saat gözetleme yapacağız. Casusluk objektifi, koridorları tarıyor ve ölü açıları ortadan kaldırıyor. Tuvalet iskemlelerine teypler bağlanıyor. Ateşin önünü bırakıp, damdaki geçite gidiyor. İnsan yaşamının aşağıdaki pisliklerine yan göz atıyor. Boğazından, tam yakasının altında bir sivilce var ve müthiş kaşınıyor. "Avlunun üstünü derhal çelikten bir ağ ile kapatın, der-hal! Bu sinsi namussuzların dört metre duvarı aşamayacağını mı sanıyorsun? Ya bir helikopter... Aman Allahım!"

4. Buyruk veriyor, deniyor, geliştiriyor. Her tutuklu, günün her saati köpekli bir nöbetçi ile olmalı.

5. Tutukluların birbirleri ile görüşmeleri yasak.

6. Köpekli gardiyan, tutuklu ile birlikte banyo yapacak. Evet efendim. Devlet bu amaçla özel giysi verecek hiç kuşkusuz.

7. Tüm yemek malzemeleri plastikten olacak. Hiçbir yerde ayna istemiyorum. Avluda cimnastik yasak. (İçerde de) Sigara içmek yasak. Kes sesini ordaki! Seni orospu çocuğu!

8. Dinleyin. Köpekli boer, geceyi tutuklunun yatağında, onun üzerinde geçirecek ve bir başka gardiyan, tüfeği, copu, düdüğü ve walkie-talkie'si ile kitli, gözetim altındaki, sürgülü, çifte kilitli, asma kilitli, asma kilitli, asma kilitli, panzar demirli hücre kapısının ve içindeki pannaklığın önünde dikilecek. Geceyarısı nöbet değişimi.

Oh, ne güzel en temel ve önemli işlevini yerine getiren bir iyileştirme kurumunu yönetmek: toplumun tutukladıklarını güvenlik altında tutmak.

9. Gece bir ızdıraptı. Kapalı gözkapaklarının ardından, karanlığa bakan göz yuvarlakları ile, tüm korkularını yaşadı. Başlıkları. Başına gelecekleri. O büyük çöküşü. *Bu gün, öğle üzeri, bir tutuklu, en büyük güvenlikli* ... Oh, benim güzel, iyi yürekli, hoşgörülü, acımasız, hoşgörüşsüz Allahım, Ama ya...? Kim bilir ne olur eğer, örneğin...! Eski bir yıkıntı durumundaydı, sorumluluğun ve rahatsızlık cinleriyle parçalanmış.
Tutukluları, kör solucanları iç avluya çıkarıyor, duvarın önüne dizdiriyor ve bir bir, mırıl mırıl, vurduruyor tümünü.

Şimdi tutuklular en büyük güvenlik içindeler, sır.

10. Boğulur gibi, hiç uyumamış olmanın verdiği birikimle, uğraşa uğraşa ayağa kalkıyor.

* Hollanda kökenli Güney Afrikalı beyazlar.

NELSON MANDELA'ya özgürlük!

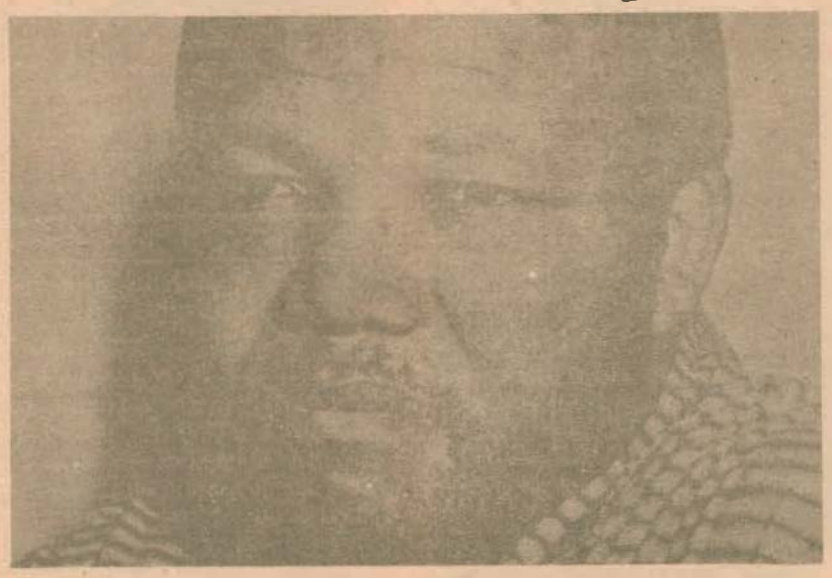

Nelson Rolihlahla Mandela, baskı altındaki Güney Afrikalıların öncüsü, ANC'nin askeri kanadı olan *Umkhonto we Sizwe* (Ulusun Mızrağı)'nin kurucularındandır.

Onun adı ve mücadelesi Güney Afrikalılarca çok iyi bilinir; adeta efsaneleştirilmiş bir lider, unutulmayacak bir ulusal kahramandır onlar için. *Nelson Mandela*'nın adı şu anda yalnızca Güney Afrika sınırları içinde değil, dünyanın birçok yerinde biliniyor. Çünkü Güney Afrika'daki ırkçı rejim onu yakalamayı becerdi ve Mandela uzunca bir süreden beri ülkenin en sıkı güvenlik tedbirlerinin alındığı Pollsmoor Cezaevinde tutuluyor.

Nelson Mandela'nın tutuklanmasından sonra pekçok ülkede onunla dayanışma hareketleri geliştirildi. Pekçok uluslararası örgüt, Mandela'ya Özgürlük kampanyaları düzenledi. Dayanışma hâlâ sürüyor.

Mandela'nın adı 1961'den bu yana, Güney Afrika'da yürütülen savaşının her aşamasında duyuldu. Daha 1961'de, ülke içinde hızla yayılan grev dalgasında kanlı bir biçimde karşı koymaya çalışan ırkçı rejim, bir yandan da grevin öncüsü olarak Mandela'yı arıyordu. Aynı yıl Mandela, arkadaşları ile birlikte ırkçı rejime karşı daha aktif savaşım olanaklarını tartışıp sonunda Umkhondo we Sizwe'yi yarattılar. O günden beri, Güney Afrika'daki savaşım gelişerek sürdü, güçlü bir kimlik kazandı.

Uluslararası Öğrenci Birliği'nin en büyük onur ödülü olan *17 Kasım Madalyası* 16 Aralık 1983'de Mandela'ya verildi. Madalya töreni, Zambia'nın başkenti Lusaka'da yapıldı. Törene Ulusal Kurtuluş Hareketlerinin temsilcileri, diplomatik çevreler, Afrika gençliği ve öğrencilerinden pekçok kişi katıldı. UÖB'nin Genel Sekreteri Srinivasan Kunalan, Mandela'ya verilen onur madalyasını, askeri törenle ANC temsilcisi ve Güney Afrika Sendikalar Kongresi Max Molonyene'ye verdi.

Törenin yapıldığı gün olan 16 Aralık, aynı zamanda Umkhondo we Sizwe'nin kuruluşunun 22. yıldönümü idi. O gün, dünyanın pekçok yerinde de "Kahramanlar Günü" olarak ilan edilmişti. Aynı nedenle ANC'nin 70. kuruluş yıldönümü ve Mandela'nın 65. yaşgünü de kutlandı. UÖB şu anda hapiste bulunan Nelson Rolihlahla Mandela için özgürlük kampanyasını sürdürüyor. ●

Beyaz Yönetimin Korku Dolu Geleceği

Güney Afrika'nın "yapısal" konumuna ilişkin herkesin "mâlumu" olan durumun birinci aşaması geçildi. Irkçı rejim, kusursuz bir diktatörlüğün çatısını oluşturmaya çalışıyor. 1984'ün sonlarında gerçekleştirilen düzenlemeler, kolaylıkla anlaşıldığı gibi, nüfusun yüzde 81'ini oluşturan siyah çoğunluğu kapsamadı. Hintliler ve melezler ise, artık Güney Afrika'nın ırkçı yapısına bir süs nesnesi olarak renk veriyorlar. Tabi her şeye karşın ortada görünen parlamento varlığını sürdürüyor; beyaz politikacılar siyahlar için gerekli olan her şeye düşünüp karar veriyor; siyahların da bundan haberli olmamaları için neden yok!

Güney Afrika'nın geleceği ile ilgili temel sorun, beyaz devletin yıkılmasıdır. Bu soruna karşı tüm partilerin beyaz iktidarın korunması ekseni çevresinde sıkı sıkı birleştiklerini söylemek bile gereksiz. Ama bunda öle beyazların kimi zaman tam olarak anlaşamadıklarını görüyoruz.

İktidardaki Ulusal Parti Başbakan Botha aracılığıyla, hintlilerin ve melezlerin parlamentoda ayrı "localar" biçiminde temsil edilebileceğini savunuyordu; tabi hiçbir biçimde kararlar üstünde etkileme olanakları olmadan. Böylelikle 3.5 milyon kadar hintli ve melez beyaz kampa katılacak, siyah afrikalılara karşı da ordunun bir parçası olacaklardı. Demokratik Federal Parti ise, siyahlara küçük demokratik haklardan yana görünüyordu ama, buna seçmenlerini bile inandıramadı. Sonuç olarak, 1 milyondan az seçmenin üçte ikisi, 3.5 milyon hintli ve melezin saflara katılmasına, 21 milyon Afrikalının dışarda tutulmasına karar verdi.

Bu sonucun beyazlar arasında şakacıktan bir çekişmeyle kalacağı da düşünülmemeli. Bundan sonra, hakları ne denli kısıtlı olursa olsun, beyazlarla hintli ve melezler arasındaki çekişmeye tanık olunacağına kuşku yok. Beyaz iktidar, ardına saklandığı incir yaprağı çok geçmeden düşünce, tüm çıplaklığıyla ortaya çıkacaktır.

Yığınsal halk muhalefetinin Birleşik Demokratik Cephe içinde yürüttüğü savaşım, siyah sendikalar, Afrika Ulusal Kongresi ve onun eylem cephesi Umkhontowe Sizwenin askeri savaşımı, ırkçı beyaz rejimin geleceğe korku ile bakmasını sağlayan etmenler. ●

● fatih hunan

Güney Afrika Angola'ya Neden Saldırıyor?

Uluslararası Öğrenciler Birliği Sekreteri Petrus Schmidt, geçtiğimiz aylarda Angola'yı ziyaretinden sonra, ilgi çekici gözlemler aktardı. Aşağıda, Schmidt'in Angola ve ırkçı Güney Afrika yönetiminin bu ülkeye karşı saldırgan politikasına ilişkin gözlemlerinin bir özetini veriyoruz: Irkçı Güney Afrika yönetimi, yanıbaşında Angola Halk Cumhuriyeti'nin doğmasından büyük bir tedirginlik duymuştu. Çok geçmeden bu tedirginliğini, açık silahlı saldırılara dönüştürdü. ABD destekli saldırılar sonunda, bugün Angola'nın güneyindeki küçük bir bölge GAC'nin sürekli işgali altına girmiş durumda. Pekçok sivil Angolalı öldürüldü, ekonomik sabotajlar sonucu, 8.5 milyar dolar değerinde zarar verildi. Güney Afrika Cumhuriyeti'nin temel stratejisi, Angola'yı her bakımdan dengesizliğe, kararsızlığa sürüklemek. bu amaçla kendisinin örgütleyip desteklediği gerici UNITA'yı ülke içine sızdırmaya çalışıyor.

GAC'nin Angola'daki işgali bir kaza sonucu doğmadı. Hem kendisi, hem de patronu ABD yönetimi için, bitişikteki bir ülkenin bağımsızlık yolunda büyük adımlar atması hiç de hoş değildi. Emperyalizmin ve ırkçılığın sınırsız gücü karşısında Namibia halkının verdiği onurlu savaşım gibi, Angola halkının sömürüsüz ve özgür bir toplum kurma uğraşı, Afrika'nın pekçok ülkesi için gerçek bir tehlikeydi!

Angola'da MPLA-İşçi Partisi'nin öncülüğünde değişen pekçok şey var. Parti gençliği (MPLA-JP) ülkedeki yeni yaşamın kuruluşuna etkin biçimde katılıyor. Ayrıca Angola'nın Namibia'da SWAPO, Güney Afrika'da ANC'ye yaptığı yardımların da paha biçilmez değeri var. Irkçıların sorunu işte bunları önleyebilmek. Küba başta olmak üzere sosyalist ülkelerin yardımları ise, ABD ve ırkçı müttefikini çileden çıkartıyor. Angola'yı ayakta tutan nedenler içinde bu yardımın çok büyük katkısı olduğu kuşkusuzdur. Uluslararası Öğrenciler Birliği de kurulduğu günden bu yana Angola için elinden geleni yapıyor. Gönüllü öğrenciler gönderilmesi için büro kurulması, ilaç ve tıbbi gereçlerden oluşan yardımların sağlanması çalışmaları UÖB'nin etkin çalışmaları arasında sayılabilir. Bu çabalar gereksinim duyulan her alanda yapılıyor ve gelecekte de sürecektir.

UÖB, ırkçı Güney Afrika'nın saldırılarını şiddetle kınayarak, suçsuz sivillerin öldürülmesini, askeri olmayan ekonomik hedefler seçilmesini, ırkçı rejimi ve emperyalist patronlarını protesto ediyor. GAC'nin birlikleri'ni koşulsuzolarak geri çekmesini, Angola ve Namibia'ya karşı sürdürülen saldırganlığa son verilmesini isteyen, UÖB, Angola halkı ve öğrencileriyle her zaman dayanışma içinde olduğunu bir kez daha yineliyor. ●

Günümüz şiiri üstüne kısa bir saptama

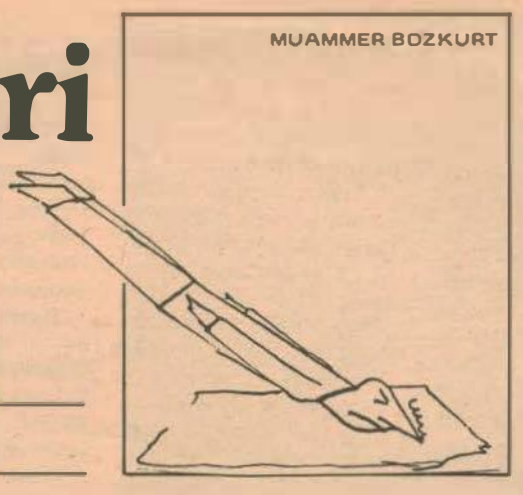

Ahmet Ada

Murat Belge, 22 Kasım 1984 günlü Milliyet Kültür/Sanat Köşesi'nde, günümüz şiiriyle ilgili bir soruşturmaya verdiği yanıtta, ortaya "bürokratik bir şiir çıktı" diyor. Salt dönemden ötürü diyemeyiz ama, diğer yazınsal türlerde de, şiirde de durgunluk değil de, gerçekçilikten kaçış eğilimi gözlemliyorum. Birkaçı dışında, orta kuşak şairler olsun, yaşlı şairler olsun gerçekçilikten kaçıyor. Yayımlanan şiir kitapları ile holding basının renkli dergilerinde gerçekçilikten kaçış eğilimi had safhada. Estetiksel haz da şiir görgüsü de doruk noktasında. Örnekse, Behçet Necatigil Ödülü de verilen Oktay Rifat'ın "Dilsiz ve Çıplak"ı olsun, Melih Cevdet Anday'ın "Tanıdık Dünya"sı olsun, Sabahattin Kudret Aksal'ın "Bir Zaman Düşü" olsun böyle kitaplar.

Bir şair, yapıtının yalnızca öznesi değil, toplumsal ilişkilerinin de öznesidir. Toplumsal açılardan, sevinçlerden, kısaca yaşamın pratiğinden bu şairler nasıl oluyor da bu kadar uzak kalabiliyor, anlamıyorum. Şair-bireyin bilincinden bağımsız olan nesnel gerçekliği önce tanıması, sonra değerlendirmesi, yargılaması, değiştirmesi gerekmez mi? Usta olarak bildiğimiz şairlerin bugünkü ürünlerinde böyle bir gerçekçilik sürecini gözlemleyemiyorum. Edindikleri şiir görgüsüyle salt imgeci, salt soyut, bazan somut şiirler üretiyorlar. Okudukça haz duyuyorum, ustalıklarının inceliklerine varıyorum. Ama o kadar! Bir şiirin "iyi" ya da "kötü" olmasını belirleyen ölçütlerden biri içerik biçim birliği ise, ikincisi de hayatla, geleceğin tasarısıyla kurduğu ilintidir. Bu ölçütler şiirin "değerini" ortaya koyar. Ustaların şiirlerinde bu iki "belirleyeni" bir arada göremiyorum. Neden? Çünkü gerçekçilikten kaçıyorlar. Gerçekliğin yakıcı bilgisinden uzaklar. Gelenekle ilgileri, Özdemir İnce'yi izliyerek söyleyeyim "bugün'le ilgili oldukları, bugün'de sürdükleri, bugün'ü anlayıp kavramamıza, yarını tasarlamamıza katkıları olduğu ölçüde" değil.

Yineleyerek söyleyeyim; toplumsal bilinç biçimi olarak edebiyatın ve onun bir türü olan şiirin "iyi" ya da "kötü" olmasının ölçütleri nelerdir? Bu soruyu "her şeyden önce şiir olmasıdır" deyip yanıtlayabiliriz. Şiir araştırmalarında olsun, soruşturmalara verilen yanıtlarda olsun, günümüz şiiri için "iyi şiir de yazılıyor, kötü şiir de" deniliyor. Sorunu böyle koyunca, iyi şiir şiir olan dır, kötü şiir de şiir olmayan. Bu mantık bizi saf şiir, arı şiir anlayışına sürükler. Sorunu böyle koymak, doğru bir estetiksel perspektif edinilemediğini gösterir. Gerçekçilik açısından bakınca, bu estetik dışı ölçütler geçerliliğini gösterir. Gerçekçilik açısından bakınca, bu estetik dışı ölçütler geçerliliğini yitirmiştir. Gerçek şiir, hayatla, estetiksel perspektifi genişleterek ilişkiye geçen şiirdir. İster bireysel olan'ı içersin, ister toplumsal olanı; iyi şiir, has şiir gerçeğin imgesini verir.

Ressamları yoktu da
memleketimin
Korkuyla giderlerdi
fotoğrafçıya.

Ali Cengizkan'ın "Hemşerilerim ve Ben" adlı şiirinden iki dize. Bu iki dize bile gerçeğin imgesini aktarmaya yetiyor. Şiirin bütünü, halkın tarihsel süreç içindeki yaşam biçimine yöneltilen eleştiriyi iletiyor. Halkın yaşam biçiminin kapitalist gelişmeyle nasıl değiştiği vurgulanıyor. Şiirin arka avlusunda tarihsel, toplumsal, yaşam biçimsel değişimi bulmak da olası.

Bu iki dizeyi şunun için aktardım. Günümüz şiirindeki radikal çıkışları görmüyor Murat Belge. Yanılgısı sapla samanı karıştırmasından ileri geliyor. Konfeksiyon şiirle radikal çıkışları aynı kefeye koyuyor. Bürokratik bir şiir de üretiliyor elbette. İçinde bulunduğumuz toplumsal durgunluk döneminde "bürokratik şiir" diye adlandırılan şiir -bireysel doyum aracı olarak- toplumsallıktan uzak "seçkinci" bir çevrede tüketiliyor.

Şiiri bireysel doyumlara ulaşmanın ötesinde, ideolojik/estetik bir olgu olarak gören şairler, etkinliklerini dünyayı değiştirme eylemi içinde sürdürüyor. ●

Anı

Bir Keresinde Ben

1.
dergilerden geçtik, güvercin nakışlı kitaplardan
soyun yüzünü, dur yanımda hüzünlerden geçiyoruz
ceplerimizde yasak gibi taşıyıp bir tarihi
işte göçlerden dönüyoruz yeni çocuklarla birlikte

çok savaşlar gördü bu kent, çok sevinçler yaşadı
hep ayrılığın geldiği saatlerde anladılar onu
en son seni gördü, yalnızlık okşarken saçlarını

düş yanıma gidelim, geçelim bu günleri de
taze izler bırakarak ardımızda, küçük sevinçler
belki herkes kalacak, bir ikimiz gideceğiz
aşktır bu, damla damla birikip yaşanacaktır

2.
bir keresinde ben, sıhhiye'de, hanımeli sokak'ta
dergiler bıraktım, güvercin nakışlı kitaplar
tutsan ellerin yanar, yüreğin derinden oynar
bir keresinde ben, yeşilevler'de, yağmur altında
bir kız bıraktım, bütün her yer türkmen
işteyalnızlık, kimse görmez başkasının gözyaşını

Eylül'84

1.
herşeyin usul yağmurlar gibi başladığı günlerde
içimde inceden sızılar bırakan bir yaz günü
bu kaçıncı yolculuk demeden alıp dengimi yürüdüm
büyük isyanların yorgunluğuyla geldim buradayım
siyah bir örtü gibi çekip geceyi üstüme, susuyorum

ömrümün hangi yazı bu, hiç dağılmıyor efkarım
hergün aynı saatlerde bir terkedilmişlik duygusu
dört duvar içinde, yaprakları sararmış o defterle
düşmüyor açtığın telefonlar, yanıt yok mektuplarıma
nedir ankara benim için, yozgat nedir bundan böyle

iki yıldan fazla dergi sayfalarında onca insanla
bizi çılgınca peşinden koşturan bu hayat
bu hayat mı, şimdi taş gibi suskun karşında

2.
şimdi dostlarının özlemiyle uğuldadıkça bedenim
hepsinden bir anı tazelenir, sayfalar aydınlanır
çünkü dokunmadığın yapraklar kaldı, sulamadığın çiçekler

vakit geç artık gelmesen de olur, ses vermesen
bak gitti görüşmeciler, başka pazarlar beklenecek
beklenecek, ama yaşananlar da hiç bağışlanmayacak
her anı bir şiir, anılar hep şiir olacak

Ocak'84

A.Çağrı Çınar

eveleme develeme

Alpaslan Berktay

Salyangozun bile evi var, diye bağırdı karım. Bizim ise yok.

— Çocuklar, dedi kaynanam da. Dünyada iman, cennette mekân... Yatırın bankaya şu paraları da, başınızı sokacak bir eviniz olsun.

Kadıncağız, kocasından aldığı dul aylıklarını kırdırdı. Bizim hanım bileziklerini sattı... Dünyanın en derin çukurunu anlattırdım yeğenime, pullayıp süsleyerek. Emden knıvazörünün iskandili derinliği ölçmeye yetmemiş. Gemideki bütün halatları, çamaşır iplerini eklemişler, yetmemiş. Arkasından, ayakkabı bağları, pantolon kayışları... Yine yetmemiş. Sonunda, emir veriyor kaptan:

— Herkes donunun uçkurunu çözsün!

Donlar çözülüyor, uçkurlar bağlanıyor. En sona da kendini uçkurunu bağlayıp kıçıpeşteden uzatıyor kaptan da, ancak o zaman, ucu ucuna dibi bulabiliyorlar. Bizim parayı denkleştirmemiz de tıpkı öyle oldu. Bir kumbaramız vardı, kendiniz yemedik, ona yedirdik. Aklımızdan ne geçtiyse, hayalini kafamıza, parasını kumbaraya... Tut ki, yedim.. Tut ki, içtim.. Tut ki, giydim, gezdim.. Çelikten olmasa, karnı, kurbağanınki gibi şişerdi, yüzde yüz..

— Biliyor musun, bunda dindarca bir yan da var, dedi karım. "Ver ki, alasın"... Hazreti İsa.. Bu da bir tür perhiz, çünkü.

Oradan buradan, ıkıla sıkıla, tıka basa doyurduk bizim küçük canavarı. Uçkuruyla Emden Çukuru'nun dibini bulan kaptan gibi:

— Tamam! dedim sonunda.

Yüz binimiz olmuştu.

— Yuva! dedi bizim hanım. "Şen Yuva"... Evet, adı böyle olsun!

Villâ tipi istiyor o. Tanrının günü taban tepip ev seyrediyoruz çünkü, sonra da "Pazar eğlencesi" deyip, parasını kumbaraya atıyoruz. Böyle gezerken, hanım tutturdu:

— Sivri çatılı, İskandinav tipi olsun! Önünde de bahçesi... Adı da, "Villâ Yuvam".. Hem daha Avrupa'lıca böylesi!

Bir gizel, kendini, yuvasında yumurtaların üzerinde kuluçkaya yatmış kuş sanmağa başladı. Cik.. cik... demediği eksik!

Küçük oğlan şımardı:

— Çatı odası benim!

İş, parayı nasıl değerlendireceğimize geldi çattı:

— Sakın bankaya yatırma! Anarşistler götürür, dediler.

— Banka gibisi var mı, dedi yeğenim. Kaya, mübarek... kale! Kimin haddine? Banka demek, devlet demek!

— Bak, bu, doğru!

Yüz bini, onun çalıştığı bankaya yatırdım.

— Aman yeğen, sen sen ol, gözünü dört aç, bizim paraya mukayyet ol! En çok ta, yüzünde kadın çorabı, elinde mantar tabancası, kasaya sokulup, "Bu, bir soygundur!" diyenlere dikkat et!

— Sen hiç meraklanma, dayı! Ne diyorum sana, kale!

— Giriş, çıkış?

— Hepsi kontrol altında. Üstelik, artacak para, doğuracak, durduğun yerde.

Benim de huyum kurusun!- pis bir yanın vardır, herşeyi köylü usulü ölçerim, kanşla iş gören eski mimarlarımız gibi; şu kadar yumurta, şu kadar tavuk diye... Ya da et, beyaz peynir üzerinden... Ama en çok, yumurta olarak.. Neden derseniz, fiyatlar şaşırınca ben de şaşırırım diye korkarım da, ondan..

— Dayı be, sen altın esasını hepten yadsıyor musun? Hür dünyada ya dolar bölgesinde yaşanır, ya da sterlin bölgesinde; bu seninkisi ne böyle? Yeni bir yumurta bölgesi mi?

— Estağfurullah, evlâdım! O ne biçim bir söz? Sus, duymasınlar!

Daire soruyorsunuz.

— Üç buçuk, diyor adam.

— İki buçuk olmaz mı?

Kibar bir gülümseme.. Hem kibar, hem tatlı.. Belli, olmaz! Kısa, sade, kibarca.. O denli ki, altı tane sıfırı bile atıyor konuşurken; "Buçuk" diye yarım milyondan söz ederken de, pannağının yarısını gösteriyor, yarın kesme şeker, yarın dilim ekmek gösterir gibi.

— İşte, o yüzden, aklını şaşırmamak ve de yitirmemek için sıkıca yapışıyorum bu yumurta hesabına, yeğenim! O, "Üç buçuk" diye gülümseyince, ben de kibar kibar gülümseyip düşünüyorum, "Kaç yumurta eder bu daire? kaç omlet? Ya da, üç buçuk milyonu yumurtlamak için kaç tavuk gerekir?" diye.

Hakçası, bizim akşamcı bir enişte vardı, ondan kaptım bu ölçüyü. O da, "49"luk rakı ile ölçerdi herşeyi. Hangi sayıyı verirsen ver, 49'a bölerdi hemen. Baremi de oydu:

— Şu kadar 49'luktan bu kadar 49'luğa terfi ettim!

Giderek bizim yeğen de benimsedi bu ölçüyü. Zaman zaman hesap çıkarıyor bana:

— Şu kadar yumurta ediyor senin paralarım!

— Yahu, dedim bir gün, bizim yumurtalar azalıyor gibi geliyor bana.

— Yumurta pahalandı, dayı! Yem pahalı, tavuklar nazlı. Şu sıra filozof olup cevher yumurtlayacağına, tavuk ol, yumurta yumurtla, daha iyi!

Ama, ıhh.. Baktım, bizim paralar habire azalıyor. Dedim:

— Bu senin yumurta teorisi tutmadı. Bana öyle geliyor ki, bir bit yeniği var bu işin içinde. Sen sen ol, gözünü dört aç!

— Olamaz, dayı! Kolluk kuvvetleri kuş uçurtmuyor bankanın çevresinde vallahi! Ne bir Koçero, ne bir anarşist... Sen gönlünü ferah tut!

— Bankanın arkasında bilmediğiniz bir kapı, gizli bir geçit filân?

— Yok, dayı.. yok! Her yan kontrol altında

— Kasanın altında bir delik?

— Ben kasanın başındayım yahu! Ben açıp kanıyorum sabah, akşam. Bomba atsan, parçalanmaz. Ne diyorum sana, kaya ve de kale! Hele bir de yasa çıksın, bankaların mânevi kişiliğine dil uzatmayı yasaklasınlar. Bak, gör o zaman.. Atom sığınağı yanında haltetmiş! Onun için, sen gönlünü ferah tut!

— Ben gönlümü ferah tutuyorum tutmasına ama, gözünü sevdiğim, bizim paralar, durduğu yerde suyunu çekiyor. Nereye uçup gidiyor bunlar?

— Aklıma tuhaf bir şey geldi sen öyle söyleyince, dedi bir akşam. Sakın senin paraların radyoaktif olmasın?

— Hoppala... O da nereden çıktı?

— Canım, Madam Curie'nin radyumu gibi... Neden olmasın, değil mi ama? Radyumun, durduğu yerde azaldığı gibi.. Burada kayboluyor, varlığını, başka bir yerde, başka bir biçimde sürdürüyor sonra.. Zaten ben, oldum olasıya, bu Lavoisier'nin yasasını eksik bulurdum. Öyle değil mi canım, var olan bir şey yok olamaz diye kestirip atmakla iş bitiyor mu? Muhakkak, başka bir yerde varlığını başka bir biçimde sürdürüyordur. Al insanları! Burada ölüyorsun, ama sonra başka bir dünyada varlığını yine de sürdürüyorsun. Öyle değil mi ama? Bana sorarsan, Madam Curie haklı!

— Bana bak, sakın ki bana, paralarının dünya değiştirdiğini söylemeğe kalkma! Anlaşıldı, benim param varlığını başka bir yerde, başka bir biçimde sürdürüyor ama, bu dünyada ara onu! Hem, Mösyö Lavoisier haltetmiş! Madam Curie haklı bence.

— Bankadan mı kuşkulanıyorsun yoksa?

— Estağfurullah, yeğenim.. Aklının köşeciğinden bile geçmez. Banka dediğin, herşeyden önce bir kültür merkezidir. "Erken uyanmak, sağlığa zararlıdır" dediler ya, ondan sonra ne masallar!.. Aklın durur. Kaç tane peri padişahı kızı varsa, bankaların kültür hizmetlerinden öğrendim ben. "Sevgili köylü kardeşlerim!.. Onlar emniş muradma.. Kalın sağlıcakla!... "..Yaaa... Eh, kültürden başalabildikleri boş zaman kalırsa, azıcık da para işleri. Boş zamanları değerlendirmek, iyi bir şey, kuşkusuz.. Ben, mânevi değerlere inanırım, bir... Bir de bankalara, iki... Kültüre de saygın çok. Ondan, bir daha böyle şeyler söyleme bana!

Kötü şeyler düşündüğü için kızardı, özürler diledi. Eveleme-develeme, bir şeyler geveledi sonra:

— Evalüasyon... devalüasyon.. Sonra İMF.. Arkasından enflasyon..

— Arkadaş, ben bu eveleme-develemeden bir şey anlamadım ya.. Sen yine gözünü dört aç!

Ellerini oğuşturarak geldi bir gün:

— Haydi yine, işin iş.. Ev olmasa da, bir büfe, bir kitaplık alabileceğiz galiba. Şöyle, ceviz kaplama.. Bir yanında televizyon yeri, bir yanında amerikan bar.. Bardan viskini yudumlarken, kitaplıktan bir kitap çekiyorsun. Bir gözün de televizyonda .. Nasıl?

— O kadara mı düştük yani? Hem, teessüf ederim sana! Hani doğuracaktı bizim paralar? Hoca'nın kazanı gibi doğurdu galiba.

— Bana kalırsa, buna fit ol, elini de çabuk tut!

Çok geçmeden bizim hanım bastı feryadı:

— Koş, adam! Yeni bir eveleme-develeme geliyormuş. Çabuk çek şu parayı!

Köpek balığının ağzından adamı kayığa apartır gibi bankadan kopardık parayı.

Evi alamadıysak da, gıcır gıcır bir elektrik süpürgesine sahip olduk sonunda. Gerçi kirada sürünüyoruz halâ ama, neme gerek, evin içi de bir temizlik... bir temizlik!- pırıl pırıl oldu.

Bankaya gelince... Gerçekten, bir kale! Yalnız, geviş getiriyormuş gibi geldi bana. Bizim evi geveliyordu sanki.

Kuşku Bulutlarını Dağıtalım

Serdar Can

Gençliğin sorunlarının ele alınması, ona ilişkin toplumsal değer yargılarının tartışılması ve bunların sorgulanması, belki de, her ülkeden daha çok bizim gereksinmemizdi. Ve bunun içindir ki, belki de her ülkeden çok Türkiye toplumu ve onun gençliği Birleşmiş Milletler örgütüne 1985'in Gençlik Yılı olarak duyurması nedeniyle şükran borçludur.Kimileri bu "talsız rastlantıya" rahmet okusalar bile..

Biz yazımızda BM'nin ortaya koyduğu bu platformda gençliğimizin bugünkü ekonomik-toplumsal sorunlarına, daha da önemlisi demokratik kurumlar açısından konumunu ve bu konumun gerekçesini oluşturan toplumsal değer yargılarını tartışmaya çalışacağız. Önce gençliğin bugünkü durumunu ele alacağız, sonra bunun gerekçelerini elden geldiğince tartışacağız ve son olarak da gençliğin demokratik katılım kapsamındaki istemleri üzerinde duracağız.

Nedir 1985 Gençlik Yılında Türkiye gençliğinin içinde bulunduğu durum? Şimdi biz desek ki; Gençlik Yılı, Türkiye toplumunu suçüstü yakaladı, kimileri bize belki de kızacaktır. Ancak kendimize karşı dürüst olalım. Türkiye toplumu, üniversitlere, atölyelere, fabrikalara, kahvehanelere, cezaevlerine hapsettiği gençliğiyle Gençlik Yılı'na suçüstü yakalanmamıştır da ne yapmıştır?

Bugün Türkiye gençliğini karakterize eden üç unsur var: 1. Eğitim ve çalışma yaşamı başta olmak üzere ağır ekonomik toplumsal sorunlarla yüklüdür. 2. Kendisine güvenilmemekte, kuşkuyla yaklaşılmaktadır. Bunun sonucu olarak da; 3. Mevcut sorunlarının çözümlerine yönelik demokratik katılım mekanizmalarından yoksun bırakılmış, dışlanmıştır.

Bugün genç insanı tanımlamamız istendiğinde, çekinmeden, "ağır ekonomik toplumsal sorunlarla yüklü, kendisinden kuşku duyulan ve hiçbir demokratik (doğrudan ya da dolaylı) katılım hakkı olmayan kişi" olarak tanımladığımızda, yanlış yapmış olmayız.

Yanlış olur diyenlere "kuşku" dan başlayarak soralım: Bugün gençlikten kuşku duyulmuyor mu? Gençliğinden kuşku duyan, onu potansiyel suçlu gibi gören bir toplum yaratılmak istenmiyor mu?

Bunu reddedebilmek için inandırıcı kanıtlar bulmak olası değildir. Karşı çıkmadan önce, üniversite rektörlerine gönderilen, "gençleri takip edin, heryerde izleyin, şüphelileri bildirin, sicilleri gözden geçirin, yollu yönetmeliği açıklayabilmek gerekir. Bu yapılabiliyorsa, buna gereksinim duyuluyorsa orada gençliğe güven yoktur.

TRT'ye sormak gerekir: "Gençleri yabancı ideolojilerin uşaklığına veya maşalığına" karşı uyaran spotlar ne anlama geliyor? Eğer veciz söz aranıyorsa, diğer sosyal olgular ya da kesimlere ilişkin de, bu ülkede çokça sözler edildi. O halde neden bir başka kesim değil de gençlik? Ona duyulan aşırı güvenden mi?

Yine bu güvenden midir, 18 vaşa oy hakkının hâlâ çok görülmesi?

Üniversitelerde öğrencileri bu denli dışlamanın anlamı nedir? Parayı bastır, derslerini ezberle, traşını ol, başörtünü çıkart, gerisine karışma denmiyor mu üniversite gençliğine?

Gençliğe güvensizlik konusunu daha uzatmaya gerek yok. Buna iki açıdan gerek yok: Birincisi, sorun o kadar açık ki, ortalık kanıt zenginliğinden geçilmiyor. Hepsini yazmak her şeyden önce maddi olarak olanaksız. İkincisi de, zaten gençliğe duyulan kuşkuyu gizlemeye çalışan kişi de pek bulunmuyor. Daha geçenlerde, üniversite sorunları denildiğinde simge durumuna gelmiş olan Doğramacı, gençlerle yaptığı sohbette açıkça şunları söylüyor: "Haklısınız ama bizim sütten ağzımız yandı, yoğurdu üfleyerek yiyoruz..." İyi üflemeler sayın Doğramacı; yalnız yoğurda değil de, üniversite özerkliğinin üstüne üflüyor gibisiniz.

Dedik ki, gençlik ağır sorunlar altında bunalıyor. Nedir bu sorunlar? En belirginlerine şöylece bakınız, durumun karamsarlığını kavrarsınız İşsizlik bir sorundur, eğitim hakkı ve fırsat eşitliği bir sorundur, genç işçilerin çalışma koşullarının düzeltilmesi bir sorundur, barınma, öğretim sisteminin düzeltilmesi, paralı eğitim, bunların hepsi birer sorundur. Ve burada şöyle bir değinilip geçilen tüm bu sorunları herbiri ayrı bir yazının, bir kitabın konusudur. Hiçbirini hafife almak olası değildir. Aralarından gelişigüzel birini seçip, üzerine şöyle bir düşünün. Örneğin işsizliğin. Diplomalısıyla, diplomasızıyla ne yaparlar bu insanlar? Hergün gelişip güçlenen bu ordu kahvelere sığmaz olmuştur. İç karartıcı kahve ortamında gençlik yıllarını kaç kişi günden güne tüketiyor bu ülkede. Memur alma sınavlarında ordan oraya koşturan, gazete ilanında umut arayan gittikçe şaşkına dönüp topluma küsen bu ordunun sorumlusu kimdir? Bu gençlerin bir bölümü anayasaya madde oldu. Bunları biz üretiriz, sonra da ismini koyarız: Serseri. "İşin var mı? Yok. Evin kimsen var mı? Yok. Atın içeri, her an suç işleyebilir!" Peki o insanı yaratan sistemin işlediği suç ne olacak? Ne dersiniz liberal ekonomi şampiyonları, suçlu yanlış yerde aranmıyor mu?

Üçüncü ana sunsur olarak da dedik ki, gençlik bütün demokratik katılım mekanizmalarından yoksundur. Siyasal düzeyde ve yeraldığı kurumlar düzeyinde yönetime katılımdan tümüyle dışlanmış ve mutlak yönetilen durumuna sokulmuştur.

Gerçekte demokratik haklar ve katılım sorununu gençliğin diğer sorunlarından ayırıp başlıbaşına ele almamız, bu sorunun diğer bütün sorunları üstünde belirleyici bir nitelik taşımasındandır. Bu, birkaç yönden böyledir.

İlkin, diğer tüm sorunların çözümünde yol alınabilmesinin vazgeçilmez koşullarından birisi, gençliğin sesini duyurabilmesi, istemleri çevresinde kitlesel olarak demokratik örgütlenmesini gerçekleştirebilmesi ve bu yolla toplumda bir baskı grubu oluşturabilmesidir. Bilinir ki baskı grubu, demokrasiyle birlikte gelişen bir kavramdır. Demokrasilerde iyi örgütlenmemiş, istemlerini savunma ve mücadele geleneğini geliştirememiş kesimler, bunu başarmış kesimlerin gölgesinde kalırlar. İkincisi ve buna bağlı olarak elbette gençlik, toplumun, kendisiyle ortak sorunları paylaşan ve kendisine gelecek vaad eden kesimleriyle birlikte davranacaktır. Ancak gençliğin bu tercihleri bilinçli ve gönüllü yapabilmesi, toplumda siyasal özgürlüklerin en geniş biçimde işletilmesiyle ve gençliğin de buna bağlı olarak demokratik haklarını serbestçe kullanabilmesiyle olasıdır. Bu bakımdan, demokratik örgütlenme olanağı olmadığı için toplumun örgütlü kesimlerinin gölgesinde kalmakla, bu hakları en geniş düzeyde kullanarak gönüllü olarak toplumda örgütlenmiş diğer kesimler arasında yolunu seçmek çok ayrı olgulardır. Birincisi, gençliğe dayatılan vesayet ilişkisi anlamına gelirken, ikincisi, toplumsal bir zorunluluktur. Son olarak da söz konusu demokratik olanaklar, gençliğin bilincinin serpilmesinin ortamını yaratır. Demokrasi bilinci, demokrasinin dayanaklarından biriyse, bu yine demokrasinin içinde gelişip güçlenecektir. Demokratik katılım kurumları olmaksızın ve bunların dışında demokrasi bilincinin gelişeceğini beklemek, eğer bir yanıltmaca değilse, yüzme bilmeyene kumda yüzme öğretmeye çalışmak kadar anlamlıdır ancak.

Bu gerçekler gençliğin demokratik katılım mekanizmalarına sahip olmasının onun çıkarları açısından yaşamsal önemine işaret eder.

Evet, gençliğimizin durumu işte böyledir. Şimdi yeniden düşünmek gerekir: Gençlik yılı Türkiye toplumunu suçüstü yakaladı mı, yakalamadı mı?

Elbette bu durum kalıcı değildir. Bu noktaya bu toplum bir süreç sonucu geldi ve bir süreçle bu noktadan uzaklaşacaktır. Fakat bu bilinçli bir çaba ister, kendiliğinden olmaz. Toplum ve gençlik olarak kendimize sorular sormalıyız. Öncelikle genelde toplum ve özelde gençlik açısından bugünkü toplumsal siyasal kurumlar hangi inançlara, ne tür olgulara dayanılarak kabul edildi? Bunları gözden geçirmek gerekiyor. Bugünkü siyasal yapının gençliğe yönelik kuşkularının gerekçelerini ele alıp toplumca tartışmamız kaçınılmaz oluyor. Bunu yapalım ki, gençliğimizi ve demokratik özgürlükleri ibra etmek cesaretini gösterebilelim.

Bugün toplumda gençlik ve demokrasi kavramlarının algılanmasında gençlik ve terör konusundaki inançların ciddi bir payı vardır.

Ülkede yaşanan dehşet yıllarının faturası gençliğin üstünde kalmıştır. Geçmişe duyulan tepkiyle birlikte, demokratik haklar, gençlik ve terör olguları arasında doğrudan bağ kurmak neredeyse saplantı durumuna gelmiştir. Oysa Türkiye'de bugüne kıyasla çok geniş demokratik hakları varolduğu, ancak üniversitelerde kimsenin birbirini öldürmediği yıllar da yaşanmıştır. İlhan Selçuk'un 29 Aralık 1984 günlü Cumhuriyet' te çıkan yazısını aynen okuyalım:

"1960'ların ilk yıllarında... Bugünkü üniversiteli gençler o günlerde analarının beşiğinde tıngır mıngır sallanıyorlardı. O günkü üniversiteli gençler ise açıkoturumlar yaparlar; Türkiye'yi çağdaşlaştırmak coşkusunu, fikir alışverişinin sıcaklığını yüreklerinde duyarlardı. Yerleri yurtları paraları var mıydı? Önemli değildi bu...

"1960'ların ikinci yarısında birikim yoğunlaştı ve "üniversitede reform" isteğine dönüştü.

"Ne varki reform düşüncesi gündeme girdiğinde tüyleri diken diken olan güçler de vardı. Ne demekti üniversitede reform? Gençliğin üstüne polisin dışında örgütlenmiş özel vu-

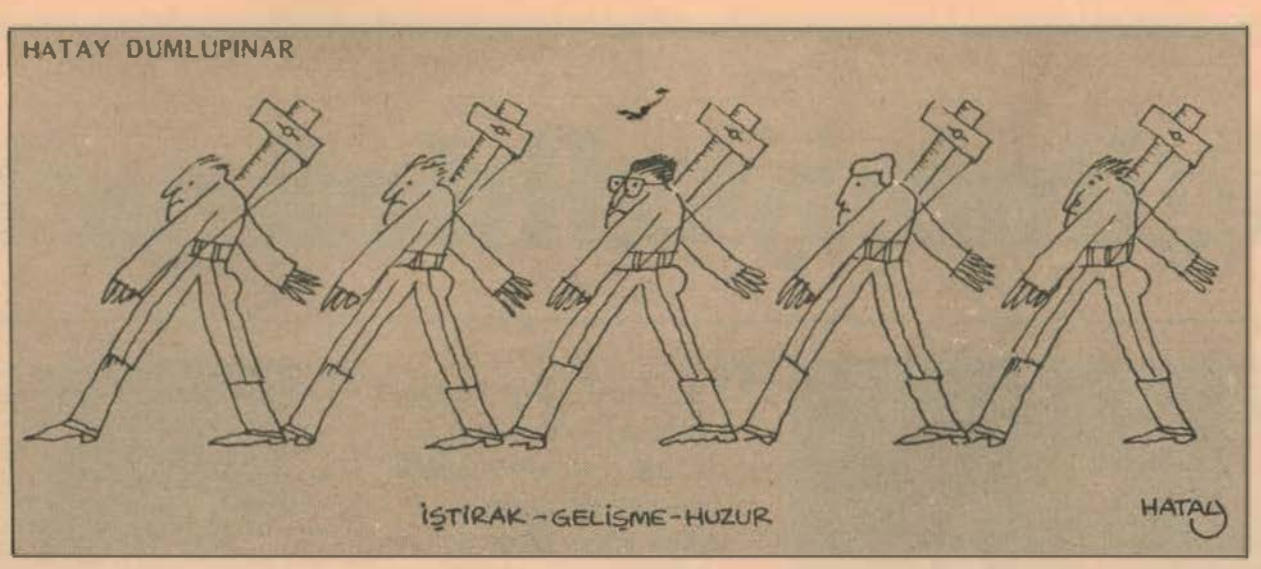

rucu güçlerle saldırı kararı, hangi karanlık köşede hangi büyücüler toplantısında verildi bilemem. Birdenbire silahlar patlamaya başladı. Üniversitede reform isteyen gençlerin önde gelenleri öldürülüyordu. Bir daha, bir daha, bir daha, bir daha.

"Katiller bulunamıyordu.

"O günlerdeki yönetim cinayetlerin üzerine bütün gücüyle neden abanmıyordu? Öldürülen üniversiteli gençlerin sayısı yirmiyi aşmış, otuza tırmanıyordu. Ardından soldaki gençlerin üstüne sağdaki gençler salınıyordu. Kim olduğu bilinemeyen ya da çok iyi bilinen bir güç "iti kurda kırdırmak" planını uygulamaya yönelmişti. Komando kamplarında yetiştirilen sağcı gençler, solcu gençlere saldırtılarak, her iki kampın silahlandırılmasından sonra atılacak karşılıklı kurşunlar yalnız çocuklarımızı değil, üniversite özerkliğini de canevinden vuracaktı."

Terörün ülkemizde örgütlendirilmesi ve tırmanması gençliği çok aşan bir olaydır ve eğer terörün demokratik haklarla bir ilişkisi aranıyorsa, bu ilişki, terörün demokratik hakları yoketmeyi hedef alması biçimindedir. Evet, demokratik hak lar terörün nedeni değil, hedefi olmuştur, her zaman ve her yerde. Hu zur için özgürlükleri kısmak, gençliği dışlamak gerekmiyor. Biz eğer gerçekten, ancak hakları kısarak gençliği susturup bir köşeye atarak toplumda huzur sağlanabileceğine inanma durumuna gelmişsek, terör başarıya ulaşmış demektir. Gençliğiyle, işçisiyle, aydınıyla özgür bir toplum olabilmemiz için bu yanlış anlayışın cesaretle üstüne gitmemiz, tartışmamız gerekir. 1985 Gençlik Yılı, demokratik haklar-terör-gençlik üçgeninin inançlarımızda yıkıldığı yıl olmalıdır. Türkiye gençliğinin üstünden hak etmediği kuşku bulutları dağıtılmalı, demokratik katılım hakları tanınmalıdır. Bunu böyle düşünmeyenler de vardır ve bunlar bugün toplumda önemli bir ağırlığa sahiptir. Örneğin hükümetin gençlik yılına ilişkin politikası, gençliği suçlama ve dışlama anlayışının tam bir yansımasıdır. MEGSB'nin gençlik yılı için hazırladığı program ve saptadığı sloganlar, gençliğimizle ve BM ilkeleriyle alay eder gibidir.

Katılımdan bakanlık ne anlıyor? Gençliğe köy çeşmelerini tamir ettirmeyi mi? Bu gülünçtür. Eğer ekonomik alanda gençlere iş yaptırmak katılımsa, gençlik, insanoğlunun iki ayağı üstüne dikilmesinden bu yana böyle bir katılımın hiç eksikliğini çekmemiştir. En geniş biçimde, köleci imparatorluklarda, gençler "iştirak" ettirilirlerdi çalışma yaşamına. Pramidlerin taşlarını gençler taşıdı. İskender'in ordularında gençler savaştı. Roma'yı gençler kurdu, gençler yıktı. Gençliğin sorunu bugün taş taşımak, çeşme yapmak değildir. Zaten bu, Türkiye'nin de sorunu değil. Sorun gençliğin karar süreçlerine katılımını sağlamak. Bunun olmadığı yerde demokrasi ve katılım yoktur, "iştirak" ettirme vardır.

BM'nin karar ve önerilerinde gençliğin, toplum, aile, cemiyet, okul ve iş gibi temel birimlerde karar alma aşamalarına doğrudan katılımının sağlanmasından sözediliyor. Toplumun yönetimine doğrudan katılımı, siyasal haklara ilişkin bir sorundur. Bugün ülkede siyasal haklarını genişletilmesi, 18 yaşa oy hakkının tanınması, gençliğin demokratik bir talebidir. Siyasal erginlik kavramının arkasına sığınarak, geniş gençlik yığınlarını seçme hakkından mahrum bırakan mantık tutarsızdır. Siyasal erginlik siyasal nitelikli bir davranışın sonucunu kavrayacak olgunluğa gelmiş olmayı ifade eder. Hukukta davranışının sonucunu kavrayabilecek bireyler, bu davranışlarından sorumlu tutulabilirler. Bu yetenekten (temyiz kudreti) yoksun olanlar sorumlu tutulmazlar ya da sorumlulukları azaltılmıştır. Bu açıdan bakıldığında, yasalarımız 18 yaşındaki bir genci siyasal suçlar açısından daha yukarı yaştaki yurttaşlarla aynı görmekte ve onu siyasal açıdan ergin saymaktadır. Siyasal davranışının sonucunu görebilecek olduğunu varsaydığı için de onun yaşamını dahi elinden alabilmektedir. Öte yandan seçimler sözkonusu olduğunda, aynı genç siyasal davranışının sonucunu kavrayabilecek olgunlukta henüz olmadığı gerekçesine dayanılarak, seçmenlik haklarından mahrum tutulmaktadır. Açıklaması olmayan bir durumdur bu. Türkiye toplumu, gençliğine siyasal haklarını tanımakta daha fazla gecikmemelidir. Katılımdan, önce siyasal katılımı ve bunun gereklerini yaşama geçirmeyi anlamak gerekir.

Siyasal haklar ve siyasal katılım kuşkusuz seçimlerde oy belli etmekden çok daha geniş, zengin bir kavramdır. Siyasal kararlara, uygulanan politikalara etki edebilmenin diğer araçlarıyla beslenmediğinde, oy hakkı anlamsızlaşabilir bile. Siyasal görüşlerin açık tartışılmasını güçleştiren ağır sınırlamalar olursa, örgütlenme olanakları kısıtlıysa, tepki vermenin demokratik araçları etkisizleştirilmişse, kamuoyu oluşturan kurumlarda kontrol sözkonusu ise, siyasal katılım bir hayli sınırlanmış demektir. Çünkü gerçekten, yapılan seçimlerde oy kullanma tek başına, kitlelerin, daha sonra oluşacak siyasal organların kimi uygulamalarını etkileyebilmeleri şansını veremez. Kamuoyu taleplerini, eğilimlerini yaşamın her anında siyasal karar alma yetkisinde olan organlara yansıtamaz, bu yönde ağırlığını hissettiremezse, gelişkin bir siyasal katılımdan sözetme şansı kalmaz. Bunun içindir ki gençliğin siyasal katılım hakları seçmenlik yaşının 18'e indirilmesiyle kendiliğinden çözülmüş olmayacaktır. Bir bütün olarak toplumdaki siyasal hakların genişletilmesi gençliğin de çıkarınadır.

Öte yandan gençlik, içinde yeraldığı kurumlarda söz sahibi kılınmalıdır. Bunun en belirgin alanlarından birisi yüksek öğrenim kurumlarıdır. Bugünkü biçimiyle üniversitelerin temel ögesi olan öğrenciler, bu kurumun en pasif unsuru durumuna sokulmuşlardır. Bugün üniversitlerin idari özerkliğini anayasa açıktan reddetmiştir. Tartışılan konu bilimsel özerkliğin olup olmaması konusudur. İdari ve bilimsel özerklik sorunu gençliği doğrudan ilgilendiren bir sorundur. Üniversitenin temel unsurlarının iradesine, tercihine yer vermeyen öğretim üyesi, çalışan ve öğrenci unsurlarını dışlayan, bir yönetim yapısı içinde, gençliğin kendisini geliştirebilmesine, çıkarlarını savunabilmesine olanak yoktur.

Eğitim ve öğretime ilişkin tüm politika ve kararlar tamamen gençliğin dışında oluşturulmaktadır. Bu durumun yarattığı derin çelişki bu öğrenim dönemi başında açıkça hissedilmiştir. Harçlar ve ek sınav sorunlarında alabildiğine bunalan gençler, bu alanda alınacak kararları doğrudan ya da dolaylı etkileyebilecek olanaklardan hemen hemen tümüyle yoksun bırakıldıkları için dilekçe yoluna başvurmuşlardır. Bu ise, toplumda yine kuşku havası yaratmak için kullanılmış ama, bir sonuç alınamamıştır.

Oysa gençlik, gelişkin demokratik kurumlara sahip olsaydı, en azından kitlesel demokratik örgütlenmesini sağlamış olsaydı, herhalde sonuç farklı olurdu. Bugün bunlar yoktur ve bir yanda yüzbinlerce genç, öğretim üyesi, üniversite çalışanları vardır; onların istekleri vardır. Diğer yanda Doğramacı ve arkadaşları, YÖK vardır; onların istekleri vardır. Kararlara damgasını vuran ikincilerdir. İşte üniversitelerimizdeki demokrasi budur bugün.

Bu yapı bakanlık vesayetindeki spor kulüpleriyle, kültür dernekleriyle değişmez. Öngörülen örgütler, gençliğin örgütleri olmaktan çok, bakanlığın örgütleri görünümündedir. Bir tüzük, bir yönetim kurulu ve bir lokal biraraya getirilip, bir de tabela asmakla demokratik kurumların yaratılması, aynı şey olamaz. Bakanlığın öngördüğü yapılar gençliğin taleplerini karşılamaktan tamamen uzaktır. Çünkü, onun içinde bulunduğu kurumlara katılımını sağlayacak hiçbir unsur taşımamaktadır. Zaten bakanlığın gençliğin taleplerini bu yönde karşılamak gibi, bir endişesi de yoktur. Öngörülenler, asıl endişenin, gençlik yılında görüntüyü kurtarmak olduğunu düşündürmektedir insana.

Gençlik, dernekler yasasında yeralan çok kısıtlı olanakları kendisi kullanmalı, bağımsız öğrenci örgütlenmesine yönelmelidir. Bu örgütleri aracılığıyla eğitim kurumlarında karar süreçlerine doğrudan ya da dolaylı katılımı sağlamanın çabasında olmalıdır. Bu süreç içinde ya işine öyle geldiği için ya da hâlâ gerçekleri kavrayamadığı için kendisini kısıtlayacak, susturmaya yönelecek güçlerle karşılaşabilir. Fakat gerçekler inatçıdır ve gençlikten yanadır. Haklı talepleri, toplumda uzun dönem sert tedbirlerle bastırmak olanaklı değildir. Geçerli yol, bu taleplerin yansıtılmasının demokratik kanallarının yaratılması ve bunun toplumsal yaşamın her alanını kapsar duruma getirilmesidir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, içinde yeraldığı kurumların yönetimine katılması, gençliğin demokrasi bilincinin gelişmesinin tek koşuludur. Kendisinden sürekli itaat etmesi istenen bireyde demokrasi bilinci değil, olsa olsa köle ruhu gelişebilir. Oysa demokrasilerde köleler yoktur. Demokrasilerde efendiler de yoktur. Demokrasilerde kendi kendisini yönetme yeteneği kazanmış, bunun kurumlarını oluşturmuş, özgür bir toplum vardır.

'85 Gençlik Yılı, Türkiye'de gençliğin siyasal ve demokratik katılım haklarının sağlanmasında mesafe alınan bir yıl olmalıdır. Gençliğe çıkartılan fatura gözden geçirilmeli, kuşku bulutları dağıtılmalıdır. Demokrasiden yana olan hiçbir kimse gençlik yılının çarpıtılmasına, nasihatlarla çarçur edilmesine izin veremez. Bu bilinçle Gençlik Yılı üniversitelerdeki, kahvelerdeki, atelyelerdeki, fabrikalardaki, tarlalardaki, cezaevlerindeki gençliğimize kutlu olsun. ●

"müziğimiz yediden yetı

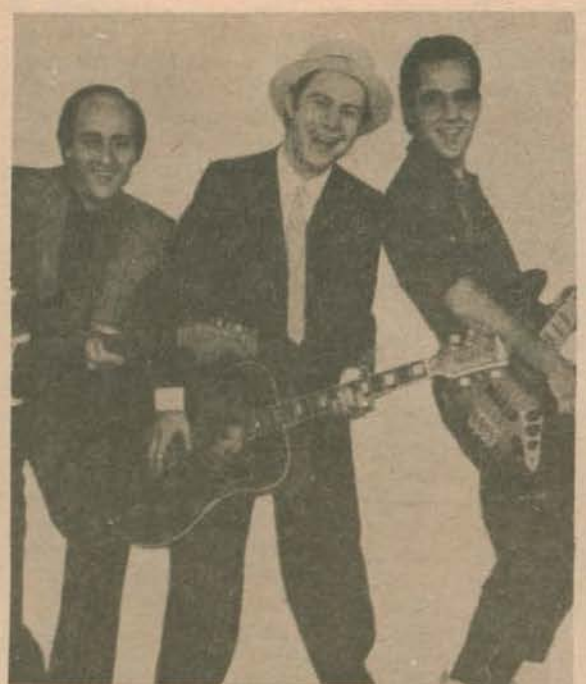

Yarın'ın 10. sayısında Mazhar Fual Özkan topluluğuyla yapılan bir konuşma yer almıştı. Aradan geçen süre içinde bu topluluk ününü o günlerle karşılaştırılmayacak ölçülerde yaydı. Müzikleri üzerine çokca konuşulur, sözler edilir oldu. Yarın da, bu topluluğun ne yapmakta olduğunu, neyi amaçladığını kendi ağızlarından dinlemeyi düşündü. Bu amaçla grup adına Fuat'la yaptığımız görüşmeyi aşağıda yayınlıyoruz.

Konuşan: ALPER FİDANER

□ **Bundan iki buçuk yıl önce Yarın'da yayınlanan bir söyleşide; "Bir sene daha çalışacağız, araştıracağız. Bir sene sonra Türkiye'de kadınsız, assolistsiz para da kazanacağız." demiştiniz. O günlerle bugün arasında pek çok şey değişti. Siz ne düşünüyorsunuz, istediğiniz yere geldiniz mi?**

■ Bence tam anlamıyla oldu. Zaten bunun olması için uğraşıyorduk. Bu durum hize hundan sonraki dönem için de büyük cesaret veriyor. Bundan sonra yapacağımız işlerde, ikinci plak için, yeni konserler, besteler için, onların üstüne gitme cesaretimiz artıyor. Çünkü artık kendi bestelerimizle, kendi sözlerimizle, müziğimizle tutulmuş durumdayız. İki buçuk sene önce bu böyle değildi. Bu zaman zarfında, bu duruma gelebilmek için Ajda Pekkan'a vokal yaptık, reklam müzikleri yaptık. Onlardan kazandığımız bütün parayı plağa yatırdık. Plağımızı kendi paramızla yaptık. Gerçi herkes tutmayacağını söylüyordu ama, biz bu plağın tutacağını biliyorduk. Plak şirketi yapmak bile istemiyordu. Fakat biz inanmıştık kendimize. Büyük bir aileyiz biz. Kostümcüsünden tut da menejerine, tesisatçısına kadar 20 kişilik bir aileyiz.

□ **Bildiğiniz kadarıyla 15 yıllık bir geçmişiniz var sizin. Bu geçmiş dönemi anlatır mısınız?**

■ Bizi buraya getiren bu mazi esasında. 66'larda Mazhar'la birleştik. 'Kaygısızlar' diye bir grubumuz vardı o zamanlar. Ondan sonra 70'te Özkan bize dahil oldu. 'İpuçu Beşlisi' diye bir grup kurup 45'lik bir plak yaptık. Fakat o sıralar ben okuyordum. Mazhar da tiyatro öğrencisiydi. Özkan, sağda solda çalıyordu. Yani tam olarak müziğe eğilmemiştik. Hep beraberdik, günlerimiz beraber geçiyordu ama hepimizin başka işleri olduğu için eğilememiştik müziğe. 79'dan beri profesyonel olarak, müzikten hayatımızı kazanıp geçiniyoruz. O zamandan sonra işler farklılaşıyor. Geçen 15 senenin bize tek faydası oldu, beste yığıldı. Bizim şimdi, daha üç plak yapacak kadar bestemiz var.

□ **Sanıyorum, 79'da müzikallerle başladınız profesyonelliğe.**

□ 'Merhaba Müzik'le başlamıştık. O sırada Özkan askerdeydi. Mazhar Fuat olarak çalışıyorduk.

□ **Bir de 'Şahları da Vururlar'ın müziğini siz yapmıştınız o dönemde galiba.**

> "Bu duruma gelebilmek için Ajda Pekkan'a vokal yaptık, reklam müzikleri yaptık. Onlardan kazandığımız bütün parayı plağımıza yatırdık. Hiç kimse plağın tutacağına inanmıyordu. Fakat biz inanmıştık kendimize.

■ Evet. 'Şahları da Vururlar'ın müziğini besteledim. Hatta 'Ele Güne Karşı' ve 'Yalnızlık Ömür Boyu' o oyunun iki parçasıdır. İran şahının uçakla kaçışını anlatan 'Döndü Pervaneler', 'Ele Güne Karşı'; 'Gam Yeme Sen Süreyya' da 'Yalnızlık Ömür Boyu' oldu. Parçalar o kadar güzeldi ki orda kalmasın istedik. Mazhar üstüne söz yazdı. Ve 'Ele Güne Karşı' nerden nereye geldi, hit oldu.

□ **Pop müzik daha çok gençlerin ilgisini çeken bir tür. Türkiye'de de böyle bu. Sizin müziğiniz de öncelikle gençlere yönelik görünüyor.**

■ Biz bu plağı yaparken sade gençlere yapmadık. Yediden yetmişe bir kitle için yaptık. Plağın bir yüzü daha yumuşak parçalardan oluşuyor, bir yüzü daha hızlıdır. 45-50 yaşlarında bizim müziğimizi sevenler var. Ben 60 yaşında bizim plağımızı alan gördüm. Herhalde 'Deli Deli'yi dinlemek için almıyordu plağı. 'Güllerin İçinden', 'Yağmur Var İstanbul'da' gibi parçaları dinlemeye alıyor. Araya 'Ele Güne Karşı', 'Yalnızlık Ömür Boyu' gibi parçalar da girince plağın içeriği herkese seslenir hale geldi. Bizim amacımız da buydu. Tek bir kesime müzik yapmak bizi çok ileriye götürmez. Hatta biz ikinci plakta isteriz ki, minibüs şoförü de dinlesin, Ferdi Özbeğen'in de müşterisini çalalım, Orhan Gencebay'ın müşterisinden de çalalım. Ama biz hiç bir zaman müzikte kişiliğimizi bozmayız. Espirili bir şekilde onlardan bir şeyler alabiliriz. Bir doğu havası ilk plakta da var. 'Ele Güne Karşı' esasında 9/8'lik bizim ritmdir, ama olabildiği kadar Avrupa ritminde işlemeye çalıştık.

□ **Sanat müziğinden de esintiler var. pek öne çıkmasa da. Örneğin 'Güllerin İçinden'de...**

■ Onlar işte, yılların birikimi. Oraya gelene kadar neler oluyor. Besteyi yaptıktan sonra küçük küçük değişiklikler üst üste geliyor. Bu bir tat tuz meselesi. Besteye biraz kendimizden bir şey katmamız gerekiyorsa, onun tadını tuzunu biz bi liyoruz. Çok kimse var 'türk müzi ği ile batı müziği'nin sentezi' diyı konuşan. Fakat o sentezi daha kim se bulmuş değil. Çünkü o öyle bi nokta ki, biraz fazla kaçırırsan de jenere oluyor, az olursa da anlamsı oluyor. Onu tam dozajında vermel lazım. Sanıyorum biz bunu bulduk Tabi bu büyük bir geçmişin, büyül bir çalışmanın ürünü.

□ **Bir de son yıllarda ortaya çıkaı 'hafif türk sanat müziği' diye bi şey var.**

■ 'Hafif türk sanat müziği beni hiç ilgilendirmiyor. Onu incelemek bizi hiç bir şey kazandırmaz. Öyle bi şeye inanmıyorum ben. 'Türk sana müziği' vardır, onun hafifi mafif olmaz. Nasıl bizde 'türkçe sözlü ha fif müzik' dedikleri şey olamazsa

□ **Yine son yıllarda rock'cular heavy metal'ciler çıktı ortaya. Bell bir çevrede de olsa ilgi gördüler, di leyici buldular kendilerine.**

■ Esasında bunların hepsinin olma

mişe herkes için"

sı gerekiyor. Ben arabeskin de olmasına inanıyorum. Bugün Urfa'da köyde yaşayan bir adamın inim inim inleyerek, yanarak şarkı söylemesine mani olamazsın, onu eleştiremezsin. Bunu yok kabul etsen de, o vardır. Heavy metal durumuna gelelim. Bir kere konsere gitmiştik. Konserde bütün o çiviler, demirler, hertarafında her şey takılı. Konserden sonra hepsini naylon torbaya doldurup evine gidiyor. Evinde muhtemelen terliklerini giyip babasının yanına oturuyor, televizyon seyrediyor. Heavy metal bir felsefeyse, böyle bir felsefe olmaz. Adam heryerde demirlidir, her yerde zincirlidir. Buradaki tamamen taklit, tamamen sahte. Hakiki bir Heavy metal olsa, 'Tamam, bunlar inanıyorlar, savaşını veriyorlar' dersin. Böyle bir şey yok. Rock'n Roll'a gelince, dünyanın her yerinde var o. Biz de söylüyoruz. Ama türkçe sözü üstüne çok iyi oturtmak lazım. İngilizce gibi söylememen, kelimeleri yuvarlamaman lazım.

> "Çok kimse var, 'türk müziği ile batı müziğinin sentezi' diye konuşan. Fakat o sentezi daha kimse bulmuş değil. Sanıyorum biz bunu bulduk."

□ **Sizin de ilk biraraya geldiğiniz dönemde, 70'lerin başlarında bir grup akımı vardı Türkiye'de. Bugün sizden başka pek kimse yok grup olarak müzik yapan. Bunu neye bağlayabiliriz sizce?**

■ 8-10 sene olumsuz koşullar vardı Türkiye'de. Hâla bir konser düzenlemek zor bir iş. Kimse konser yapamıyor. Büyük maliyetler gerekiyor bir konser için. Bir kere bu işin sanayisi yok Türkiye'de. Bugün bir plak beşbin satıyor. Telif ücretleri diye bir şey söz konusu değil. Çıkacak deniyor ama bir türlü çıkmıyor. Bütün bu koşullar sanatçı için hep dezavantaj oluyor. Bakıyorum da, genç müzisyenler artık pek yetişmiyor.

□ **Bugün sizin geldiğiniz, ulaştığınız bir yer var. Bundan sonrası için çalışmalarınızı nasıl sürdürmeyi düşünüyorsunuz?**

■ Bir ilerleme söz konusu tabi. Daha iyi stüdyo teknikleriyle daha iyi bestelerle bu gidişimizi devam ettirmek niyetindeyiz. İkincisi, Avrupa'ya açılmak niyetimiz var. Elimizde yeteri kadar ingilizce parça da var. Önemli olan avrupa'da doğru adamı bulmak prodüktör olarak. Tek başımıza maceraya gidecek halimiz yok. Güzel planlanmış, teşkilatlanmış bir şekilde çıkmamız gerekir. Stüdyo çalışmalarımız devam ediyor. Giriyoruz stüdyoya, çıkıyoruz, yeniden giriyoruz. İngilizce plak için uğraşıyoruz ama hâlâ olmadı. Sen kendin tatmin olacaksın önce, bu parça oldu diyeceksin ki, götüresin. Hem avrupada o kadar kolay değil bu işler. Orda tutabilmesi için sağlam bir şey yapman lazım.

□ **Yeni bir plak çalışmanızdan söz etmiştiniz az önce, Türkiye için.**

■ Evet. İkinci plağımız nisan ayında çıkacak. Parçalar biraz değişik olabilir ama genel olarak Mazhar-Fuat-Özkan stili bir çalışma olacak.

> "Konserde bütün o çiviler demirler, hertarafında herşey takılı. Konserden sonra hepsini naylon torbaya doldurup evine gidiyor. Heavy metal bir felsefeyse, böyle felsefe olmaz. Adam heryerde demirlidir, heryerde zincirlidir. radaki tamamen taklit, tamamen sahte"

Günümüz Türkiye'sinde Halkoyunları

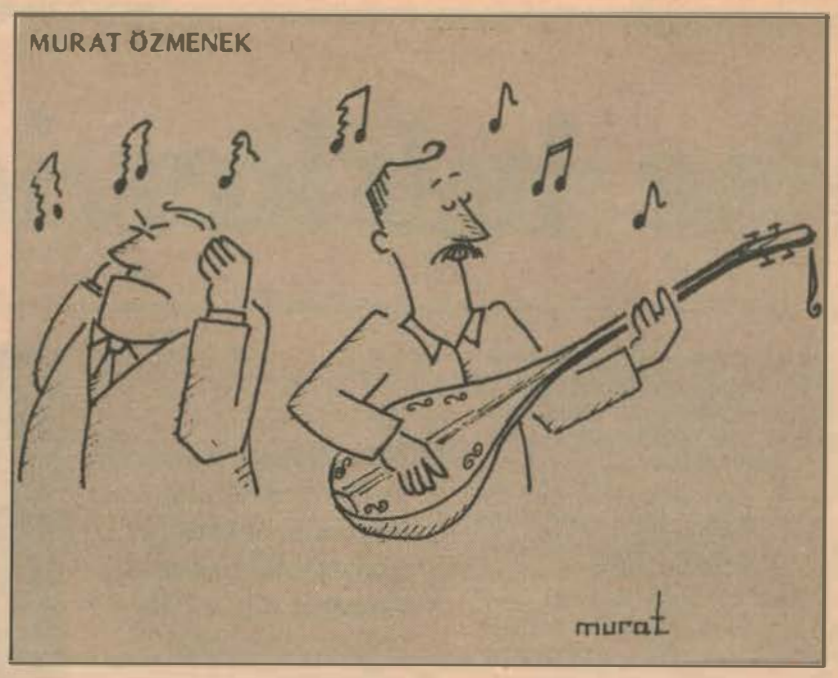

"Halkın Demokratik Kültürü Köreltiliyor"

Ali Yavuz

İnsan doğadaki üretici yerini almasıyla birlikte, düşünsel eylemlerini, beğenilerini, iç dünyalarını, doğumundan ölümüne kadar tüm ilişkilerini kültür, sanat sözcükleriyle anlatıyordu.

Doğaüstü güçlerin varolmadığını bilmeyen ilkel insanların, bu güçlerin yaptığına inandıkları doğal olaylardan kaynaklanmaduygularını, korkularını, sevgilerini göstermek, bolluk ve bereket dileklerinde bulunmak için düzenledikleri törenlerde ilk "dans" yaratıldı. Doğa ve insanlar arasındaki yüzyıllardır süregelen üretim, savaş, barış gibi yaşamsal herşeyi içine alıp değişen sosyal, kültürel, ekonomik, politik ilişkileri ve halkın acılarını, sevincini, emeğin yüceliğini anlatan halkoyunları demokratik bir kültürü gerektirir. Demokratik kültür aynı zamanda kentsoylu toplumun kültür yapısının insan ilişkilerindeki çürümüşlüğünü, egemen kültüre karşı tavrını da dile getirir.

Halkoyunlarının özü, bireylerin diğer bireylerle ortak inanış, duygu, düşünce birliği ve toplumsal dayanışmasını coşkuyla yaşamasıdır.

Egemen sınıf emekçi halkın sosyal, ekonomik, politik etkinliğinden tedirgin olur. Halkın demokratik kültür birikiminden yararlanmasının önüne geçmeye, engellemeye, yozlaştırmaya çalışır. Halkoyunlarımızın yarışma, turistik tanıtım, yolcu karşılayıp uğurlama, pavyon ve gazinolara sokulup alkış ve para ile ödüllendirilip yozlaştırılması bundandır. Çünkü, egemen sınıf sürekli değişen halk kültürünün kendi kültürü içinde erimesini ister. Böylelikle halkın demokratik kültürü köreltilecek, bireysel davranış ve yaratıcılık özendirilecek.

Halkoyunlarımız da sürekli politikadan arındırılmak isteniyor; içi boş biçimsel düzenlemeleri yapılarak salt eğlendirici bir niteliğe büründürülüyor. Oyunlarınız içerik ve mesajının anlatılmasında çağdaş düşünceyle yorumlanamıyor, estetik düzeyine yeterince önem verilmiyor, figürlerin anlattıkları (özü) süslü görüntüler arasında kayboluyor.

Ülkemizin zengin folklor ve kültür ortamında, halkın yaşamı ile içiçe olan oyunlarımız, geleceğin kültürünün yaratılması yönünde, işlevlerle yüklüdür. Halkoyunlarımız ülkemizin sosyal, kültürel bunalımı içinde ezilen halkımızın ruhsal, coşkusal, tüm direnç ve eylemlerinde görev sahibidir. Kurumların ve derneklerin gerçek işlevlerinin saptırılmasının önüne geçilmesinde, halkbilimcilere, öğreticilere, oyunculara onurlu görevler düşüyor. ●

Giyitlerde Dondurulan Folklor

Metin Turan

BİR DEĞİNİ: Folklor konulu tartışmayı başlatırken gözönünde tutulması gereken en nazik nokta, yaygın bir anlayışa dönüşen halkbilimle halkoyunlarının özdeş tutulması yanlışının belirlenmesidir. Görülüyor ki, aşağıda da üzerinde durulacağı gibi, toplumumuzda bu tür etkinlikleri gerçekleştirmeyi amaçlamış dernek ya da kurumların büyük bir bölümü "folklor" adını kullanarak salt halkoyunları çalışmaları sunuyorlar. Oysa ki halkbilim, ekinsel yapının elemanlarının insanın yaratıcılığıyla günümüze uzanan yanlarını yakalayıp bilimsel bir eksen içinde ortaya çıkartmaktır.

YAPILAMAYAN ÇALIŞMALAR: Özellikle halkbilim çalışmalarında önem taşıyan bir sorun, bilimsel yöntemlerin dışına çıkılarak derleme araştırma yapılması ve konunun yüzüstü geçiştirilmesidir.

Bir bakarsınız, bir derlemeci Ankara'dan kalkmış, Kars'ta çalışmalara başlamış ve onbeş-yirmi gün sonra "başarılı" çalışmalarla geri dönmüş. Oysa köken olarak elde ettiği materyaller hiç de kent yaşantısının yaratımları değildir. Kaynakların durumu, ürünün doğduğu ortam pek dikkate alınmaz.

Bir başka oluşum da, halkbilim değerlerinin yalnızca belli konular üzerine çekilmesi ve bazı yaratımların dar görüşlü, bilimsel yaklaşımdan yoksun olanlar tarafından dışlanmaya çalışılmasıdır. Başımdan geçen bir olayla bunu açıklamaya çalışayım: Ulusal kökenimiz çiftçi bir yapıya sahip. Hâlâ karasabanla tarlasını işleyenler var. Böyle olmasına karşın, tarla işleme (çift sürme) sırasında yaşanılan olaylardan şimdiye dek hiç söz edilmedi. İlgimi çekti; katılımcısı olduğum halk yaşantısının yaratımı olan, özellikle de tarla işleme sırasında söylenen "Horavel"lerden derledim. Söylenme gerekçelerini ayrıntısına kadar açıklamama karşın, başvurduğum hiçbir folklor dergisinde yayımlatamadım. Gerekçe açıktı: Küfürlü... Ne var ki, halkımız da bu konuda olumsuz bir tutuma sahip. Tarlasında hiç çekinmeden bu deyişleri söylemesine karşın, karşılıklı konuşmada ya da derleme sırasında ağzını açmaz oluyor. Bu bakımdan, Kars'ta yirmi gün kalmakla Kars'ın köyündeki

Sen İçeri Düşeli

(Sevgili attila'ya
sevgili ataol'a)

Desen : MUSTAFA OKAN

Sen içeri düşeli
karlar yağdı kış geçti
yağmur pembelerinden
erikler çiçek açtı

yeşerdi yamakları
yurdumuzun bir anda
kirazlarla vişneler
allandılar ardarda

yaz ayları boyunca
serin yeller arandı
gümüş sıcaklıklarda

sonra bulutlar geldi
soğuklandı yeşiller

düşmeye başladılar
turuncu yapraklar da

soldu kır çiçekleri

bir ara göçüverdi
apansızın kuşlar da

sen içeri düşeli
upuzun aylar geçti

oğulcuğun oğlanın
yeni yeni yürürdü
toycak adımcıklarla

koşup oynuyor şimdi

aşkolsun yaramazı
yetişip de tutana

oğulcuğun ozan'ın
tosuncana büyümüş

kendi bile şaşıyor
elleri kollarına
her gün yeni bir ışık
ekliyor üzüm gözler
gürgen bakışlarına

ansızın çalınanda
kapı birden koşuyor
"baba! baba mı?" diyor

oyuncağı her şeyi
unutuyor yüreği
açılınca da kapı

birden donuklaşıyor

birden iri gözleri
buğulanıveriyor
kolcukları elleri
şaşkınlarla yorgunca
bir şeyler anlatıyor
kucaklayana onu
balım yanacıkları
okşayana öpene

sen içeri düşeli
oğulcuğun büyüdü

biraz alıngan oldu

gene de çocuk işte
oyunlarda coşuyor
cıvıldayan bahçeler
kuş örneği dallardan
çiçeklere konuyor

öksüz değilse de
öksüzmüşcene
kırık kanatlı
bir kuş uçuyor

sen içeri düşeli
kızcağızın barış'ın

başucunda resminle
uyurken konuşuyor

gecenin ortasında
karanlık tahtındayken
uykulu adımlarla
kalkıp korkucukları
yene yene seninle

anacığına koşuyor

sen içeri düşeli
dokunsan ağlayacak

ırmak gözlü bir kız o

kucaklayıp sevenler
avutamıyor onu
tatlı diller gezmeler
şekerler oyuncaklar
onu kandıramıyor

az birazcık geçmeden
yine o durgun bakış

kara bir karga gelmiş
cıvıltısını kapmış

sen içeri düşeli

kızcağızın barış'ın
kırık bir zeytin dalı

bakıp duruyor akşam
pencereden sevdalı

"babam gelecek" diye
"beni sevecek" diye

bakıp duruyor güneş
okşuyor saçlarını
pembe avuçlarıyla

sen içeri düşeli
kimi dostların öldü

kimileri de uzak
sürgünlere sürüldü

gün geçmez dillerinde
bir kuştur uçar adın

kimi sayıp dökerler
nice geçmiş günlerin

herkes anlatıverir
sevgince bir yanını

sen içeri düşeli
göremeyenler seni

düşündükçe umarsız
"elden ne gelir" diye

sorup durur bunalır
kurtulmayı dilerler

bilincin kuyusundan

sen içeri düşeli
kimi dostların da var
yaşayıp duruyorlar
parmaklıklar dört duvar

konuşuyorlar senle
duyuyorsun onları

kiminde gülüyorsun
yankıyor duvarlardan
gülüşünün türküsü

sen içeri düşeli
upuzun aylar geçti

telgraf tellerinden
kesin buyruklar geçti

mektuplardaki umut
nasırlı umut artık

sözün düşün yerine
gerçek umuda geçti

en yalın duygucuklar
gerçek umuda kesti

sen içeri düşeli
ey yiğit ey sevdalı
sen içeri düşeli
ey ozan türkü dalı
yüreğin nice nice
yürekler dolaşıyor
ozan oğlun barış kızın
onur çiçeklerinden
solumsuz günle sonsuz
algoncalar açıyor.

İstanbul 1982

Yaşar Miraç

---

halkbilim değerleri sağlıklı bir biçimde elde edilemez.

FOLKLOR ADINA SÜRDÜRÜLEN EĞLENCE: Hemen her ilimizde, bunun da ötesinde büyük kentlerimizde her kentte folklor dernekleri var. Bir de, sözde kurumlaşma yolunun yeğlenmesi sonucu, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı il turizm derneklerinin bu alandaki çalışmaları var. Burada hemen bu derneklerin büyük çoğunluğunun etkinlik alanının "oyun" kavramında yoğunlaştığı gözleniyor. Üzerinde durulması gereken bir oluşum da bu.

Salt bu kanıtlar bile bizi şu kanıya varmaya götürüyor: Folklor çalışmaları, her ne kadar bakanlık gibi oylumu geniş olması gereken bir kuruluş yapısında yürütülmesi amaçlanıyorsa da, kurumlaşma olgusunu çağrıştıracak düzeyde değil.

Anadolu halkının üstün çabaları sonucu akıl almaz güzellik ve zenginliğe sahip olan giyitlerin sağlanması ve yetiştirilen oyunculara giydirilmesiyle, işlevini tamamlamış kabul edilen halkoyunları kolayca yandaş toplayacaktır.

Folklor sözcüğünün taşıdığı anlama uygun çalışmalar yapılsa, ortaya ulusal kültürümüzün örgütleri çıkartılacaktır. Ne var ki, işin kaçamağında ve ticari kazanç düşüncesinde olanlar, halkbilim materyallerinin sağlanmasını bırakalım, sağlanmış olanların bile üzerinde uğraşma sorumluluğunu duymuyorlar. Ve sonuç: gözboyamacılığıyla eğlenceye dönüştürülen folklor...

Toplumumuzun yapısında gelenekselliğe bağlılık aşırı yer tutar. Teknolojinin uğultusunda uyusa da, halkımız bu duyguyu atmamayı yeğler. Beri tarafta arabesk, benliğinden hiçbir iz taşımayan rock, pop vb. müzik... Biraz olsun fırsat bulduğunda da, pekçok anısını yaşattığı "folklor" etkinliğine katılacaktır.

TÜRK TOPLUMUN YAPI GİZİ FOLKLORDADIR: Bilinçsiz yaklaşımların, belki de kasıtlı bakış açısının doğurduğu eğlence folklorculuğu, ulusal değerlerimizin derlenip araştırılmasıyla uğraşmamanın yanı sıra, toplumsal dinamiği oluşturan etmenlerin üzerine singer çekilmesine de katkı yapıyor. Çıkar çevrelerinin umduğu bu durum, halkbilimcilerimizin konuya özen göstermemelerinin de sonucudur.

Ülkemizde yapılagelen folklor çalışmalarının güttüğü amaç da pek anlaşılabilmiş değil. Nedir bu değerleri derleyip araştırmaktan amaç? Yalnızca kitap sayfalarını doldurmak mı, yoksa bu toplumun değerlerini inceleyip topluma yönelik girişimler içinde ta ülke siyasal yöntemine uzanan yapısal koşulları mı belirlemek? Toplumsal sorunlara yaklaşabilmek için, o toplumun yapısının gizlerini bilmek gerekir.

Unutulmamalı ki, ne genel kapsamıyla folklor ne de onun bir parçası olan halkoyunları yalnızca turistlerin karşılanmasında kılıç-kalkan sallamadır ya da artık holding kuruluşlarının bile düzenlemeye başladıkları yarışmalarda eğlenceli görünümler kazanan, nakışlı giysilerle hoplayıp zıplamaktır. ●

Gençlik ve Gelecek

Hüsamettin Çetinkaya

1985 Dünya Gençlik Yılı nedeniyle gazetelerde, dergilerde kaleme sarılan, Radyo ya da TV'de nutuk atan çoğu kişinin hemen sıraladığı incilerin başında, "Gençliğe sahip olan geleceğe de sahiptir" genellemesi gelmektedir. Bu genellemede ilk elden insanı tedirgin eden şey, gençliğin sahibolunması gereken bir güç olarak görülmesidir. Kentsoylu egemenliğin ya da bir başka kesimin gençliğe sahibolması, gençliğin kendi kendine sahibolduğunu gösterir mi? Kendi kendine sahibolamayan (kendi çıkarlarını savunamayan) bir gençliğe sahibolunsa bile, bu ne işe yarar? Gençliğin bir güruh, yıkıcı ve cahil bir güç olarak yetişmesine göz yummaktan başka. Ayrıca gençliğe sahibolma düşüncesi, onun özgür gelişiminin ipotek altına alınması anlamını taşımaz mı? O halde gençliğin, kendi çıkarlarına sahip çıkması temel sorundur ve bundan ancak toplum ve demokrasi kazançlı çıkar, başkası değil.

Ayrıca aynı genelleme, ardında şöyle bir varsayımı barındırıyor: 'gelecek gençliğindir, o halde gençliğe sahibolursanız gelecek sizin olur'. Gerçekliğin diyalektiğinden yoksun, anlaşılır ama, son derece basit bir mantık bu. Geleceği kazanmak bu denli kolay mı, gelecek gençliğindir derken hangi gelecekten sözediyoruz? Bugünün sürdüğü bir gelecek mi, yoksa çoğunluğun çıkarlarının egemen olduğu bir gelecek mi? Eğer ikincisi ise, bu, hangi gençliğin katılımı ve yaratıcılığı ile olacaktır? Özgür gelişimi ipotek altına alınmış, kendi çıkarlarına, dolayısı ile halkın çıkarlarına sahip çıkmayan bir gençlik nasıl yaratır bu geleceği, yaratırsa bu geleceğin bugünden farkı ne olur?... Toplum için koşulların daha da kötüleşmesinden başka hiçbir farkı olamaz elbette. İşte sorunun özü de burada, istenen bugünden farksız bir gelecektir. O halde kentsoylunun gençliğe sahip çıkmak ile anlatmak istediği; kuram ile pratik arasındaki kopukteminatını **bugünün bulandırılmasında** gördüğü geleceği için bir gençlik yaratmaktır. Bir diğer deyişle onun derdi gelecek değil, bugündür. Denebilir ki, sözü edilen genelleme kentsoylu ideolojinin buram buram tüttüğü bir gizemlilik taşımaktadır. Üstelik gençliğin, kendisini sahibolunması gereken bir "şey" olarak algılamasına, dolayısıyla kendi gelişimine açık yetilerinin köreltilmesine ya da saptırılmasına yolaçarak.

Bugüne egemen olmak, kentsoylu için ne denli önemliyse, gelişen güçler için de aynı derecede önemlidir. Kısaca geleceği yaratmak bugünü kotarmayı zorunlu kılmaktadır. Ama burada amaçlar açısından bir fark vardır. Kentsoylu bugününü koruyabilmek için gözlerini geleceğe dikmekte ve mutluluk masalları anlatmaktadır. Şimdiye kadar kentsoylu hep gelecek vaadleriyle süre istemiş ve istemeye de devam edecektir. Gelişen güçler ise kendilerinin olduğunu bildikleri geleceği kazanabilmek için bugünü kurtarmaya çalışmaktadırlar. O halde gençlik, kentsoylunun onu, gelecek düşü ve mitleri ile atıllaştırmaya yönelik amaçları açısından değil, halkın bugünü açısından gerçek bir önem taşımaktadır. Bu önemin gençliğin omuzlarına tarihsel ve toplumsal bir sorumluluk yüklediği ise açık bir olgu. Ancak bu toplumsal sorumluluk kentsoylu ideolojinin ürettiği sanatsal, kültürel, insancıl ya da benzeri anlamlara bağlı olarak gelişen davranışlarla geçiştirilemeyecek bir sorumluluktur. Toplumsal sorumluluktan ne anlaşılması gerektiğini biraz daha açmakta sanırım yarar vardır.

Toplumsal sorumluluk; eğitim-öğretim ile alınanın, sadece halkın çıkarları ile özgün bir bireşim içinde varedilmesi ve kişinin kendi davranışlarını bu varoluş içinde bulması demektir. Oysa bugün bu neredeyse olanaksızdır; çünkü bilim ile halkın çıkarları, bir diğer deyişle luğu bizzat kapitalist toplumsal düzenleniş üretmektedir. Nasıl? Uzaklara gitmeye ya da koca koca kitaplar devirmeye hiç gerek yok, özellikle yakın geçmişimize ve günlük yaşamımıza bir göz atmak yeterli. Kapitalist toplumda geçerli kurallar nelerdir? Soy ya da soyul, başkaları için çalış ya da başkalarını senin için çalıştır, kazan ya da kazandır. Başkasının emrine gir ya da emir ver vb... Doğallıkla böyle bir toplumda büyüyen çocukların ve gençlerin midelerine daha ana sütü verilirken, beyinlerine kazınan anlayış şudur: Sen ya bir ırgat sahibisin ya da ırgat, sen ya bir işçi sahibisin ya da bir işçi, ya mülk sahibisin ya da mülksüz, bir küçük mal sahibi olabilirsin, bir küçük çalışansın, bir küçük memursun ya da aydınsın... Kısaca yalnız kendisi ile ilgilenen ve başka hiçbir kimseyi umursamayan bir kişisin. Eğer ben peynir alıp satıyor ve aynı zamanda stokluyorsam, başka hiç kimse umurumda değil, diğerlerinin gıdasız kalması daha iyi, o zaman peynirimden daha çok kazanırım. Eğer ben bu toprak parçasını işliyor ya da işletiyorsam yine kimse umurumda değil. Eğer doktor, mühendis, öğretmen, memur, amir ya da üniversite yetkilisi olarak bir işim varsa, başka hiç kimse umurumda değil. Eğer istenileni verirsem, onları hoşnut edersem, işimi koruyabilir ve hatta ilerleyerek sınıf atlamayı da becerir iyi bir kentsoylu olabilirim...

Bu çizilen tablo da bireyciliğin en açık ve pespaye görünümü yeralmaktadır. Doğrusu ya bu görünüme 'bilimseldir' denemez, ama bireyciliğin bilimsel tanımının, özellikle son dönemde yazın dünyasında sıkça izlendiği gibi, kıvırtma ve gerçeği kamufle etme işlevine soyunduğu düşünülürse, bu apaçıklık bizi rahatsız etmemelidir. Kapitalist toplumsal yapının ayrılmaz bileşeni olan bireyciliği bu toplumsal sistemden ayrı düşünmek olanaksız olsa gerek. Benzer sistemin olduğu tüm ülkelerde kentsoylu egemenliği bireyciliği, varoluşunun bir garantisi olarak görmekte ve yaşamın her alanında desteklemektedir. Bununla birlikte ortada ilginç bir durum var: Toplumsal sorumluluk denen ve toplumsallaşma düzeyinin göstergesi olan davranışlara batı toplumlarında sık sık rastlamak olası. Örneğin, dayanışma grevleri, düşünce özgürlüklerini savunma ve koruma hareketleri, yönetimlerdeki yolsuzluklara duyulan toplu tepkiler, özgürlüklere sahip çıkma, kendi ya da başkasının ulusunda ortaya çıkan tüm çağdışı işlemlere karşı yürütülen kampanyalara katılım, ekonomik haklar için mücadeleler, nükleer silahlanmaya topyekün karşı çıkış, barış için verilen uğraşlar, doğanın korunmasına yönelik hareketler, geleceği kuracak olan bu ve benzeri birçok değer ve çıkar adına yürütülen uğraşlar... Tüm bu örneklerde görüldüğü gibi batılı birey, kendi çıkarının halkın ya da halkın çıkarının kendi çıkarı olduğunun bilinciyle haklarına sahip çıkmakta ve onu her koşulda savunmaktadır. Üstelik bu savunuyu yürüten toplum kesiminin kabarık bir yüzdesini de gençler oluşturmaktadır. Bizim basın ve yayın organlarımızın örnek gösterdiği gibi batı gençliğinin hepsi Heavy Metal'ci ya da benzeri değil. Öte yandan bu halkın çıkarlarını koruma sorumluluğunu gösterenlere karşı yönetimlerin tepkileri de farklı olmaktadır. Örneğin Ekim '84 ayı içerisinde Avusturya'da yapılan bir referandumla hükümet, halk 'hayır' dediği için, nükleer santralı sökmeye başlamıştır. Oysa İngiltere ve Batı Almanya gibi ülkelerin yönetimleri 'nükleer santrala hayır' diyen insanları panzerlerle karşılamış, göz yaşartıcı bombalarla dağıtmış, hapishanelere tıkmıştır. Bu farklılık yönetimin, toplumun sesine verdiği önemden kaynaklanmaktadır. Biz işin bu yönüyle değil, batılı bireyin, toplumsal sorumluluk bilinciyle davranabildiği olgusuyla ilgileniyoruz. Ötesinde batılı bireyin, toplumsal sorumluluk bilinciyle davrandığı ölçüde bugününe sahip çıktığını ve geleceğini yaratmanın tek yolunun da bu olduğu bilincini taşıdığını gözlemliyoruz.

Bizde durum nasıldır?

"Biz yüzyılları savaşlarla geçmiş bir ulusun insanlarıyız. Mülksüzlüğü yaşamış mülke aç, açlığı yaşamış tüketime hasret (Pahalı olsun ama yeter ki bulunsun sözlerini anımsayalım). Cinselliği bastırılmış, cinselliğe hasret, büyüklerinin küçüklerine hoşgörüsü olmayan, ama küçüklerden ne olursa olsun kesin bir saygı ve söz dinleme istenen, camilerine bayramdan bayrama gidilen ama herkesin 'elhamdülillah müslüman' olduğu, zenginin az ama en yoksulunun bile zengin koruyucusu ve "parasız milyoner" kesildiği uygun adım bir toplum; çağrıldığında emir almaya hazır ve herkesin içinde emir verme özlemi... (...) Gitgide saldırganlaşan ama saldırganlığını sürekli gizleyen, özlemleri büyüyen, henüz bir 'sürü' niteliğini aşamamışlığın meyvesi."[1]

Bu alıntıda hoşgörüsizliğümüzü, kraldan çok kralcılığımızı, daha birey olmayı becerememişken ayyuka çıkan bireyciliğimizi izlemek olası. Hep olumsuzluklarımızdan sözetmemizin nedeni, ne kendimizi küçümsemek ne mazoşizm ne de karamsarlık tellallığı yapmak değildir. Neden, gençliğin ne denli güç bir toplumsal mirası omuzlamak durumunda olduğunun, bunun da ötesinde tüm güçlük ve olumsuzluklarına karşın yine de tek güvencenin halk olduğunun görülmesidir. Bu anlamda toplumsal sorumluluğun gereklerini yerine getirmek bir kat daha güçleşmektedir.

Osmanlı düzeni içinde yüzyıllarını geçirmiş reayanın 20. yüzyıl ile birlikte çok hareketli bir tarihi yaşadığı ve pek çok mücadeleden geçtiği bilinen bir gerçektir. Ancak daha cemaat (topluluk) ruhunu atamadan kapitalist birey olmaya zorlanması, onu bir açmaza sokmuş, birey basamağını atlayarak bireyci olmasına yolaçmıştır. Oysa çağdaş bireyin en önemli özelliklerinden biri olan toplumsal sorumluluk öncelikle insanın, kendi hak ve özgürlüklerine, çıkarlarına sahip çıkmasını, böylece bu dünyada-toplumda varolduğunu kanıtlamasını gerektirir. Kendi varlığını kanıtlayamayan dolayısıyla kendisine yardım etmeyen birinin ne bugüne ne de geleceğe katkısı olamaz. Çünkü kendisi için savunduğu hak, adalet, özgürlük, eşitlik vb. değerleri olmayan birinin, bu değerleri başkaları ve genelde halk için var kabul etmesi ve savunması olanaksızdır. Çağdaş birey, en azından varolan hukukun kabulettiği değerleri, yaşama geçirmesi ile tanımlanır.

Sorulabilir; gençliğe sahip çıktıklarını övünerek ilan eden ve tüm toplumsal kurum ve kuruluşları yönetenler, gençliğin çağdaş bir birey olması için ne türden olanakları seferber etmektedirler? Gençliğin, varolduğunu iddia ettikleri toplumsal sorumluluk bilinciyle davranması için, genç olmayı suçlulukla eşitlemenin ve onları her türden özgür gelişim olanağından yoksun bırakmanın ötesinde ne yapmaktadırlar?

Bazılarının, bilincin toplumsal varoluş tarafından belirlendiği gibi garip bir inancı vardır, bu nedenle kanıt ararken gerçekte olup bitenlere, somut olgulara bakılır. Bu yöntemle bakınca kentsoylu sınıfın, yüzde 22.2'ye ulaşan uyuşturucu ve alkol alışkanlığı[2] içindeki gençliği göklere çıkardığını, 'Haftada 1500 lira ile açlığa mahkum edilen' çırağa[3] sahip çıkıldığını, sadece şehirlerdeki 576 bin genç işsize[4] çalışma olanakları yaratmak için özel sektöre güvenildiğini gördükçe duygulanmamak elde değil. Doğrusu ya gençlik kentsoylularının pek umurunda. Bu ulvi koruma altındaki gençliğin geliştiğini gösteren olgular da az değil: 'İçişleri bakanlığı tarafından yapılan bir incelemeye göre fuhuş yapan kadın sayısı bu yılın ilk altı ayında geçen yılın üç mislinden fazla artı'[5] Bu gelişmeyi gören basınımızın önemlice bir bölümü de hem baldır-bacak gazeteciliği yapmakta hem de avaz avaz bağırmaktadır. 'Ahlak çöküntüsü var'. 'Alacak yüzünden kardeş kardeşi bıçakladı'[6] Hele kendisine sahip çıkılan ve geleceği kuracak olan gençlerin intihar olayına sık sıkbaşvurmaları, doğrusu, kentsoylu koruyuculuğun başarılı örnekleri arasında yer alıyor. 'Yalnızlığa dayanamadı ve kendi boğazını keserek intihar etti'[7] 'Karısı ve üç çocuğu önünde canına kıydı'[8] 'Gaziemirde kimsesiz şahıs kendini çam ağacına astı, ayrıca aynı gün Güzelyalı'da 25 yaşlarında bir genç bayan koşa koşa kendisini denize attı'[9] Gençlerin neden koşa koşa ölümü kucakladıkları bir türlü anlaşılamamaktadır. Ya çocukların satılığa çıkarılmaları, üstelik adı sanı belli, yeri yurdu belli olan çocukların enişteleri, babaları tarafından satılığa çıkarılmaları ve gazetelere verilen ilanlarla satılmaları[10]... bunu anlamak tümüyle olanaksız. Ne oluyor, bu çocukların, gençlerin bunca koruma ve sahiplenme karşısında, yerlerinde duramamalarının nedeni ne? Nedeni belli; gençlik açıktır ki kötü yollara ve düşkünlüklere inançsızlık ya da sapık inançları nedeniyle düşmektedir. Bu nedenle; Devlet Bakanı Kazım Oksay "Türk gençliğini bir daha inanç boşluğuna bırakmayacağız' müjdesini, Bolu'da devlet tarafından yaptırılan kuran kursu binasının temelini atarken tüm ülkeye ilan etmiştir.[11]

Hele üniversiteleri yönetenler gençliğe öylesine sahip çıkıyorlar ki, gençlere yurtlarda yer kalmıyor, onlar da önce sokaklara sonra da evlerine dönüyorlar. Bunu rektör bildiriyor, 'Yatacak yer bulamayan öğrenciler İzmir'i terketti'[12] diyor. Ayrıca üniversitelerde eğitim sadece devamlılık imzaları alınarak[13] sürdürülüyor. Dünyada eşi olmayan bu model, YÖK'ün başarılarına başarı katıyor. Bu başarıya bir örnek olarak, herhalde gençliğe sahip çıktıklarından olacak, YÖK başkanı geçenlerde Sabancı ve Koç'a 'Doktor' cübbesi giydirdi.[14] Çok şükür bilim camiasında artık 'patron doktor'lar da var. Üniversitelerde derslik ve öğretim görevlisi bulamayan öğrenciler büyük ölçüde alkol ve benzeri alışkanlıklardan zaman buldukça sanatsal, kültürel çalışmalara katılıyorlar. Bu çabaları da Holdingler ve şirketler destekliyor. Daha geçenlerde ENKA holding ve DYO yarışmalar açarak gençleri ve sanatçıları bağrında toplamış ve ödüller dağıtmıştır. Doğrusu ya sanatçıların böyle zengin mesenlere gereksinimi olmadığını kimse söyleyemez. Hele sanatımızın gelişmesi için bunlar daha bir gereklidir!...

Tüm bu ornekler en fazla bir aylık süreyi kapsayan gazete taramalarının sadece yüzde onunu oluşturuyor ama, daha fazla uzatmanın da bir anlamı yok. Kentsoylu egemenliğin gençliğe sahip çıkmaktan ne anladığı son derece açıktır sanırım. YÖK'ün de eğitimden anladığı ortada. Eklemeli ki okullar, meşruluğu, hukukça bile kuşkulu bu tür kurumlarca denetim altında tutulduğu sürece, gençler kör ve cahil kalacaktır. Çünkü üniversitelerde gençliğe verilenin yüzde 50'si yararsız ise kalan yüzde 50'si tahrif edilmiştir. Bu tahrifat ve bu ideolojik eğitim, Atatürk'ün şu özdeyişine; 'Öğretmenler, fikri hür vicdanı hür nesiller yetiştiriniz'e rağmen, yürütülmektedir.

Bu toplumsal yaşam ve eğitim koşulları içinde (aileyi, okul yaşamını kültürel hayatı, arkadaş topluluklarını, ekonomik koşulları ve daha bir çoğunu hesaba katmasak bile) bugün genç olmayı başarabilmek tarihte hiçbir dönemde bu denli güç olmamıştır. Bu nedenle bugünkü gençliğin sorumluluğu her dönemdekinden büyük, zor, acılı ama, aynı oranda da onurludur. Bu onuru paylaşabilmek, halkın çıkarlarına dolayısıyla bugüne ve geleceğe sahip çıkabilmenin bir göstergesidir. Gencin önünde iki yol vardır bugün: Ya bireyci olacak ve bugünün bekasına güvenecektir, ya da çağdaş bir birey olmaya uğraşacak ve halka güvenecektir. Bunun üçüncü bir yolu olduğunu sanmıyorum. O halde bu yazının başında yer alan genellemeyi bir başka biçimde özetleyebiliriz: 'Kendi hak ve özgürlüklerine sahibolan gençlik, halkın geleceği için en büyük güvencedir...

1. Fergun Özelli, 'Tan, Sen de mi Leyla üstüne' Yamaç Ekim 84, 4. Kitap, ss. 19-20
2. Bulvar, 22.10.1984
3. Güneş, 31.10.1984
4. Günaydın, 20.10.1984
5. Tercüman 24.9.1984
6. Tan, 20.9.1984
7. Hürriyet, 6.9.1984
8. Hürriyet, 21.9.1984
9. Milliyet, 19.9.1984
10. Günaydın, 17.9.1984, Milliyet, 23.10.984
11. Tercüman, 21.10.1984
12. Güneş, 20.10.1984
13. Cumhuriyet 28.10.1984
14. Güneş, 24.10.1984
15. Tercüman, 24.9.1984

Şiirce

yola canla başladım
başla canladım yolu
yakama taktun gülü
yürüyüşüm şiirce

küle soluk verdim
köz çıktı ortaya
dile soluk verdim
söz çıktı ortaya
estim ülkeler boyu
türküm titretti suyu
gözü yandı balıkların
denizlerin tuzuyla

uyandım tanda
yolcuyu yolakladun
soyundum günde
terimle tende
demiri çelikledim
durur mu kında
sıyrıldı kılınç
parladı bilinç
kavgalar kurdum

sevgiler ördüm
elimde aşkın mekiği
zincirler kırdun
koptu bukağı
bileklerimden

güvercinlendi gök
yer ışıdı
karınca buğday taşıdı
harmanundan yuvasına

ormanımdan ovasına
kuş cıvıltı götürdü
yeşillere batırdı
masmavi kanadını

leylek iz sürdü
kör gördü
sağır duydu
aç doydu

taş yastığa koydu
ozan başını
aşka kurdu düşünü
yarınların işini
gördü bugünden
yürüyüşü şiirce

Ozan Telli

İsveç'te sosyal demokrasinin uzun bir geçmişi var. Bu politik düşüncenin temsilcisi olan İsveç İşçi Partisi'nin gençlik kolu olan Sosyal Demokrat Gençlik (SSU) başkanı Anna Lindh ile yaptığımız söyleşiyi aşağıda sunuyoruz. 45 bin üyesi ve 2 bin bölge temsilciliği ile SSU, İsveç'in en büyük gençlik örgütü durumunda.

Konuşan: GÜRHAN UÇKAN

"İsveç dışındaki bazı ülkelerde, önemli politik konularda, alınan kararların eleştirilmesinde ve karşı tepki gösterilmesinde öğrenci birlikleri ilk kıvılcımı yakan örgütler olabiliyor. Çünkü böyle ülkelerde gençlerin seslerini duyurmak için başka çareleri yok; diğer tüm demokratik kanallar onlar için kapalı."

İsveç Sosyal Demokrat Gençlik Başkanı Anna Lindh

"Gençlik örgütlerini içermeyen bir demokrasi düşünülemez"

□ Ülkede politik kararlara katılmakta, hiç değilse etkili olmakta sizce gençlik örgütlerinin rolü, ya da payı nedir?

■ Çeşitli konularda etkili olabilirler. Hem güncel politik konularda, hem de üzerinde yeterince durulmayan soruları güncelleştirmekte. Öte yandan parti yönetimi çoğu kez kararını vermiş oluyor ve biz sonradan yetişiyoruz. Yine de çeşitli kararların yeniden gözden geçirilmesinde, değiştirilmesinde etkili olduğumuzu söyleyebilirim. Biz gençlik örgütü olarak partinin kolu olduğumuz halde bağımsızız. Bize üye olan birisi, otomatik olarak partinin üyesi olmuyor. Öte yandan partinin aldığı ve ileriye yönelik kararlarda önemli payımız oluyor. Bunun en son örneklerinden birini, devlet kamu kuruluşlarının geleceğiyle ilgili olanı oluşturdu. Daha önce bizi dinlemeyen parti yönetimi, şimdi tamamiyle bizim önerimiz yönünde karar aldı.

□ Sizce demokratik yaşamda gençlik örgütlerinin payı nedir?

■ Çok büyüktür. Zaten gençlik örgütlerini içermeyen bir demokrasi düşünülemez. Bireyler için politik, kültürel ya da toplumsal ilgi konularında etkenlik gösteren birliklere, derneklere, örgütlere üye olabileceklerini bilmek çok önemlidir. Bu kişinin toplumun geleceğini yönlendirmekte pay sahibi olması demektir ki bu da demokrasinin en kaçınılmaz parçalarından birisidir. İsveç'te demokrasinin geçmişi öylesine güçlü ki bireyin bu hakkını kısıtlamak olanaksızdır. Gençlerin katıldığı birlikler, dernekler ve diğer toplu çalışma örgütleri, bu hakkın temel parçalarından biridir. Spor ve kültür dernekleri de, gençlerin disiplin edinme ve işbirliği yapma yönlerini geliştirdikleri için önemlidirler.

18 YAŞ İÇİN

□ Oy kullanma yaşı konusunda ne düşünüyorsunuz?

■ 18 yaş çok yerinde. İsveç'te oy kullanma yaşı 18'e indirildiği zaman tüm partiler bu değişikliği desteklemişlerdi.

GENÇLER VE POLİTİK BİLİNÇ

□ İsveç gençliği, Vietnam'daki Amerikan saldırısı zamanında çok kararlı bir şekilde tepki göstermiş, Vietnam halkını gerek yürüyüşlerle, gerek ekonomik yardım toplayarak desteklemişti. Bugünkü İsveç gençliğinin politik bilinci, o zamankine göre daha mı yüksek, yoksa daha mı az?

■ Hem daha az, hem de daha çok. Çevrelerinde olup-bitenlerin bilincindeler ama o zamanki kadar kişisel olarak katılmıyorlar. Örgütlenme yoluyla güçleneceklerini pek düşünmüyorlar. Biraz gevşek ve etkisiz kalıyorlar; bu da üzücü bir durum. Bireycilik dalgası, 1960'lı yıllardaki sol dalganın yerini almış durumda. Bu da bir çeşit moda gibi; belki de sol dalgaya olan bir tepki. Hatanın önemli bir bölümü bizlerde çünkü, gençlere ortaklaşa yaşamanın, işbirliğinin önemini yeterince anlatamamışız; bunun bir hak olduğunu yeterince açıklayamamışız. İsveç'te devlet kurumları, birçok ülkede olduğundan çok daha fazla gelişmiş ve yararlı ama bu demek değil ki gençlerin bu konuda yapabilecekleri yok... Gençler kendilerini toplumun içinde değil, kenarında hissediyorlar. Bu durumda kendilerini savunmaları da güçleşiyor.

□ Yurtdışından gelen ticari kültürün bu gelişmedeki payı ne? Acaba gençler kafalarında birer küçük Amerika ile dolaşmıyorlar mı?

■ Belirli tip pop müziği, video yayılması ve diğer ticari moda şeyleri biz sağ dalga olarak yorumluyoruz. Uluslararası bir olgu bu. Elimizde buna karşı yeterli silah yok; sesimizi duyurmamız güç oluyor. 'Yalnız güçlüdür' sloganı, arkasını çok sayıda genç insanı takmış durumda. 'Ben kendi işime bakarım', 'bana ne?' ve 'herkes kendi başının çaresine baksın' gibi bireyci tepkiler bu dalganın ürünü.

□ Acaba okullarda bu gelişmeye yönelik değişiklikler yapılamaz mı?

■ Çocuk ve gençleri olabildiğince erken bilinçlendirmek, katılıma dahil etmek çok önemli. Biz okul demokrasimiz var diyoruz ama pratikte uygulanır yanı yok. Gençler demokrasi denilen şey olarak sözde demokrasiyi görüyorlar; bu da karşı tepki ve demokrasiye güvensizlik doğuruyor. İşleyen bir demokrasi yerleştirmek gerek; ancak o zaman çocuklar ve gençler istemek kadar sorumluluk yüklenmeyi de öğreneceklerdir. Ne kadar erken olursa o kadar iyi.

□ Öğrenci birliği ile parti gençlik kolu arasında nasıl bir ayrım var?

■ Öğrenci birlikleri politik çizgi açısından çok çeşitlilik gösterirler. Her yönetim değiştiğinde, çizgi de değişebiliyor. Çoğunluk ne isterse o oluyor; ne ki genellikle ancak çok güncel ve kısa vadeli konular ele alınıyor. Oysa partilerin gençlik kolları, daha derine inen ve ileriye dönük çalışmalar yapabiliyor. Belirli bir programa göre hareket ediyor. İdeolojik olarak da daha güçlüler. Öğrenci birliklerinin böyle bir yükümlülükleri yok. Öte yandan durum, İsveç dışındaki bazı ülkelerde, özellikle demokratik hakların kısıtlı olduğu ülkelerde başka. Önemli politik konularda, alınan kararların eleştirilmesinde ve karşı tepki gösterilmesinde öğrenci birlikleri ilk kıvılcımı yakan örgütler olabiliyor, toplumun dinamik nabzı gibi bir şey. Çünkü böyle ülkelerde gençlerin seslerini duyurmak için başka çareleri yok; diğer tüm demokratik kanallar onlar için kapalı. Oysa İskandinav ülkelerinde gençler politik konularda seslerini diğer kanallarla duyurabildikleri için öğrenci birliklerine fazla bir politik görev düşmüyor.

□ Günümüzde gençliğin gelecek konusunda daha duyarlı olduğu görülüyor. Ne dersiniz?

■ Politik kararların alınmasında her yaş grubunun pay sahibi olması gerekli. Ben gençlik örgütündenim diye yaşlıları politik yaşamın dışına atalım demiyorum. Ne ki yaşlı politikacılar genellikle bugüne dek yaptıklarını savunmayı yeğ tutuyorlar; gençler ise bundan sonra yapılacaklar üzerinde duruyorlar. Gençliğin gelecek konusundaki duyarlılığının en önemli nedeni bu.

Sosyal Demokrat Gençlik (SSU)'nın etkinliklerinden birisi.

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI VE GENÇLİK

□ Kitle iletişim araçlarının yeterince gençlerin durumlarıyla ilgilendiğine inanıyor musunuz?

■ Hayır, ama herkes kendi sorunlarının özellikle basında öncelikle yer almasını bekliyor; onlar ise çok şeye birden yer verme durumundalar. Ne ki ben iletişim araçlarını ellerinde tutanların önemli birçok şeyi pek çabuk unutuverdikleri görüşündeyim. İsveç'te basının sınırsız özgürlüğü var, sorun sürekli olarak belirli konularla ilgilenmelerinden doğuyor.

□ Polonya gibi değil mi? Birçok basın rejiminde yer yerinden oynuyor ve İsveç kamuoyu televizyonu hemen her açışında karşısında bu ülkeyi buluyor.

■ Çok doğru. Herhalde daha çok Polonya'nın bize yakın olması bunun nedeni. Ne ki örneğin Şili yakından izlenirken, bir Peru perde arkasında kalabiliyor. Yani bu konuda çeşitli etkenlerin rolü var demek istiyorum. Yine de İsveç halkı, dış dünyayı en çok izleyen halklar arasında diyebilirim.

□ Kitle iletişim araçlarında gençler seslerini daha çok duyurabilmek için ne yapsınlar?

■ Daha çok yürüsünler, daha çok bildiri yayınlasınlar, daha çok tartışmalara katılsınlar...

□ İsveç basınında "deri kafalar" (saçlarını kazımış nazi özentisi gençler) ve "punkçular" gibi sayıları az ama dışardan dikkat çekme özelliği olan gençlerin görüşlerine, boy boy "çarpıcı" resimlere rastlıyoruz. Bu gençlerin faşizan ve ırkçı görüşleri, "herkese söz hakkı" adı altında büyük başlıklarla yayınlanıyor. Bunu nasıl karşılıyorsunuz?

■ Gazetelerin yayın özgürlüğünün kısıtlanmasına kesinlikle karşıyım. Ne ki basın üyelerinin yazdıkları konuları seçerken daha titiz davranmaları gerekiyor. Garip, az görülür ve sansasyonel haberlere daha çok öncelik tanıdıkları bir gerçek. Gazeteciler sorun kaynaklarını gün ışığına çıkarıyoruz biçiminde açıklıyorlar durumu. Bana kalırsa tam tersi tepki doğuruyor. Geçen yıl derikafalıların yabancı düşmanı görüşlerine sık olarak yer vermeye başladıkları anda bu gençlerle yabancı gençler arasında çatışmalar çıktı. Bazı gençler için cuma gecesi kente inip yabancılara saldırmak günün modası halini aldı; gördükleri şiddet filmlerinin kahramanları oluverdiler birden. Bunları düşünerek basının hiç olmazsa ahlaki bir sorumluluk taşıması gerek. Yoksa gidiş çok tehlikeli olabilir.

İsveç sosyal demokrat hareketinin temellendirdiği alanlardan biri: Maden İşçileri (1905) Öndekiler işçi çocukları değil, çocuk işçilerdir.

YABANCILARA OY HAKKI

□ İsveç'te yabancıların belediye ve il meclisi seçimlerinde oy kullanma hakları var. Parlamento seçimlerinde de oy hakkı edinmeleri sosyal demokratların gündemindeyken parti, bu konunun güz seçimlerinden sonraya bırakılmasına karar verdi. Nedenini açıklar mısınız?

■ Biz bu konunun seçim öncesi tartışılmasının tehlikeli olduğunaina-mıyoruz. Böyle bir tartışma, seçimlere yeni bir yabancı düşmanlığı dalgası ile girilmesine neden olacaktı. İşsizlik, ekonomik bunalım gibi etkenler, her ülkede yabancı düşmanlığını körüklüyor. Bunu düşünerek dikkatli davranmak gerekiyor.

□ Yabancıların ülke politikasında etkili olmaları için ne yapmalarını öneriyorsunuz?

■ Örgütsel çalışmalara katılmalarını, yerel seçimlerde seçme ve seçilme haklarını iyi kullanmalarını, politikacılara görüşlerini toplu ve birey olarak sık sık iletmelerini öneriyorum.

□ Çeşitli Avrupa ülkelerinde son zamanlarda artan yabancı düşmanlığı konusunda ne düşünüyorsunuz?

■ Bu ülkelerde halk giderek yoksullaşıyor; ülkelerin ekonomisi, azalan kaynakların da etkisiyle bunalım yaşıyor. Sıkışan halk, suçluyu yukarda, kendi yöneticileri arasında değil, aşağıda, kendisi gibi emekçi olan yabancılarda arıyor.

NÜKLEER SAVAŞ TEHLİKESİ

□ Son zamanlarda çeşitli bölgelerin nükleer silahlardan arındırılması önerildi. Bunlardan birisi Palme Komisyonu'nun ve Orta Avrupa'da bir koridoru, ötekisi de Papandreau'nun ve Balkanlar'ı içeriyor. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

■ Her iki öneriyi de destekliyoruz, çok olumlu buluyoruz.

□ ABD seçimlerinde Reagan'ın kazandığı zafer konusunda...

■ Büyük bir felaket! ●

Eski Bir Yanlışlık

Su ver çocuğum
boğazım yanıyor
yüreğim mi takıldı yine
sonsuz bir yalnızlık olmasın bu
sonsuz bir dibe çöküş

su ver çocuğum
ellerim yanıyor
kanım mı damlıyor geleceğe
eski bir yanlışlık olmasın bu
eski bir yanılsama

seni sordular dün
adlarını vermediler
kimlermiş nerden gelirlermiş
unutmuş hepsi de
dalgın ve dağınıktılar
biri vardı yüzü eğik
biri vardı şehla gülüşlü
biri vardı dizleri erimiş direncinin

seni sordular dün
adını bilemediler bir zaman
yüzünü çizdiler hüznünü çoğalttılar
geriye bir gül kaldı
kendiliğinden unutulmuş

su ver çocuğum
sonusuz bir yalnızlık olmasın su
sonsuz bir akış bu içtiğimiz

Hidayet Karakuş

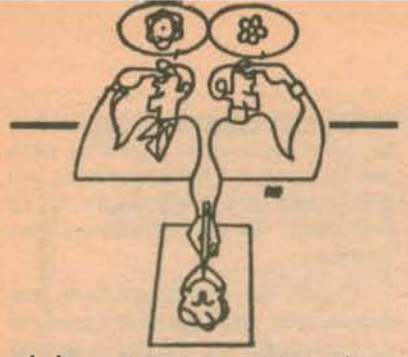

BİLİM ve SANAT dergisi ilerici kültür ve sanat saflarımıza tam 4 yıl önce katıldı. Şimdi 5. yılını kutluyor. Bilim ve Sanat Genel Yayın Yönetmeni VARLIK ÖZMENEK ile, Bilim ve Sanat'ın 5. yılı ve 50. sayısı üstüne aşağıdaki söyleşiyi yaptı. Yarın Bilim ve Sanat'ı kutluyor

□ **BİLİM ve SANAT 5. yılına girdi. Sizce 5. yılın ve 50. sayının anlamı nedir?**

■ Dergiler olsun gazeteler olsun, yazılı-basılı hemen bütün belgeler bilinen, tanımlanan güncel varlıklarının yanısıra, yayınlandıkları tarihsel, toplumsal dönem ve süreçlerin canlı tanıklığını yaparlar. Ne türden olursa olsun sözünü ettiğim bütün bu belgeler, yaşamı algılama ve yorumlama tarzlarına göre belli bir dünya görüşünün dinamiklerini de yansıtırlar. Önem ve değerleri kuşkusuz ki, tarihin ve toplumun gelişme doğrultusuyla sınanır; sağlanır.

BİLİM ve SANAT'ın 5. yılını ve 50.sayısını, bu belirttiğim genel kavramanın bütünlüğü içinde anlamlandırmak doğru olur kanısındayım. Bununla birlikte, Türkiye'nin tarihsel, toplumsal, kültürel aşama ve gelişmelerinden imbiklenenönemli birikimlerin sahipliğine ve sorumluluğuna BİLİM ve SANAT'ın 5. yılında daha da anlamlar kazandırdığını söyleyebilirim.

> **"Dergiler, gazeteler yazılı-basılı hemen bütün belgeler bilinen, tanımlanan güncel varlıklarının yanısıra yayınlandıkları tarihsel toplumsal dönem ve süreçlerin canlı tanıklığını yaparlar"**

□ **Bir dergi kuşkusuz belirli ilkeler ve amaçlarla yola çıkar. Bu açıdan BİLİM ve SANAT'ın geçen dört yılını değerlendirir misiniz?**

■ Bu sorunuz ilk bakıldığında, ya da, yaygın kavranış biçimiyle çok sıradan; ancak çok çok önemli. İlkesizliğin ve amaçsızlığın (tabii bu da bir ilke ve amaçtır!) erdemleştirildiği ortamlarda çok da can alıcı bir soru.

İlk sayımızdaki "Niçin BİLİM ve SANAT" başlıklı sunuş yazımızdan kısaca bazı alıntılar sunmak istiyorum önce:

"BİLİM ve SANAT, toplumumuzun kültür üretiminin, belli bir tez ya da dünya görüşü çerçevesinde tartışılarak daha da zenginleşmesi amacına dönük olarak doğmaktadır..."

BİLİM ve SANAT

5. YIL, 50. SAYI...

"İnsan, sürekli olarak gereksinimlerini karşılayabilmek için çevresini değiştirmekte; çevresini değiştirirken bu çevrenin, yani evrenin bir elemanı olarak kendisini de değiştirmektedir..."

"...insan, toplumsal ve fiziksel çevresini yeniden üretirken yaratıcılığı ortaya çıkmakta; bu yaratıcılık, insanın geçmişten gelen duygu, düşünce, çalışma biçimlerini içinde bulunduğu hali hazır ortama uygulamanın işlevi olarak belirlenmektedir.."

"Dergimiz de yayın hayatına girerken bu gerçeği göz önünde bulundurmakta, ideolojiler üstü ya da dışı bir bilim ve sanat anlayışını kesinlikle yadsımak eğiliminde bulunmaktadır."

Geçen dört yılı, değerini ve canlılığını bugün de yitirmeyen bu ilke ve amaçlarımızın sınandığı, doğrulandığı öğretici bir birikim süreci olarak görüyorum. İnsanoğlunun yuvarlak rakamlara olan zaafiyetini hesaba katmazsak, 50. sayı bunun bir kanıtı olsa gerek, derim.

□ **Bilim ve Sanat'ın başardıklarını aslında okuyucuları iyi biliyorlar sanıyoruz. Siz başarılamayanları, eksik kalanları ve nedenlerini anlatır mısınız?**

■ Bu konuda duygularımı olabildiğince dizginlemeye çalışmama karşın, başarılamayanlar önemli bir cetvel oluşturuyor.Küçümsenemeyecek nesnel nedenlere de dayansa bunu kabul etmek gerek. Ancak başarısızlıkları ve nedenlerini abartmamak, mutlaklaştırmamak da gerekiyor. Tartıya dikkat zorunlu. Örneğin, 49. sayımızın sunuşunda okuyucularımıza duyurduk ve dedik ki: "BİLİM ve SANAT ülkemiz kültürel dergi yayıncılığının giderek en ön sırasına yükselmiş, yerini almıştır." Ama yetinebilir miyiz? Bugün BİLİM ve SANAT'ın fiili satışı 10 bin içinde değil, onbin'lere seslendirilebilecek düzeylerde olmalıydı. En azından 30 bin olabilmeliydi BİLİM ve SANAT'ın fiili satışı. Bunu inanarak söylüyorum. Dağıtım, ulaşım olanakları belli ve çok engelli;biliniyor. Anımsıyorum, 22-23 yıl önce İMECE dergisini çıkarırdık ve 5 bin satardık. Ulaşım ve dağıtım olanakları çok mu farklıydı? Aradan bunca zaman geçiyor ve biz bugün 10 bin satışa çok az kaldı ulaşabilsek, diyoruz...

Bunun ötesinde eksiklikler elbette çok. Ama eksiklikler her zaman olacaktır. Nitel gelişmenin kaçınılmaz haykırışıdır o.

Doğrusunu isterseniz, başarılamayanların ve eksikliklerin genel nedenlerine girmek istemiyorum. Çok biliniyor. Çok yazıldı. Aşılmalı artık. Hiçbir engel ve neden, onları aşma bilinç ve gücünden daha soylu değildir.

Dergi-okur-yazar yekpareliğinde ve yaşamın zorladığı gerçekçi bir tutumla, derginin ve asli sahipleri olan okuyucularının, ulaşılacak yeni yeni okuyucu zenginliklerini bulacaklarına inanıyorum.

> **"Başarılamayanların ve eksikliklerin genel nedenlerine girmek istemiyorum. Aşılmalı artık. Hiçbir engel ve neden, onları aşma bilinç ve gücünden daha soylu değildir"**

□ **BİLİM ve SANAT'ın önünde şimdi 10. yıla ve 100. sayıya uzanan bir yol var. Geleceğe ilişkin tasarılarınız, düşünceleriniz?..**

■ YARIN okuyucularının kardeş ve dost selâmlarına tercüman olduğuna inandığım bu sorunuza teşekkür ediyorum. Bu, aynı zamanda, dünyanın ve ülkemizin aydınlık geleceğine olan inancımız doğrultusunda görev ve sorumluluklarımızın bir kez daha anımsatılması anlamındadır. Ne güzel. İlk sayımızın sunuşunda belirttiğimiz ve her sayısıyla geliştirmeye çaba gösterdiğimiz ilke ve amaçlar doğrultusunda, BİLİM ve SANAT'ın içeriğini, dünün zenginliğinde bugünü değiştirecek geliştirmek ve kendi payınca yarınların kuruculuğuna koşturmak.. BİLİM ve SANAT bu düşüncenin alçakgönüllü ama mutlaka inançlı takipçisi olacaktır. ●

Sicil Yönetmeliklerinin İflası

Hülya Ayangil

"3 Mart 1984 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan, yükseköğretim üst kuruluşları ile, yükseköğretim kurumları sicil yönetmeliği iflası bilimsel olarak saptanmış ve bir cezalandırma aracı olmaktan öteye gidemeyecek bir başarı değerlendirme sistemi esas alınarak hazırlanmıştır...."

Başarı değerlendirmeleri, kurumların var oldukları günden bugüne, zorunlu olarak yürüttükleri belli başlı yönetsel faaliyetlerden oluşmuştur. Bu faaliyetlerin zorunluluğu hem kurumlara, hem de kurum çalışanlarına sağlayacağı umulan çift yönlü yararlardan doğmuştur.

Kurumlar bu değerlendirmeleri yaparak, çalıştırdıkları personelin iş görme biçimleri ve onlarla ilgili yükselme, transfer, ödüllendirme, cezalandırma veya işten el çektirme gibi konularda mantıki ve objektif bilgileri alabilmeyi ummuşlardır. Çalışanlar ise değerlendirmeler sonucunda, çalışanla çalışmayanın ayrılacağı, bunun sonucu çalışanın ödüllendirilip çalışmayanın cezalandırılacağı, yükselme, işten el çektirme gibi konularda hakkani davranılacağı için, kurumlarında iç huzuru ve güvenle çalışabilmelerine olanak tanınacağını umarak bu değerlendirmelerden vazgeçememektedirler.

Başarı değerlendirmelerinin çalışma hayatı açısmdan bu denli büyük önemi bulunması, yönetim bilimcilerin ilgisini konuya çekmiş ve onları sayısız araştırmalar yapmaya yöneltmiştir.

Bu araştırmalar göstermiştir ki: Değerlendirme sistemlerinin değerlendirmeyi yapacak amirlerin sübjektif değer yargılarını ön plana geçirecek şekilde hazırlanmış olanları, umulan yararları sağlamak şöyle dursun, tam tersine, geri tepen bir silah gibi çalışanların motivasyonunu düşürüp küstürmekte, kurumlarından kopartmakta, verimlilik ve etkililiklerini düşürmekte, dolayısı ile de kurumları çökertmektedir.

3 Mart 1984 tarihli Resmi Gazete'de yükseköğretim kuruluşları ve yükseköğretim kurumlarının da tüm kurumlar gibi konuya önem verip kurumlarına ve kurum çalışanlarına hiç kuşkusuz yukarıda saydığımız faydaları sağlamak amacı ile "Sicil Yönetmeliği" adı altında bir Başarı Değerlendirmesi bütünü geliştirip uygulamaya koyduklarının ilanını gördük. Önce sevindik. Ancak değerlendirmeye esas alınacak ölçülere bir göz attığımızda, bu ölçülerin işle ilgisi bilimsel olarak ölçülmemiş, *"Çalışanın Atatürk İlkelerine Bağlılığı"*, *"Aşırı Akımlara Karşı Mücadele Gücü"*, *"Kendisinin ve Eşinin Ahlak İnancı"* gibi, çalışanları değerlendirecek amirlerin farklı farklı nitelendirebilecekleri ve son derece sübjektif sonuçlar doğuracak ölçüler olduğunu gördük.

UYARMAK İSTİYORUZ. Bu sicil yönetmeliği, yönetim bilimciler tarafından sayısız aksaklıkları olduğu bilimsel olarak saptanmış geleneksel değerlendirme sistemleri esas alınarak hazırlanmıştır. Oysa bugün yönetim bilimciler bu geleneksel değerlendirme sistemlerinin terkedilmesini ve yerine çağdaş başarı değerlendirmeleri olarak, temel prensipleri saptanmış değerlendirme sistemlerinin uygulanmasını önermektedirler.

Niçin geleneksel değerlendirme sistemlerinin terkedilmesi istenmektedir?

1. Geleneksel Değerlendirme Sistemlerinin ortak özelliği, değerlendirmelerin, değerlendirilenlerden gizli yapılmasıdır. Yani bu sistemlerde GİZLİLİK ilkesi hakimdir.

2. Değerlendirmeyi yapan amirlerin objektif kararlar alacağı varsayılır.

3. Değerlendirme ölçüleri, kılık kıyafet, ahlak inancı, içkiye düşkünlük gibi değerlendirme amirlerinin sübjektif yargılarını ön plana geçirecek şekilde düzenlenmiştir.

4. Değerlendirmesi yapılan kişi, amirlerinin kendisi ve iş görme biçimi hakkında ne düşündüğünü öğrenememekte, bunu öğrenemediği için de varsa, hatalarını vaktinde düzeltme şansını elde edememektedir. Dolayısı ile yapılan değerlendirmeler, tamamen geriye dönük birer işlem niteliği taşımakta ve sadece bir cezalandırma aracı olmaktan öteye gidememektedir.

5. Geleneksel değerlendirme sistemleri adı altında toplanan değerlendirme sistemlerini uzun yıllar uygulayan kurumlarda yapılan araştırmalar göstermiştir ki: Değerlendirme amirleri, zamanla ölçülerin sübjektifliğini görerek herkese tam puan vermekte, sonuç olarak, yükselme, transfer, ödüllendirme konularında verilecek kararlar için tek belirleyici 'KIDEM' kalmaktadır. Arzu edilen "LİYAKAT" elde edilememektedir

Hatta zaman zaman, bir değerlendirme amiri, hiç işe yaramayan, beraber çalışmak istemediği bir elemanı, değerlendirme ölçülerinin sübjektifliğinden yararlanarak ve "benden bulmasın" görüşünden hareketle puanını kırıp kurumdan atmak yerine yükselmesini sağlayarak başından başka bir bölüme atmakta ve oradaki amirin, dolayısıyla kurumun başına bela olmasına zemin hazırlamaktadır.

Bu sakıncaları nasıl ortadan kaldırırız sorusu Çağdaş Değerlendirme Sistemlerinin doğmasına sebep olmuştur.

Çağdaş Değerlendirme sistemlerinde temel düşünce, kişilerin değerlendirilecekleri ölçülerin sübjektif yargılardan çok, objektif ölçülere oturtulması olmuştur. Bu sistemlerde diğerlerinin aksine "AÇIKLIK" ilkesi hakimdir. Çağdaş yöneticiler, değerlendirme ölçülerinin objektifliğinin ancak ve ancak KURUM AMAÇLARININ SAPTANMASI ve bu amaçların değerlendirmeye esas alınması ile mümkün olabileceğini ispatlamışlardır.

"BAŞARI"yı "Bir işin önceden belirlenen ölçülerine uygun olarak üstesinden gelinmesi" olarak tanımlamışlar, ve eğer bir kişiye verilen işin hedefinin belirlemesi önceden yapılmamış ise kişinin o işteki başarısının ölçülemeyeceğini, ya da ölçümün sübjektiflikten kurtulamayacağını savunmuşlardır.

Bu sicil yönetmeliğini hazırlayanların konu ile ilgili öğretim üyelerine hiç danışmadıkları ortada ama, diliyoruz hiç olmazsa düzeltilmesi yolunda danışmak inceliğini göstersinler. Çünkü anladığımız kadarıyla bizdeki öğretim üyeleri kendilerine sorulmadan hiçbir şeye karışmamak inceliğine sahip.

Lütfen, ya birileri incelikten vazgeçsin, ya birileri incelik göstersin, yoksa çok önemli şeyler incelip incelip kopuverecek....

Örnekle, çağdaş değerlendirme sistemlerinde, eğer bir öğretim görevlisinin değerlendirilmesi yapılacaksa, bu öğretim görevlisinin bağlı bulunduğu bölüm, değerlendirme yılı başında, o öğretim görevlisinden, kurum adına ne beklendiğini açık açık ortaya koyacaktır. "Yılda konunla ilgili iki araştırına yapacak, bu araştırmaları şu zaman dilimleri içinde bitireceksin", "İki konferans vereceksin", "Bir kitap yazacaksın", "Derslerinin yüzde seksenine gireceksin" gibi. Önceden somut olarak belirlenen bu ölçüler öğretim görevlisine bildirilecek ve artık o'nun başarı ölçüleri bunlar olacaktır. Öğretim görevlisinin bağlı bulunduğu bölümün başındaki amir, yıl içinde onun çalışmalarını izleyecek, saptanmış olan hedeflere erişip erişemediğini kontrol edecek, aksamalar görüyor ise bunlarla ilgili görüşlerini zamanında ileterek öğretim üyesinin hatalarını zamanında düzeltmesi ve kendisini geliştirmesine fırsat tanıyacaktır. Böylesine bir ilişkide sübjektiflikten eser kalmayacaktır.

Çağdaş dediğimiz değerlendirme sistemlerinin ilkelerini daha fazla açmaya gerek yok. Yalnızca şunu söylemek isteriz. Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren sicil yönetmeliği, konu ile ilgili fikri ya hiç ya da çok eksik olan kişilerce hazırlanmış bir yönetmelik olup, konu ile ilgili ve bu konuda çok bilgili öğretim üyelerine uygulanmak üzere dağ gibi karşımızda durmaktadır.

Boğaziçi, Ortadoğu, SBF öğretim üyeleri, bu ve diğer üniversitelerde yönetim bilimi dersleri veren hocalar, nasıl olup da bu yönetmeliğin birçok sakınca doğuracağı yolunda açıklamalar yapmıyor ve sessiz kalabiliyorlar, şaşırdık doğrusu. ●

MEHMET ALAN

Sabır

küllerden ateş icadeden bir rüzgardır sabır
yangınlarda oyuncağını yitirmiş bir soylu çocuğa benzer
ve nedensiz bir ayrılık ardından bakabilmektir sevgiliye
sanki hiç kuş uçmanuşçasına yürekten.

sonbaharda bir sarı çimenin altında
boz toprak kokusu çürütürken yalnızlığını
bir ölü gibi örneğin, baharı özlemektir
bir daha ulaşamayacağını bile bile.

her son biraz mizalı kokar baharda
buruk bir içtenliği var ölümün
sağken yeraltında, ölüyken de öyle
yürek çatlatan bir mezar taşına
yarın kalan türkülerin yazılışıdır.

soluk bir sonbahar gecesi koltuğunda kalın kitaplarla
tüm ışıklarını söndürüp odanın
bir mumluk yalnızlıkta aramaktır
mutluluğu.

kalkan bir geminin el sallayanı olmaktır sabır
uçsuz denizlere karışan gözyaşıyla
bir yolcusu eksik yolculukların
yitirilmiş bileti.

Cihan Oğuz

Asya'nın İç Atlasında Bir Kazak Atlı

"OLCAS SÜLEYMANOV"

Hüseyin Ferhad

kitaplar

Olcas Süleymanov kendi kendine konuşuyor: "Zındandayım, karanlıkta,/yuvarlak bir ekmek gibi ay/avuçlarıma doluyor..." Mihail Yuryeviç Lermontov konuşuyor kendi kendine: "Hücremin mazgalından bakıyorum sessizce;/Gökyüzü uzanıyor masmavi:/Orada kuşlar uçuşuyor özgürce;/Bu hem üzüyor hem utandırıyor beni." Lermontov, 19. yüzyılda geçti Kazak ülkesinden. Kırık bir yürekle. Bir sürgün olarak. Öldürülünceye kadar yanında taşıdı bir Kazak'tan satınaldığı Hançer'i[1] Şimdi, acıya ve öfkeye bulanmış demirden şiirleri arasında yatıyor. Uyuyor. Sesi, Olcas Süleymanov'un kekre sesine karışıyor. Gençleşiyor.

Kar yağıyor! Ergiyor unutuluşun yıkık rıhtımına düşen ayaz. Çürük lekesi gibi sırtarıyor tansökümü. Ayakizleri silinmiş, yollar kapalı. Gece uluyor. Vadiden koşarak geçiyor bir köpek. Akıtmalı ve külrengi bir köpek. Kurt soluklu. Ayın solgun ışıklarıyla sırtı keselenmiş bir ateşböceğine benzeyen bir çift elfeneri çakılı alnında. Bir çoban köpeği. Yaşlanmış otların arasından kayıp gidiyor. Yıldızlar ufalanıyor. Yıldızlar ufalanıp akıyor bulutların keçe abalarının sökük omuzlarından. Sessizliğin saltanatı başlıyor sonra. Dere kenarına bırakılan kımız dolu bakraç buzlanıyor. Gece buğulanıyor, kuğuruyor. Utangaç ve uysal bir kısrak gibi. Madde ve bilinç secdeye varıyor. Kar yağıyor! Kırağı mı, yoksa tipi mi belli değil. Aynalar puslu. Hele, şiirin geçmişe ve geleceğe tutulan kırık aynasından bunu anlamak olanaksız gibi. Karlı ovalarda yürüyen göçebe halkların ayaksesleri duyuluyor ama. Düşüncenin saydam çemberi birbirine dolanıyor. Bir çocuk ivmeyle büyüyor. Değirmi yüzü balkıyor. Göğsüne yüzlerce serçe türüyor. Çöl, petrol kuyularıyla örtülüyor enikonu. Genç bir arkeolog, Kazakistan'ı yüreğinin iç atlasına çiziyor. Hiç acele etmeden. Sabırla. Alma-Ata uyanıyor lâcivert uykusundan. Yuvarlanıyor hamağından. Sabah. Saz çalıyor birileri. Tar mı, yoksa balalayka mı belli değil. Ufuk kızıl bir denize dönüyor. Bir kartal uçuyor, ama kanat çırpışları farkedilmiyor uzaktan. Alma-Ata'ya kar yağıyor yine. Pamir'in ak papağı alarıyor. Çekik gözlü bir süvari geliyor Pamir'in kuzeybatısından. İmgelem düş içinde, ışık içinde. Ağaçlar birer salyangoza benziyor.

Olcas Süleymanov ovaya diz çöküyor, Dua[2] ediyor. Kaftanı önüne serili. Sesi, çakıltaşlarının arasından kayarak Asya steplerine dağılıyor.

Gün doğuyor! Gökyüzünün siyah kadife perdesi yırtılıyor doğusundan. Kanlanıyor desenleri. Aydınlığın kırçıl saçları kar tanelerine karışıyor. Ekin tarlaları dalgalanıyor. Boyları bir karış daha ekinlerin Buğday, arpa, yulaf. Çakallar tedirgin adımlarla geçiyor Alma-Ata'nın ark başlarından, Alma-Ata'nın su kanallarından. Aç oldukları belli. Solukları hârlanıyor, bıyıkları karlanıyor. Pamir hışımla bakıyor çakallara. Çakallar, bozkırın doğal mahzenlerinde yankıyan uğultulara aldırmadan Pamir'deki inlerine dönüyor. Ayakizleri siliniyor birazdan. Olcas Süleymanov, bu ân'ı düş torbasına

dolduruyor. Yüzyıllardır bu ân'la içli dışlı yaşayan atalarını anımsıyor. Komşularını anımsıyor. Gürcüleri, Kırgızları, Çeçenleri. İçi acıyor. Yakın yıllara kadar, at üstünde doğmayı bir erdem sayan göçebe halkların karlı ovalardaki ayakizlerini seçmeye çalışıyor. Onları tanıma ve tanıtlama tutkusuyla dolup boşalıyor. Ama, kendinin de deve sırtında doğduğunu düşünüyor birden. Dindar olmadığı halde, elleri, içgüdülerin gerçek yurdu olan binlerce tapınağın binlerce orgunun tuşları üzerinde ivmeyle koşuyor. "Atalarımın tarihinde, tutanaklara geçmemiş olumlu kökenler aramaktayım; o kökenler olmadan, insanlar arası ilişkiler kolay kolay açıklanamaz." diyor. "Günümüzde bir Kazak şairi, araştırmacı bir bilim adamı olmak zorundadır. En ağır yükü, kervanın son devesi taşır - yolda düşürülen bütün yükler onun sırtına konur çünkü." diyor. Yollar boyunca koşuyor. İpek Yolu'nu arıyor gözleri. İnsanın yücelişinin bir denektaşı bir uygarlık beşiği olan toprağı eşeliyor parmaklarıyla. Bıkmadan. Etrüsk tarihi, Sümer arkeolojisi, Mohenjo-Daro yazıtları. Sonra yüzlerce dut yaprağı, yüzlerce ipekböceği. Sonra, şiirler elbet. Dün'ün görkemli yalnızlıklarından damıtılarak çoğaltılan imgeler toplamı. Sahi, Olcas Süleymanov niye bu kadar yoğunlaşıyor? Belli: "Güçtür dünün sisli yıldızlarına uzanan/yolu bulmak,/ama daha da güçtür yeryüzünde/kentleri kentlere bağlayan/bir ırmak gibi toprağı çizen/bir ışık gibi toprağı çizen/bir ışık gibi acıyı bölen/geçmiş yılları getiren o yolu bulmak./Bir yürek yolu getirdi/yıldızlara seni/Güç iş doğrusu,/ama bulacaksın/o yolu bulacaksın/bugünün yıldızlarına varan/o yeryüzü yolunu..."

Evet, Olcas Süleymanov elindeki gürzle idealisme'in gizemli kapısına vuruyor. Kıracak önünde sonunda. Ama, önce cami avlularında uyuklayan meleklerle yarenlik etmesi gerekiyor. Buddha'nın göl perileriyle kendinin esin perilerini el ele koşuşturması... Hem de, düşlemsel bir ortamda.. Evet, evet!

1. Mihail Yuryeviç Lermontov, Hançer, Çev. Ataol Behramoğlu, Adam Yayınları, 1983 İstanbul.
2. Olcas Süleymanov, Fizikçinin Duası, Çev. Ülkü Tamer, Cem Yayınları, 1976 İstanbul.

"TREN GİDİYOR" NEREYE?

Hacan Yayınları'ndan bir kitap çıktı geçtiğimiz günlerde. Yazarı *Yılmaz Onay*, kitabın adı *"Tren Gidiyor"*; altında da şöyle bir belirtme var: 'Oyun'. *"Tren Gidiyor"*, bir tiyatro oyunu ve bir çoğunun tersine, daha sergilenmeden basılmış bir tiyatro oyunu. Yayınevlerimizin genellikle sergilenen ve üstelik de çok başarılı tiyatroların yapıtlarını yayınladıkları bir ortamın tersine, *"Tren Gidiyor"* tiyatro sahnelerinde sergilenmeyi bekliyor. Sanıyoruz daha ilk günlerde de hakettiği ilgiyi görmeğe başladı. 1985 Gençlik Yılı ilan edildiğinde ve bu yılın ilk günlerinde bir hareketlenmedir gidiyor. Kimileri gençliği ödüle çağırıyor, kimi gençlik yılında bizi okuyun diyor, çokçada yazılar yazılıyor, "ben de bir şey söyleyeyim" diyenlerden geçilmiyor. Ama Gençlik Yılı'nda onun için birşeyler yapan sanatçılar nerede diye sorulsa, yanıtı verilemez pek. Gençlik yılı için değil ama, kendileri genç olan romancıların "bunalım" dolu kitaplarının yeni piyasaya çıktığı buginlerde, elbette ki bu soruyu "geçiştirmek" gerekebilir.

"Tren Gidiyor" ise Gençlik Yılı'na adanmış bir oyun. Herşeyden önemlisi bunun için çokça konuşulacak, tartışılacak. Yılmaz Onay gençler için yazdığı bu oyunla 1985 yılında genç insanların yanında, içinde yer alacak.

Yılmaz Onay iyi bir gözlemci olduğunu *"Tren Gidiyor"* un her sahnesinde okuyucuya hissettiriyor. Genç insanları bu kadar yakından tanımak ve tiyatro sahnesine getirmekle önemli bir başarı gösteriyor. Çünkü her türden genç oyunda yeralıyor. Liseli, üniversiteli, zengin, yoksul, işçi, punkçu, entellektüel gençler birbirine geçmeli sahnelerde boy gösteriyor. Toplumsal sorunların genç insanlarda yarattığı gelecek kaygısı ve belirsizlikler her tip gençle birlikte yeniden yeniden işleniyor. Umut, neşe, dans, korku, kaygı, müzik ve gençliğin sorunları: İşte "Tren Gidiyor". Ama nereye? Tren iki insanı başka bir kente doğru götürürken, niyetler farklıdır. Oyunun sonunda gelecek için umutlu olan genç ile, gelecek kaygısı gelecek korkusuna dönüşen genç yanyanadır. Birbirlerine sarılmış trenle birlikte gözden kaybolacaktır. Aslında "Tren Gidiyor" oyununu en güzel bulutlar anlatıyor. Kara, beyaz, aydınlık ama mutlaka mavi mavi bulutlar. Oyunun başından sonuna kadar bulutlar bizimle, genç insanlarla birliktedir.

● füsun öztürk

Katılım Ama Kimin, Neye Nasıl Katılımı

• Yarın (Özel)/MEGSB'nin düzenlediği "1985 Milletler Arası Gençlik Yılı Açılış Toplantı ve Şöleni" Ankara'da 28 Aralık 1984'te yapıldı.

Yüksek okulların yoğun olduğu Beşevler semtinde yapılmasına rağmen toplantıya gençlerin ilgisi oldukça düşüktü. Kimilerinin alınan sıkı güvenlik önlemleriyle, kimilerinin gönderilen davetiyelerle haberdar olduğu toplantıya, başladıktan sonra güvenlik gerekçesiyle kimsenin alınmadığı ve ancak iki saat sonra verilen arada salona girilebildiği görüldü. Toplantı salonunun duvarlarında MEGSB tarafından hazırlanan "İştirak, Gelişme, Huzur" sloganının olduğu afişlerin ve "Genç Düşünceli Demek, Gerçek Düşünceli Demektir", "Gençlerin Herşeyden Önce Ulusa Güven Vermeleri Gerekmektedir", "Türk Genci Atatürk İnkılaplarının ve Rejiminin Sahibi ve Bekçisidir" gibi yazılar asılmıştı.

Daha önceden duyurulan ancak uyulmayan programda gençlerin "katılımı" şarkı söylemek, defile, ritmik jimnastik, halk oyunları gösterisi yapmak vb. biçiminde düşünülmüş ve düzenlenmişti. Oysa bir-iki bin kişinin olduğu salonda birkaç yüzü geçmeyen gençlerin "1985 Milletlerarası Gençlik Yılı Açılış Toplantı ve Şöleni"ne en yararlı katkılarının vestiyerde palto ve manto beklemek olduğu gözlendi.

20.40'da bitmesi gerekentoplantı, kendisinin de belirttiği gibi sadece yapılan konuşmaları dinlemeye gelen Cumhurbaşkanı Evren'in program dışı konuşması sonrasında izleyicilerin büyük bölümünün salondan ayrılması ve sunucunun "değerli seyirciler program devam etmektedir" duyurusuna karşın bir süre sonra saat 18.00'de "gençlik yılı kutlama programının" sürdürüleceği belirtilerek bitirildi.□

FESTİVAL İÇİN GENİŞ VE İLGİNÇ BİR PROGRAM HAZIRLANDI

12. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali Sovyet Hazırlık Komitesi Başkanı V.M. Mishin Uluslararası Hazırlık Komitesi Havana toplantısında bir konuşma yaptı. Mishin, konuşmasında Sovyet gençliğinin Festival için çok geniş ve ilginç bir program hazırladığına dikkat çekerek, "Festivalin dünyanın genç kuşaklarının bir forumu, gelişmekte olan ülkeler ile kapitalist ve sosyalist ülke gençlerinin sorunlarını birlikte çözebileceklerinin bir göstergesi", olacağını bildirerek, şunları söyledi:

"1984 yılının 6 Nisan'ında 12. Festival için genç işçi, çırak, çiftçi, aydın, öğrenci ve kitle örgütleri temsilcilerinden oluşan, geniş katılımlı bir Sovyet Hazırlık Komitesi oluşturuldu. Ülkemizin her köşesinden Festival'in hazırlık çalışmalarına yardım etmek isteyen genç kuşak ve yaşlı kuşak temsilcilerinden binlerce mektup alıyoruz. Gençlik grupları festival fonu için gönüllü çalışmalarda bulunuyorlar ve kazançlarını bağışlıyorlar."

• Hem tek tek ülkelerle hem de dünyanın çeşitli bölgeleriyle dayanışmayı içeren antiemperyalist eylemler gerçekleştirilmesi...

Festivalde savaş ve barış sorunları, savaş karşıtı kitle gösterileri konusunda festivale katılanlardan oluşacak çeşitli tartışma merkezleri oluşturulacağını kaydeden Mishin, program içinde hem tek tek ülkelerle hem de dünyanın çeşitli bölgeleriyle dayanışmayı içeren antiemperyalist eylemler gerçekleştirilmesinin yeraldığını belirtti. Mishin sözlerini şöyle tamamladı:

"Doğaldır ki Featival katılanlar, ulusların ve ülkelerin özgür ve bağımsız gelişmeleri için gerekli en temel hak olan yaşama hakkı benzeri kişisel, uygar ve sosyo-politik hakları içeren bütün insan haklarının korunmasıyla ilgili geniş kapsamlı tartışmalar yapacaklardır.

"Festival, Şili, El Salvador, Güney Afrika, Namibia gibi dünyanın pek çok gerilim bölgelerinde halkların insan baklarından yoksun bırakılmasına da ilgisiz kalmayacaktır."□

Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali Tarihinden

• İstatistiklere göre daha önce yapılan ön bir festivale 260 binden fazla genç insan katıldı.

• Her yeni festivale yediden fazla yeni ülke katılımı oldu.

• Barış her festivalin temel sloganlarından oldu.

• Gençlik festivallerinin ana düşüncesi genç insanların barış içinde yaşama ve barış içinde çalışma isteklerinden doğmuştu.

• Her yeni gençlik festivali gençliğin kendi gelişimini elinde tutması yönünde, gençlik ve öğrenci organizasyonları arasındaki anlaşma ve işbirliğini güçlendirmiş, farklı politik, felsefi ve dini inanışlara sahip gençler arasındaki dayanışma ve işbirliğini artırmıştır.

• İlk festivale 71, beşinci festivale 114, onuncu festivale 140 ve son Havana festivaline ise 145 ülkenin gençleri katılmıştır.

• Her yeni festival, ona katılacak olan gençler ve organizasyonlarca hazırlanmış ve giderleri karşılanmıştır.

• 12. Dünya Gençlik ve öğrenci festivali gençleri çağırıyor: "Anti emperyalist dayanışma, barış ve dostluk" için!□

Öğrenci Programı : 12. Festivalin Önemli Bir Parçası

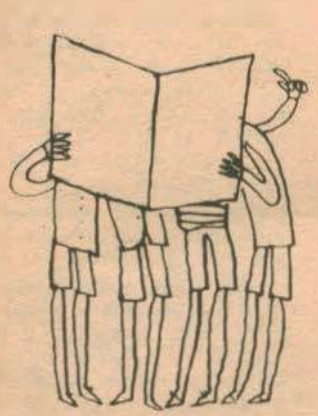

Uluslararası Öğrenciler Birliği, 14. Kongresi'nden sonra 12. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali için de ayrı bir rapor hazırladı. Birlik topluluğunun onayladığı bu rapor, yaklaşan festivalin amaçlarını, rolünü ve daha geniş öğrenci katılımının olanaklarını araştırıyor.

"Festival hareketinin zengin tarihi boyunca genç kuşağın ve örgütlerinin işbirliği, dostluğu ve kazanılmış ortak platformu güçlendirme anlayışının kurulması gibi önerilerin, gençliğin savaşımındaki gelişmeleri yansıttığı", belirtilen raporda, 12. Festival'in oynayacağı rol üstünde duruluyor.

Festival hazırlıklarının çeşitli ulusal, bölgesel ve uluslararası gençlik örgütleri arasındaki işbirliğinin yoğunluğunu ilerlettiği belirtilen raporda, "herşeyden önce nükleer savaş tehlikesini önlemek, barışı korumak ve antiemperyalist dayanışmayı güçlendirmek gibi insanlığın en acil sorunlarına dikkate değer yardımları temsil ettiği" kaydedildi.

Raporda, UÖB'nin Uluslararası Hazırlık Komitesi'nin Havana'daki ilk toplantısında alınan kararları ve özellikle festival programının oluşturulmasında önemli yardımlar içeren slogan ve başvuruların uygulanmasını destekleyerek, o günden bugüne çeşitli somut faaliyetleri yüklendiği, festival hazırlıklarıyla ilgili bilgileri yaymaya ve uluslararası gençlik ve öğrenci örgütleriyle çeşitli görüşmelerde bulunmaya söz verdiği açıklandı.

12. Festivalin 1985 yazında yapılacağı anımsatılarak, UÖB'nin sayısız görevle karşı karşıya olduğu belirtilen raporda, bu görevler şöyle sıralanıyor:

• Uluslararası Hazırlık Komitelerinin henüz oluşturulmadığı ülkelerde oluşturulması.

• Her ulusal hazırlık komitesinin, festivalin başarısını garantilemek için kültürel faaliyetler, toplantılar, bağış kampanyaları, spor karşılaşmaları, öğrencilerin eğitimde reform ve demokratikleşme için savaşımlarını yansıtan ulusal festivalleri geniş bir kitle çalışmasıyla düzenlemesi.

• Festivalin genişletilmesi ve maddi gereksinimlerin karşılanması için bir formül aranması. Gönüllü çalışma kampanyaları, hediyelik eşya satışları, spor faaliyetleri, bağış kampanyaları başlatılması.

• Daha önceki festival deneyimleri, özellikle 11. Havana Festivali deneyimlerinden yararlanarak, "Antiemperyalist dayanışma, barış ve dostluk" sloganının festival programı kapsamına alınması.

• İlkesel olarak Festivalin her bağımsız gününün, birbirine uyumlu olarak, genç kuşağın savaşımı, çalışmaları, istekleri için anahtar niteliktek sorunlara dikkat çekilmesini sağlaması.

• 11. Havana Festivali'nin deneyimleri gözönünde tutularak, Haber Merkezi, Antiemperyalist Dayanışma Merkezi vb. merkezlerin oluşturulması.

• Bu çerçevede, öğrenci programının öğrenci hareketinin savaşımı ve çok geniş öğrenci çıkarlarını yansıtması.

• Faşizme karşı zaferin 40. yıldönümü, nükleer savaş tehlikesine karşı barış, işbirliği ve silahsızlanma savaşımı, eğitimde reform ve demokratikleşme ana hatları üstünde, antiemperyalist ve antifaşist savaşımla ilgili çalışmalar programlanması.

• Öğrenci programı çerçevesi içinde: Ortaokul öğrencileri için toplantı, eski öğrenci liderleriyle toplantı, çokuluslu eğitim şirketlerinin rolu, sosyalizm ve eğitim, işsizlik ve cahillik, eğitim harcamalarında kesintiler, öğrenci hakları, hakların savunulması konularında tartışmalar gibi çeşitli toplantı ve tartışmaların gerçekleştirilmesi için çaba gösterilmesi□

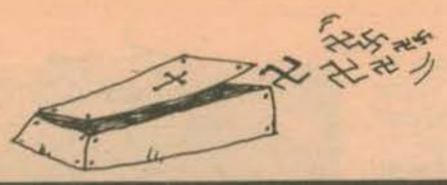

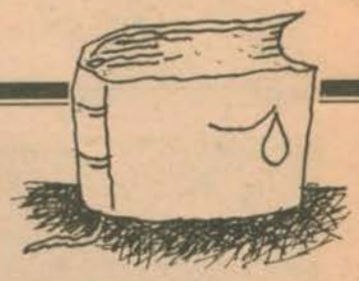

Federal Almanya'da Hortlayan Faşizm Güçleniyor

• YARIN/(anka)/*Federal Almanya'da bundan 51 yıl önce Adolf Hitler'in 30 Ocak 1933'de Başbakanlık görevine gelmesinde sonra güçlenen ve tüm dünyayı etkileyecek büyük yıkımlara yol açan faşist nazi hareketinin yeniden ortaya çıktığı ve hızla yayıldığı gözleniyor. İlkin, özellikle gençler arasında "Punk" gibi müzik akımlarıyla koşut bir "anarşi" biçimi olarak yeniden doğan nazizm, artık toplumsal boyutlarını genişleterek, siyasal etkinlikler de gerçekleştirmeye başladı.*

Federal Almanya'da Bonn, Köln, Münih, Batı Berlin gibi büyük kentlerin sokaklarında "kara gömlekler"le dolaşan, kafaları kazınmış, "zincirli gençlik ordusu" diye tanınan Nazi eylemcileri, artık hükümetin emrinde üst düzeyli memurluk ve askerlik görevlerinde de bulunuyorlar. Yapılan çeşitli araştırmalara göre, başkent Bonn'da, Neofaşist örgütlere resmen kayıtlı bulunan 280 kişi devlet memurluğu yapıyor. Bu kişilerden 32'si ise Federal Almanya ordusunda, üst rütbeli subay olarak görevlerini sürdürüyorlar.

Neofaşistler örgüt içindeki eylemleri çerçevesinde ise, "Şimdi Almanya, yarın tüm dünya bizimdir" sloganıyla, gövde gösterileri yaparak, hedefi genellikle yabancı işçiler ve ilerici kesimler olan soygun, cinayet gibi suçlar işliyorlar. "Yabancı işçilere eziyet" en önemli resmi etkinlikleri arasında bulunan bu örgütlerin en büyük destekçisi ise, bir süre önceki Avrupa Parlamentosu seçimlerinde 198 bin 370 oyla, yüzde 8'lik bir destek sağlayan aşırı sağ Milliyetçi Sosyalist Parti olarak belirleniyor.

NEOFAŞİST ÖRGÜTLER'İN ETKİNLİK ALANLARI

Federal Almanya'da bugün 1983 yılında Hıristiyan Demokrat-Liberal Demokrat koalisyon hükümeti tarafından yasallık kazandırılan 68 Neofaşist örgüt ve bu örgütlerde resmi olarak kayıtlı bulunan 20 bin 300 eylemci bulunuyor. Halka ırkçı, geçmiş özlemi içinde, Hitlerci ve anarşist içerikli bildiriler dağıtan, gazeteler çıkaran bu örgütler, etkinliklerini, İsviçre, Avusturya, Fransa, İngiltere, İspanya, Belçika ve Birleşik Amerika'daki benzer örgütler ve şubeleriyle sıkı bir ilişki içinde sürdürüyorlar.

Federal Alman resmi istatistikleri, 1983 yılında 2169 Neofaşist eylemcinin, cinayet, katliam, soygun ve diğer anayasaya aykırı suçlardan tutuklandığını, ancak bunlardan yalnızca 193'ünün hüküm giydiğini gösteriyor. Federal Alman güvenlik kuvvetleri ayrıca, Neofaşist örgütlerin ellerinde çok sayıda ve güçlü silahlar bulundurduklarını da itiraf ediyorlar. "Kan, ölüm, savaş" sözcükleriyle dolu sloganlar atan bu örgütlere üye kişilerin evlerinde son bir yıl içinde yapılan aramalarda, toplam 127 evde 142 otomatik tüfek, 17 el bombası, 3 bin mermi, yüzlerce tabanca ve çok sayıda patlayıcı madde ele geçirildiği bildiriliyor.□

Kalıcı Bir Barış İçin Görüşmelerin Gelişmesi İnsanlığın İstemidir

Bilindiği gibi, barış, Sovyet-Amerikan ilişkilerinin iyileşmesi ve silahsızlanma uğruna mücadelenin, cumhuriyetçi yönetimin iktidara ikinci kez geldiği süre içerisinde dış politikasının başlıca işi olacağını her fırsatta vurguladı. R. Reagan 6 Kasım seçimlerinden sonra Çernenko'ya gönderdiği Ekim Devrimi kutlama mesajında, Sovyet yönetimine ABD'nin Sovyetler Birliği'yle silahların denetimi de dahil bir dizi konuda yapıcı görüşmelere hazır olduğunu bildirdi.

Amerikan yönetimi bundan önceki dört yıl boyunca silahsızlanma yarışının sınırlandırılmasına ilişkin tek bir anlaşma imzalamadı, nükleer silah denemelerinin tam ve genel olarak yasaklanması anlaşmanın hazırlanması olanağını tamamen yok etti. Avrupa'da orta erimli füzelerle ilgili görüşmeleri raydan çıkardı. Şimdi ise Gromiko ve Shultz arasında varılan anlaşmayla, iki devletin görüşme masasına yeniden oturacakları haberi tüm insanlığı sevindirdi. Ama yine de temkinli yaklaşmaktan kurtulmanın uzak olduğu biliniyor. Çünkü Los Angeles Times gazetesinde 9 Kasım'da yeralan bir makalede, stratejik silahların sınırlandırılması ve azaltılması görüşmelerinde amerikan heyetine başkanlık yapan Pauni'nin yaklaşımları ve yine imi yüksek düzeydeki kişilerin sözleri umutların yeterince filizlenmesine engel oluyor.

Oysa ki, amerikan vatandaşları arasında yapılan kamuoyu araştırmaları bile bu söylenenlerin söylenmemesi ve derhal önkoşulsuz görüşmelerin başlatılması gerektiğini ortaya koyuyor. Amerikalıların yüzde 89'u nükleer savaşın kazananı olmayacağını, yüzde 96'sı da SSCB'yle ilişkilerin daha da gerginleştirilmesinin insanlık için sonsuz bir oyun olduğunu dile getiriyorlar.

Amerikan yönetimi kendi halkının da sesine kulak vermelidir. 'Tüm dünya iki ülkeden de kalıcı ve giderek gelişen bir barışı örmelerini beklemektedir. Kalıcı ve etkin bir silahsızlanma istemektedirler.□

Afrika'da Açlık ve Kuraklık Çanları Hiç Susmuyor

• **Afrika'da anneler bir tanesinin yaşayacağından emin olabilmek için en az 6 çocuk doğurmak zorunda...**

• Yarın (Özel)/Afrika kıtasında açlık, şaşırtıcı bir hızla yayılıyor, her geçen gün kendine yeni kurbanlar buluyor. Geçen yaz mevsiminin "Kara Kıta"nın tarihindeki en kurak dönemlerden biri olmasının sonucu, 150 milyon insan şu anda açlık tehdîti altında bulunuyor. Ancak Afrika'nın en yoksul 20 ülkesinde açlık hiç de yeni bir sorun değil.

Bugünkü bunalımın kökenleri, koloniler döneminden bu yana egemen olan sömürü düzeninde doğal kaynakların ekonomik kalkınma yolunda kullanılamamış olmasına dayanıyor. Sömürücü devletlerin Afrika'ya el atmalarından sonra, bu kıtadaki ülkelerin geleneksel kendi kendine yetme çabası bile çok görülmeye başlandı. Ülkeler üretimlerini tek bir ürün üzerinde yoğunlaştırarak, kapitalist devletleri beslemeye zorlandılar.

Günümüzde, Sahra Çölü'nün güneyinde kalan hemen tüm ülkelerde yadsınamaz boyutlara erişen bir açlık sorunu var. Kimi ülkelerde sorunun boyutları hükümet önlemlerini de çoktan aşmış durumda. Kıtanın bütününde kişi başına düşen yiyecek miktarı 1960'dakinden daha az ve üretimdeki artış nüfus artışının ancak yarısına ulaşabiliyor.

Dışarıdan yiyecek almak ise Afrika için oldukça elverişsiz bir çözüm yolu olma özelliği taşıyor. Nitekim Afrika'nın alım gücü açlıkla ters orantılı olarak her geçen gün azalıyor. Dünyanın en yoksul 35 ülkesinden 23'ünü barındıran kıtada, kişi başına düşen ulusal gelir pekçok ülkede yılda 500 doları aşmıyor. Afrika'nın gelirlerindeki bu olağanüstü düşüş de hiç kuşkusuz kuraklığın ötesinde, kapitalist ekonominin çıkmazları ve Batı ülkeleriyle yapılan eşitliksiz bir ticarete dayanıyor.

Ticaretteki bu eşitsizlik, Afrika'ya satılan malların artan talebe koşut olarak çok pahalı fiyata verilmesinden, Afrika'dan ithal edilen kakao, kahve, fındık, fıstık gibi ürünlerin ise ilk elden çok ucuza edinilmesinden kaynaklanıyor. Kapitalist dünyanın Nestle, General Foods ve Lipton gibi firmaları, bu ürünleri ucuza aldıktan sonra işleyip, paketleyerek yüksek fiyata satıyorlar.

Bu arada, milyonlarca yurttaşı ölümle pençeleşen Afrika ülkelerinin büyük bölümü, endüstrileşmiş kapitalist ülkelere ve Uluslararası Para Fonu'na birikmiş borçlarını ödeme savaşı veriyor. Afrika'nın Batıya toplam borcu 150 milyon dolara ulaşıyor. Bu rakam kıtanın yıllık gelirinin Güney Amerika'nınkinin üçte biri olduğu anımsandığında, büyük bir çelişkiyi sergiler nitelik taşıyor. Günlük kalori tüketiminin Batı ülkelerinde ortalama 3400, Afrika'nın zengin ülkelerinde 2180, yoksullarda ise bunun çok altında olduğu belirleniyor.

Kapitalist ülkelerin büyük bölümünde fiyatları yüksek tutmak için süt hayvanlara içirilir, sebzeler ambarlarda çürürken, Afrika'da açlığın tehlike çanları hiç susmuyor. Batı Avrupa'da doğum kontrolü için en modern yöntemler uygulanırken, Afrika'da anneler bir tanesinin yaşayacağından emin olabilmek için en az 6 çocuk doğurmak zorunda bulunuyorlar.

• yasemin çongar

Kıbrıs'ta 11 Aralık

Kıbrıs KTC'de aşina olduğumuz bir ekonomi politikanın uygulanması sonucu, giderek "aşina" olduğumuz bir toplumsal tabloyla karşı karşıya geliyoruz. Ekonomik daralma, refahın gerilemesi, enflasyon artışı, reel ücret düşüşü söz konusu tablonun temel görüntüleri. 1984 başlangıcında yüzde 25 olacağı öngörülen enflasyon yıl sonunda 60'ı aştı. Yatırımlar için 1985 bütçesinde ayrılan pay yüzde 7.6 geriledi. Dış ticaret açığı 1977'den buyana 2.5 kat arttı, 123.2 milyon dolara ulaştı. Bütçe açığıysa 1984'de 14.715 milyona dayandı. Bunların faturası da çalışan kesime kesildi. 1984 yılında ücretlerdeki artış, yüzde 13.1-25.9 arasında oldu, hayatsa yüzde 58.46 daha pahalandı. Bunların sonucunda ücret artışı istemleri, maliye bakanından şu güzel yanıtı aldı: "yaşam standardınız yüksek, layık olduğunuz düzeye indirileceksiniz."

Sonucunda, "uygulanan ekonomik politikaya, yüksek faiz politikasına, halkı giderek yoksullaştıran zamlara, çalışanların sendikal ve siyasal haklarını sınırlamayı amaçlayan yasalara, ücretlerin dondurulmasına, KİT'lerin ve kooperatiflerin eritilmesine" karşı hükümeti protesto etmek amacıyla, 11 Aralıkta genel grev kararı alındı ve uygulandı. Altı siyasal parti, 32 sendika desteğinde işçiler, memurlar, esnaflar iş durdurdular. İstemlerinin gerçekleştirilmesi için bir ilk adım olan genel grevi, sonuç alıncaya kadar çeşitli etkin girişimlerin izleyeceği duyuruldu.

• A.T.Aydın

Şili'de Pinochet Terörü Yükseliyor

Şili'de Pinochet rejimi, 8 Kasımdan bu yana muhalefete karşı yaygın bir saldırı sürdürüyor. Sendika büroları basıldı, 6 gazete ve dergi yasaklandı ve basına uygulanan sansür ağırlaştırıldı. Demokratik Halk Hareketi (MDP) ve Sosyalist Blok'un çeşitli büroları kapatıldı, bu hareketlerin liderlerinden 19'u tutuklandı. MDP ve Sosyalist Blok hükümetçe yeraltı örgütü olarak ilan edildi.

Kapatılan günlük gazetelerden biristiyan demokrat eğilimli olan Hoy, "halk arasında panik yaratmak ve terörist eylemleri desteklemek" gerekçesiyle yasaklanmıştı.

Pinochet ve içişleri bakanı yayınladıkları bildiriyle askeri kurulların izni dışında yapılacak tüm gösterileri yasakladılar. Sokağa çıkma yasağının süresi uzatıldı. Santiago'daki tutuklananların sayısı bine yaklaştı, götürüldükleri toplama kampında ayrıca emirleri çiğneyen 60 üniversite öğrencisi de bulunmakta. Öğrenci liderlerinden Flavio Corcamo'nunsa nerede olduğu, yaşayıp yaşamadığı bilinmiyor.

Ord. Prof. Dr. Cahit Arf'ın takdirlerini kazanmış, matematik buluş kitabı:

AKILDAN ÇARPMA TEKNİĞİ çıktı.

Dr. Bahri Kaderoğlu, P.K: 2, Şirinyer - İzmir. 600 Erahk pul ya da posta havalesi ile gönderilir. Ödemeli gönderilmez. Genel Dağıtım: İstanbul, İzmir, Ankara-Yetkin Dağıtım.

Silahsızlanma İçin Öğrenci Hareketi

12 KASIM'da Moskova'da Uluslararası Öğrenci Günü nedeniyle düzenlenen mitingde, öğrencilerin barışa yönelik aktivitelerinin güçlendirilmesi fikri benimsendi. Karar, 12. Öğrenci ve Gençlik Festivali çerçevesine önemli bir açıklık kazandırarak çalışmaları bu konuya yöneltti.

***

• CHARLES Üniversitesi İletişim Merkezi, 5-9 Kasım tarihleri arasında Prag'da *"Barış için öğretim görevlileri ve eğitim"* konulu bir seminer düzenledi. Seminerde, öğretim görevlilerinin barış için eğitim konusunun sonuçlarıyla ilgili sorumlulukları ve bu konudaki mesleki eğitimleri tartışıldı.

***

• İSVEÇ Gençlik Birliği'nin çağrısıyla, 22 - 25 Kasım tarihler arasında Sodertalje'de, Avrupa gençliğe ve öğrencilerinin güven ve gizlilik ortamı içinde Avrupa'nın silahlanmasına karşı biraraya gelmesi için bir toplantı yapıldı. Ayrıca toplantıda, Helsinki konferansının geleceği ve Avrupa gençliğinin ve öğrencilerinin birleşmesi konuları ele alındı.

• DÜNYA Demokratik Gençlik Federasyonu ile Uluslararası Öğrenci ve Gençlik Hareketleri Federasyonu, UNESCO ve Macaristan Barış Komitesi'nin katkıları ile barış için eğitim ve uluslararası birleşme konuları için biraraya geldi. Toplantı 29 Kasım - 3 Aralık tarihleri arasında Macaristan'ın Gardony kentinde gerçekleşti. BM tarafından ilan edilen Uluslararası Gençlik Yılı ve Uluslararası Barış Yılı da görüşme konuları arasındaydı.

***

• ULUSLARARASI Asya ve Pasifik, Barış, Güvenlik ve Gelişme Kongresi, Dünya Barış Konseyi ve Filipin Barış ve Dayanışma Konseyi tarafından 30 Kasım - 4 Aralık tarihleri arasında Filipinler'in başkenti Manila'da toplandı. Kongreye katılanlar bu bölgenin askerileştirilmesinden duydukları kaygıyı belirttiler.

***

• ULUSLARARASI belgesel ve kısa metrajlı film festivali şenlikleri, 23-29 Kasım tarihleri arasında Demokratik Almanya'nın Leipzig kentinde genç yönetmenlerin katılmasıyla yapıldı. Festivale katılan filmlerin büyük çoğunluğu şu fikri yansıtıyordu: "Dünya barışı için film." □

ARAMİS KALAY (İşçi Portresi Sergisi '84)

Gölgelere Sığınmasın Gözlerimiz

hep gizlediğimiz bir şeyler olmuştur birilerinden
düşüncelerimizde bir yüz, defterimizde bir adres
ya da geç kalmışlığın hediyesi hüzün
yırtmalı mı şimdi sahibi başka kentteki
her tümcesinde göklere uçtuğum mektupları?

yeni yurtlara açık değil yüreğim
herşey seninle başlamalı yeni baştan
seninle yürümeliyim sabah yığınlarında
bak, ellerim aynı gözlerim aynı
neden kara bugünkü hava?

eskimiş sözcükler şekillendiriyor şimdi seni
ellerin gel'iyor aklıma ürkek ve korkak, çocukça
yaralanmış zamanlara kayıyor gözlerin
boşuna uğraşma, hüzünle silinmez ki
arkadaşlarımızı omuzumuzda taşıdığımız günler
yalnızca geri gelmez, karışır gider sulara
gel, gölgelere sığınmasın gözlerimiz
çıkmaz gibi görünse de bütün sokaklar
biliyorsun, suların gittiği bir yol var.

Şadiye Sarkan

İŞÇİ PORTRESİ SERGİSİ

RIZA ARAT (İşçi Portresi Sergisi '84)

ve ÜÇ DİA GÖSTERİSİ

Dergimizin düzenlediği "İşçi Portresi" Fotograf Sergisi 10-17 Ocak tarihleri arasında Ankara Evrensel Sanat Galerisi'nde izlendi. Sergi çağrımıza yanıt veren 81 fotoğrafçının 176 fotografı arasından, seçici kurulun seçtiği 39 fotoğrafçının 55 fotografı sergide yeraldı. Başarılı çalışmalarıyla tanıdığımız iki fotograf derneğimizin yönetici ve üyelerinin oluşturduğu seçici kurulumuzun değerlendirmelerine göre, konulu bir fotograf sergisi için oldukça geniş bir katılım gerçekleştirildi. Sergi toplamının estetik düzeyi ile başarılı olduğu da yapılan saptamalar arasında oldu.

Sergi çağrısı yapıldığında, seçtiğimiz konunun çok dar kapsamlı olduğu ve "dar" bir bakış açısını yansıttığı yapılan eleştiriler arasındaydı. Ne var ki, 1 Kasım günü seçici kurulun önüne çıkan toplam ve 10 Ocak'da izleyicilere sunulan serginin yukarda belirttiğimiz nitelikleri nedeniyle, öngörülen kuşkuları kolaylıkla dağıttığını söyleyebiliriz. Yaşadığımız günler içinde, uzun süredir unutulan bir konuyu ortaya getirmekle de "İşçi Portresi" sergimizin önemli bir işlev yüklendiği de bu arada anılmalı.

ÜÇ DİA GÖSTERİSİ

Serginin ayrı bir özelliği de, içindeki dia gösterileriyle bir bakıma tamamlanıp zenginleşen ilk fotograf sergisi olmasıydı. Fotograf sanatının olanaklarının kurgu ve müzik eşliğinde çok boyutlu bir gösteriye dönüşebileceği, üç ayrı dia gösterisiyle kalabalık bir izleyici topluluğu önünde sergilendi, tartışıldı.

Çerkes Karadağ'ın "Anadolu"dan adlı dia gösterisi hem diaların özenli ve nitelikli oluşu, hem de müzikle çok başarılı uyumuyla dikkat çekti. İstanbul'dan bir grup amatör fotografçının gene "İşçi" konulu karma dia gösterisi, çok zengin bir toplama sahipti. Bu dia gösterisi, "İşçi" konusunun aslında dar kapsamlı olmayıp, tam tersine ne denli zengin bir konu olduğunu da gösteriyordu. Rıza Arat ve Sema Günden'in "Gözlerinden Bir Damla" adlı dia gösterisi de, diaların bir sinema kurgusu ile çalışılması ve fonda müziği kullanmasıyla özgün bir çalışma olarak izlendi. Gösterileri izleyenler de, dergi çalışanları olarak bizler de, dia gösterilerinin toplumsal yaşamla içli dışlı olması durumunda şaşırtıcı olanaklara sahip olacağı görüşünde birleşiyordu.

Sergiye ve dia gösterilerine katılan fotografçı arkadaşlarımıza, kalabalık izleyici topluluğumuza bir kez daha teşekkür ediyoruz. Şimdi sergimizin öbür kentlerde, ilgili kuruluşlarda da izlenebilmesini sağlama görevi duruyor.

● yarın

AFSAD'dan Haberler

AMATÖR FOTOGRAFÇININ EL KİTABI

● AFSAD tarafından yayınlanan Fotograf dergisi, Ocak sayısından itibaren Fotografçının El Kitabı adlı bir ek vermeye başladı. Tamamlandığında temel fotograf bilgileri'nin yeraldığı bir kitap oluşturacak olan yayın, Basın Yayın Yüksek Okulu Öğretim görevlisi Ahmet Tolungüç tarafından hazırlandı.□

YILIN BASIN FOTOGRAFLARI SERGİSİ

● AFSAD 4 Şubat 1985 tarihinde Alman Kültür Merkezinde "Yılın Basın Fotografları" sergisi açıyor. Bu sergi basın fotografçılarının objektifinden 1984 Türkiye'sini anlatmayı amaçlıyor. Sergide gazete ve dergilerde yayınlanmış ve yayınlanma olanağı bulamamış fotograflar yeralıyor. Ayrıca 9 Şubat 1985 tarihinde yine Alman Kültür Merkezi'nde "Basın Fotografçılığı" konulu bir açıkoturum düzenlenecektir. Açık oturuma Ahmet Tolungüç, Ertuğrul Özkök, Önder Şenyapılı, Varlık Özmenek, Rıza Ezer, Bülent Hiçyılmaz katılacak□

İzmir Devlet Balesi İki Yeni Bale Yapıtını Sergiliyor

● İzmir Devlet Opera ve Balesi, 7 Ocak saat 20.30'da Maurice Ravel'in "GÜZEL ve CANAVAR", Daniel Auber'in "RANDEVU" adlı birer perdelik balelerini sahneledi.

Orkestra Şefliğini İstanbul'dan konuk olarak gelen Orhan Tanrıkulu'nun yaptığı bale yapıtlarını Suna Şenal sahneye koydu. Dekor ve giysilerini ise Adnan Öngün hazırladı. İzmir Devlet Opera ve Balesi ile İzmir Devlet Senfoni Orkestrası'nın eşlik ettiği balelerde baş kemancılığı Kenan Kutucuoğlu yapıyor.□

MEHMET BAYHAN, Yarın Özel Ödülü

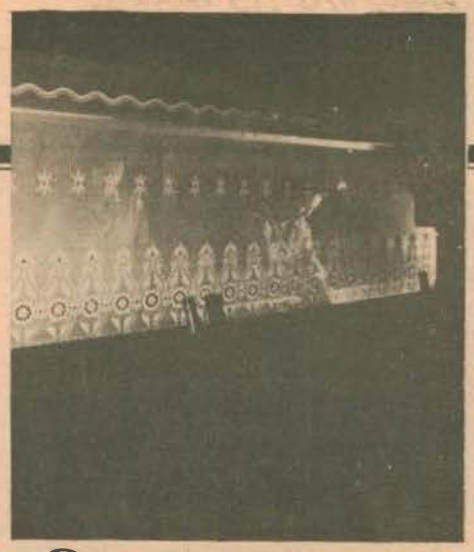

MMO İzmir Şubesinin Fotoğraf Yarışması Sonuçlandı

Odanın kuruluşunun 30. yılı nedeniyle düzenlenen fotograf yarışması "ülkemizde üretim ilişkileri içinde insan ve makine"nin İsa Çelik, Yusuf Tuvi, Hüsnü Tekin, Leyla Arsan ve Fasih Kutluay'dan oluşan seçici kurulu, 70 fotograf arasında yaptığı değerlendirmede, *İbrahim Akyürek*'in 3, *Mehmet Bayhan*'ının 1, *İlyas Göçmen*'in 1, *Oral Gönenç*'in 1 fotografını ödüle değer buldu. Kurul, ödüller toplamının eşit olarak altı yapıt arasında dağıtılmasına ve ayrıca 29 fotografla birlikte sergilenmelerine karar verdi. 14 Ocak'a kadar açık kalacak olan sergi, 24 Aralık'ta Mimarlar Odası İzmir şubesinde açıldı.

Üstte, dergimiz adına verilen özel ödülü kazanan Mehmet Bayhan'ın fotografı görülüyor.□

BURAK GÜNDÜZ, Efe-Der Ayın Fotografı

EFE-DER OCAK AYI FOTOGRAFINI SEÇTİ

Efe-Der Foto-Film kolu üyeleri Ocak ayı fotografını seçti. Her ayın ilk haftasında ayın fotografının seçimi için düzenlenen yarışmada Ocak ayının fotografına Burak Gündüz'ün yapıtı değer (uygun) görüldü. Ayrıca Yücel Ayhan'ın yapıtı da sergilenmeye layık görüldü.

Bu arada Efe-Der'in düzenlediği "Yaşamda Gençlik" konulu Ulusal Fotograf yarışma sergisi için katılımlar sürüyor.

İFSAK'ın Yeni Yönetim Kurulu Seçildi

22 Aralık günü yapılan IFSAK olaganüstü genel kurulunda *İbrahim Akyürek* başkan olarak seçildi. Yönetim Kurulunda, Mustafa Vural, Baytekin Kara (sekreter), Şirin Küçüktabak, Orhan Karaalioğlu, Tufan Dinarlı ve Hakan Kızılcıkoğlu yeraldı.

Yarın, yeni kurula başarılar diliyor.

***

Öte yandan Fransa'da ve İsveç'te düzenlenen uluslararası yarışmalarda fotografçılarımız önemli başarılar elde ettiler. Fransa'da, düzenlenen 15. Macon yarışmasında 33 ülkeden yollanan 3161 fotograf arasında sergiye kabul edilen 216'sı içinde *Merih Akoğul*, *İbrahim Akyürek* de yeraldılar; Akyürek'in yapıtı katologda da yer aldı.

İsveç'teki 4. Malmö yarışmasında da 45 ülkeden gönderilen 3151 fotograf arasında sergilenen 339 yapıt arasına *Kadir Can* ve *Mehmet Bayhan*'ınkiler de katıldı. Gene İfsak tarafından yapılan açıklamada 6. Ulusal Kısa Film Yarışmasının sonuçları duyuruldu. Buna göre büyük ödülü *Ahmet Sipahioğlu* "Mr. A" isimli çizgi filmle aldı. *Yeşim Ustaoğlu* başarı ödülünü, *Muammer Özer* emek ödülünü, *Ümit Ünal* özel ödülü aldılar.

Yarışmada başarılı olan yapıtlar şubat ayında yapılacak olan 1. İstanbul Kısa Film Şenliğinde gösterime girecekler□

Yeni yıl öylesine güzel geldi ki Yarın'a, hergün açılan posta kutusundan birer umut olarak çıkan kartlar, kutlama mektupları. Tümüne Yarın ve dergi çalışanları aynı dileklerini iletiyor. Ve tüm okurlarla paylaşmak istiyor bu kartları, mektupları...

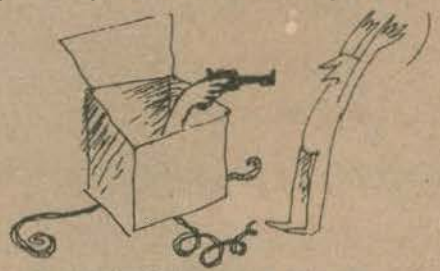

"En güzel iimitlerimizin yeni yılda gerçekleşmesini dilerim. Uğur Bayrak, E Tipi, Kütahya"

"Bir buket oluşturduk size yaratan ellerimizden. Dr. Erhan Barut, E tipi, Bursa"

"Hepimizin sağlık, mutluluk, barış aydınlık dolu günler geçirmesi dileğiyle. A. Tarık Hatipoğlu, E tipi Çanakkale"

"Sevgili Yarın, 85 tüm insanlığa sevgi, mutluluk ve özgürlük getirsin. Hamza Öz, E tipi Bursa"

"Yarın'ın yeni yılını kutlar, başarılarının devamını dilerim. İbrahim İşyar. Özel, Çanakkale"

"Yeni yılınızda size, Çanakkale'den manzaralı bir kart gönderiyorum, şimdilik bununla yetiniyorum. H.Doğan"

"85'de daha güze yarınlara. Erdem Luci, Diyarbakır"

"Tohum bitiyorsa her tarlada/Çiçekler süslüyorsa her yanı/Çocuklar doğuyorsa umutla/İnip kalkıyorsa makinenin kolu/Ve ileriye/Sürekli İleriye gidiyorsa insanoğlu/Bilinki orada ben varım/Her zaman olacağım.. diyerek Yarın'ın yeni yılını kutlamak istedim. Ziya Gökerküçük, Ereğli"

"Yeni yılda da başarılarınızı görmek en büyük sevinçim olacaktır. Mehmet Öz, E tipi, Bursa"

"85'in tüm Yarın çalışanları için başarılar dolu olmasını dilerim. (Not, dergiyi göndermenize gerek kalmadı, keyfi uygulama sonucu ulaşmıyor) Kazım Seyhan - E tipi Bursa"

"Yarın'a emeği geçen herkese ve tüm okurlarına yeni yılda başarılar, mutluluklar güzellikler. (Son dakika atlatma haberi Cezam bozulmuş. Kelleciğim şimdilik kurtulur gibi oldu) Muharrem Ender Öndeş, Buca Alt tecrit, İzmir"

Konya Anadolu Lisesi Gençlik Yılında

Konya Anadolu Lisesi, Gençlik Yılına, yöneticiler tarafından "gençlerin yararına" getirilen bir uygulama ile girdi: Fazla renkli olmayan bir gazetenin okula getirilmesi ve okunması yasaklandı. Cumhuriyet gazetesinin yasaklanmasıyla "zararlı" haber ve yorumların okula girişi de engellenmiş oldu

Var olan uygulamalar KAL yöneticilerinin nedenli "çağdaş" bir düşünce yapısına sahip olduklarını ortaya koyuyor. Okulda yapılan sosyal çalışmalara gelince. Bu çalışmalara izin verilmesindeki tek amaç velilerin gözlerini boyamaktır. Böylece veliler sosyal çalışmaları gördükçe "ne aslanların yetiştirildiğini" anlıyorlar. Oysa, Tiyatro Kolu etkinliklerinden sergilenmek için seçilen Güngör Dilmen'in "Kurban" adlı yapıtı, içinde çok konuşma olduğu gerekçesi'yle geri çevriliyor. Biraz olsun eğlenmek ve rahatlamak için düzenlenen gecede, "Beden teması katiyen olmayacak" emriyle kız ve erkek öğrencilerin dansetmesi yasaklanıyor. Kız ve erkek öğrencilerin arkadaşlıkları anında saptanıp, suçları itiraf ettirildikten sonra ailelerine yazıyla ihbar ediliyor!

Tüm bunların yanı sıra, hazırlık sınıfına yeni gelen öğrenciler bazı "büyük abiler" tarafından belli görüşlere yöneltilip, gene bu ağabeyler tarafından niteliği belli toplantılara götürülüyor. Bu "büyük abilerin" ise okul müdür baş yardımcısı Refik Kavut ile çok sıcak ilişkiler içinde oldukları herkesçe biliniyor.

Okul müdürü şair, gazeteci Enver Şevki Botsalı'ya gelince: Sayın müdürün öğrencilerine olan yakın ilgisini "Deptiririm, Dutlukır'a (cezaevi) sürdürürüm. Sizin arkanızda kim var? Neyinize güveniyorsunuz be" gibi, Bakanını aratmayacak sözlerinden anlayabiliriz. Öğrenciye ceza vermekten zevk alan sayın Botsalı, bu cezaları para cezasına çevirme ve öğrenci velilerinden tahsil etme yeteneğine de sahiptir.

Anadolu Lisesi gibi göreli olarak geniş olanaklara sahip bir okulun 1985 Uluslararası Gençlik Yılına bu koşullar altında girmesinden sonra, gençlerin "iştirak", "gelişim" ve "huzur"unu ne denli sağlayacağı merakla bekleniyor.□

Marmara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi

Marmara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nde son üç yıldır alınan kararlar yalnızca öğrencileri güç durumda bırakmakla kalmayıp, hastaların ağız ve diş sağlığını da tehdit eder boyutlara ulaştı.

Fakülte yönetim kurulunca alınan kararla, Türkiye'de ilk kez görülen bir uygulama ile 3. sınıf öğrencileri klinik öğrencisi olarak hasta ağzında çalışmaya alındı. Bunun yanında hasta ağzında yapılan işlerle öğrencilerin tamamlaması gereken puanlar iki katına çıkarılırken, yapılan işlerden alınan ücretlere büyük ölçüde zam yapıldı. (Protezin 4 binden 35 bine çıkarılması gibi.) Ayrıca bunlar yetmezmiş gibi, öğrencilere hasta üstünde pratik vizeler kondu. Tüm bu uygulamalar hasta bulmak açısından zaten güç durumda olan öğrencilerin durumunu daha da zorlaştırdı. Puan yetiştirebilmek ve vizelere girebilmek için, ekonomik gücü olan öğrenciler hastanın parasını ceplerinden ödeme yoluna gitmektedirler..

Uygulamanın diğer bir boyutu da insan sağlığının hiçe sayılmasıdır. Pratik vizelerde öğrenciler (tabi hasta bulup sınava girebilenler) kısıtlı süreler içinde çalışmak zorundalar. Bunun sonucunda da, sınav heyecanı, telaşı, zamanla yarışma içinde, tüm sağlık kuralları unutulup gidiyor. Bunca sakıncaya karşın uygulamaya devam edilmesinin gerekçesi ne olabilir, sorusu geliyor akla. Öğrenciler sorunun yanıtının her pratik vize döneminde (yılda 4 dönem) okula kalan yaklaşık 2,5-3 milyon lirada aranması gerektiği kanısındalar. Ayrıca bu paraların öğretim elemanları arasında kariyer sırasına göre "adilane" biçimde dağıtıldığı da söylenenler arasında.

Bunca olumsuzluk arasında eğitim yapma savaşında olan M.Ü. Diş Hekimliği Fak. öğrencilerinin yönetime önerileri şunlar:

— Tüm sağlık kuralları çiğnenerek yapılan pratik vizeler kaldırılsın.

— Bir ticarethaneden önce eğitim kurumu olan okulumuzda fiyatları düşürerek, öğrenci pratiğini sağlayacak oranda hasta gelişi sağlansın,

— Koşullar hazırlanmadan konan çok yüksek puanlar düşürülsün. Ya da, 1. sınıfta okuduğumuz deontoloji (hekimlik ahlâkı) dersi kaldırılsın. Bunun okulumuzun şimdiki durumuyla daha iyi bağdaşacağına inanıyoruz.

Özel Yurtlar Devlet Denetiminin Dışında mıdır?

- **Tuvaletlerin pis suları iki gün boyunca yurt odalarının tabanında ve kantin deposunda kaldı...**

• YARIN (Özel)/ *Ankara Yuvam 2 Kız Öğrenci Yurdu*'nun 18 Aralık günü tıkanan tuvaletlerinin pis suları iki gün boyunca yurt odalarının tabanında ve kantin deposunda kaldı, ellibin lira olan onarım giderlerinden kaçınıldığı için öğrencilerin tümü de önemli bir hastalık tehditi atlattılar. Öğrencilerce çağrılan belediye görevlileri de, "Bizim yapacağımız birşey yok, sular kendiliğinden çekilir," diyerek görevlerini savsakladılar. İki gün sonra onarılan tuvaletlerin pis suları paspaslanarak "temizlendi", dezenfekte isteği ise gülünerek geçiştirildi.

Yuvam 2'de yurt ücreti 10 bin liradır. Lavabo odaları da yatak odası yapılmıştır. Duşlar kullanılamamaktadır. Her öğrenciyehaftada 20 dakika sıcak su verilmekte, bu sürede de tıkanan pis su kanalları yüziinden mikroplu ortamlarda "temizlenme" işleri yapılmaktadır. 1985 yılı haziran ücretleri atılma tehditiyle peşin olarak alındı. Kasım ayında yurt ücreti ikibin artırıldı, yeniden artırılacağı da duyuruldu. Bütün bunlar karşısında, yaptıkları tüm çağrılara karşın sorunlarıyla ilgilenilmeyen 250 özel yurt öğrencisi, bir kez daha soruyor: Özel yurtlar denetim dışı mıdır?□

Bir YÖK Üniversitesi

- **duvarlardan kablolar sarkıyor, sınıf diye gösterilen yerde kuşlar yuva yapmışlar'..**

YÖK'ün en çok öğündüğü alanlardan biri üniversitelerin ve üniversiteye alınan öğrencilerin sayısında kaydedilen büyük artışlardır. Gerçekten yeni üniversiteler açıldı ve yüksek öğrenim görenlerinsayısında artış kaydedildi mi?

Ele alacağımız üniversite (ki bu bir YÖK üniversitesidir; yani YÖK'ün başarısızlıklarını, anti-demokratikliğini gizlemek için açtığı üniversitelerden biri) YÖK'ün bu uygulamasının altında ne büyük bir fiyaskonun, bir kandırmacanın yattığını gösteriyor. Sözkonusu üniversite, bölümleri İstanbul'un dört bir yanına dağılmış bulunan *Marmara Üniversitesi, Haydarpaşa Kampüsü*dür. YÖK kararıyla M.Ü.'ye verilen Haydarpaşa Lisesi binası uzun süreden beriboş bulunuyordu. 1981 yılından beri önünden geçenler binanın onarıldığını sanırlardı. Hâlâ da öyle sanılıyor.

Bina M.Ü.'ye devredildikten sonra1983 yılından başlayarak, Üniversitenin bölümleri binaya taşınmaya başladılar. 84-85 yılına gelindiğinde Üniversiteye bağlı dört fakülte kampüse taşınmıştı: *Tıp Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Teknik Eğitim Fakültesi* ve *Güzel Sanatlar Fakültesi*. Bu dört fakültede toplam *2500* öğrenci "eğitim" görüyor.

Ekimden, yani üniversitelerin görkemli törenler, radyo ve televizyonda yayınlanan bol öğütlü konuşmalarla açılışından bu yana üç ay geçti. Okulun bugünkü görünümü ise şöyle özetlenebilir: Duvarlar dökülmüş, koridorlar radyatör, demir ve tahta yığınlarıyla dolu, duvarlardan kablolar sarkıyor, sınıf diye gösterilen yerlerde kuşlar yuva yapmışlar. Sabahleyin sınıfa gelen öğrenciler öncelikle, geceleyin kuşların sıralara yaptıkları pislikleri temizlemek durumundalar, oturacak bir yer bulabilmek için. Sorunu Hukuk Fakültesi dekanına ileten öğrencilere verilen yanıt şu: *"İyi ya devlet kuşudur, uğur getirir."* Camlar hâlâ takılmadığından, sınıfta yeller esiyor. Kalorifer tesisatı yok. Eskileri sökülmüş, ortada duruyor. 11.35 m. yüksekliği olan sınıflara birer soba kuruldu. En ufak bir yağmur yağışında, koridorlardan sınıfa ulaşabilmek için neredeyse bir sandal gerekecek. Ama duvarlardan tavandan sarkan kablolar için endişelenmeye gerek yok; çünkü binada elektrik yok.

Tüm bunlar YÖK Üniversitesinin bir yönü. Bunların dışında üniversitede ne bir sosyal etkinlik var ne de eğitimi doğrudan ilgilendiren gereksinmeler karşılanıyor. Bir düşünün: Üç yıldır açık olan Hukuk Fakültesinin hâlâ kütüphanesi yok. Artık ortaokullarda bile deneysiz *fen* dersleri yapılmazken, Tıp Fakültesinin ne hastanesi var ne de laboratuvarı. Teknik eğitim Fakültesinin atölyeleri yok. Güzel sanatlar fakültesinin film gösterileri gibi uygulamalı derslerini yapabilmesi için binada elektrik yok.

İşte YÖK'ün açtık dediği üniversitelerden biri. Hem de Anadolu'da değil, İstanbul'da bulunan Marmara Üniversitesi'ndeki görünüm böyle: Harabe bir bina, titreyen öğrenciler, kütüphanesiz Hukuk Fakültesi, hastanesiz-laboratuvarsız Tıp Fakültesi, atölyesiz Teknik Eğitim Fakültesi ve Güzel Sanatlar Fakültesi.

Eğer bu okula üniversite deniyor ve devam eden öğrencilere üniversite eğitimi alan kişiler gözüyle bakılıyorsa, başta YÖK Başkanı Sayın Doğramacı olmak üzere, YÖK mensupları ve destekleyicilerini, üniversitelerin ve üniversiteye alınan öğrencilerin sayısında kaydettikleri büyük artıştan dolayı kutluyoruz!

BİLİM ve SANAT

5. YIL – 50. SAYI
ŞUBAT SAYISINDA
Gözden Irak - Yüreğe Yakın LATİN AMERİKA

- GALİP TEKİN/*ABD Kıskacında Latin Amerika*
SİNAN SÖNMEZ/*Latin Amerika'nın Bitmeyen Borç Öyküsü* o Kurthan Fişek/*Güney Amerika'nın Hayat Tarzı: Futbol* o Gürhan Uçkan/*Sanatın Toplumsal İşlevi ve Latin Amerika Yazını*
- Yahya Zabunoğlu: *"YÖK, Yargı Önünde Hep Kaybetmiş Günahkar Bir Örgüttür"*
- Ayrıca *YAZILARIYLA:* Güney DİNÇ/Galip L. YALMAN/Türkkaya ATAÖV/Remzi İNANÇ/ A. Tufan AYDIN/Nur DOLAY/Louis Ramiro BERTRAND/Muzaffer SARAÇ/Namık ÖZCAN Oğuz OYAN/Cengiz ÇEREZCİOĞLU/Tevfik ÇAVDAR/Haldun ARMAĞAN
ÇİZGİLERİYLE: Nezih DANYAL, Hatay DUMLUPINAR, Murat ÖZMENEK

ABONE: Yıllık 2200, Altı Aylık 1200 TL.
ADRES: Sümer Sk. 36-1/A, Kızılay - ANK.
Tel: 30 28 16

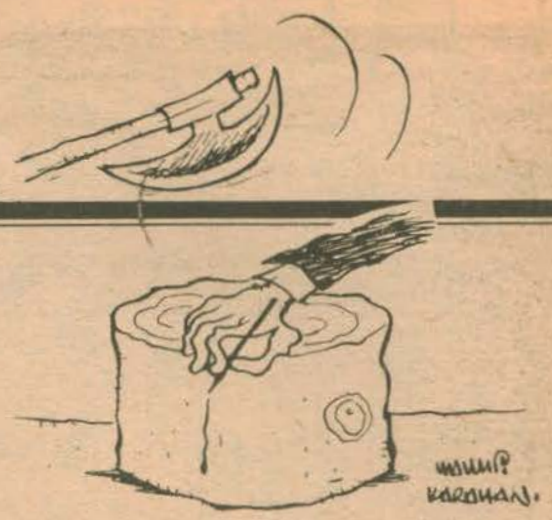

"Türkçe'nin Sırları" Neler Ki?

- **"Türk dili bugünkü Türkiye topraklarına, eski Asya ülkelerimizin hür ufuklarla çevrili bozkırlarından kopan gür ve erkek sesli bir musıkıyle gelmiştir."**

Nihat Sami Banarlı'nın, halen piyasada 7. baskısı satılmakta olan ve "Kubbealtı Neşriyatı"nca basılan *"Türkçenin Sırları"* adlı, bol bol ırkçılık propagandası yapılan kitap, 9 Eylül Üniversiteki Hukuk Fakültesi'nde, 1300 den fazla öğrenciye ders kitabı olarak okutuluyor. Aslında lise öğretmeni olan ve üniversitemizin diğer fakültelerinde de derslere giren, Edebiyat Fakültesini yeni bitirmiş *Bilal Öngül*, 1962 doğumlu olmasına karşın, üniversite hocalığına "layık görülmüş" ve buram buram gericilik kokan bu kitabı derste okutmaya başlamıştır. Aşağıda kitaptan alınmış kimi bölümleri yetkilileri uyarmak için yayınlıyoruz.

"Türk milleti, Asya kıt'asında, başka milletleri, bir devlet ve iktidar olarak, idare vazifesini almıştı. Bu vazifeyi şiddetle benimsemiş ve bütün ömrünce yapmıştı.

Türk dilini anlamak için, yalnız bu noktaya dikkat etmek kafidir." (S. 26)

"Türkçenin, dar, mahdud ve küçük millet dili olduğunu sanmak ve sandırmak değil, büyük millet dili olduğunu, böylece bilmek ve anlamak lazımdır:

Kendilerini nizam-ı alem için yaratılmış bilen Türkler, Asya topraklarında, asırlarca tetik üzerinde beklemişlerdir. Geniş asya coğrafyasında büyük ve insani Türk iktidarına başkaldıracak bir hareket nerede ve ne kadar uzakta olursa olsun, bu hareketi, bu günkü gibi uçaklarla veya diğer motorlu vasıtalarla değil, atlarla yetişerek bastırmışlardır." (S. 27)

"Türk dili, bugünkü Türkiye topraklarına, eski Asya ülkelerimizin hür ufuklarla çevreli bozkırlarından kopan gür ve erkek sesli bir musıkıyle gelmiştir. Bu sebepledir ki Türkiye Türkçesinde eski bozkır sesleri ve İdil ırmağının akışından yükselen sesler vardır." (S. 31)

"Çünkü Türk dili (tekrar ediyoruz ki) herhangi küçük ve başkalarına mahkum bir millet dili değil, tarihin daha ilk anlarından başlayarak bir imparatorluk dilidir.

Her dil, imparatorluk dili olamaz. Çünkü her millet imparatorluk kuramaz.

Bunun için büyük millet olmak lazımdır. Büyük milletlerin dili de tabiatıyle, büyük vatanlarda işlenmiş, büyük dil olur." (S. 34)

"Türkçe uydurmacılar elinde çocuk oyuncağından beter hallere düşürülmüş, hiç bir ciddi sebep yokken, Türk halkının malı olan nice güzel kelime baltalanarak dilimizin bilhassa yeni yetişenler için zevksiz, kifayetsiz, çirkin hallere düşürülmüştür." (S. 58)

"Osmanlı hükümdar ailesinin Türkçeciliği mühim ve mes'ud bir tarih hadisesidir. Bu ailenin, daha kuruluş anlarından başlayarak ordu'da, saray çevresinde ve halk içinde Türkçe konuşup Türkçeyi yeniden devlet ve edebiyat dili mevkiine getirdiği bilinir." (S. 205)

"Asıl bahsimiz ise Türk ilim ve neşriyat aleminin, evvelce yabancı propagandalar tarafından hazırlanmış, eski, politik iftiralara kanmaya devam ederek kötü hükümdar sandığı Sultan Abdülhamid'in Türkçeciliği mevzuundadır. (S. 208)

"Bilindiği gibi Sultan Abdülhamid, bizzat açtığı Meclis-i Mebusan'ındaki Türk Meb'usların ilmi ve fikri kifayetsizliklerinden doğacak tehlikeyi sezmiş, bu meclisi kapatmış ve derhal geniş ölçüde bir maarif faaliyetine girişerek, Türkiye'de çok sayıda ve yüksek dereceli, kaliteli mektepler açtırmıştı. Bu faaliyetin tek gayesi, mekteplerde tam manasıyle münevver mezunlar yetiştirerek memleketi onlar vasıtasıyle uyandırıp kurtarmak olabilirdi." (S. 211)

Kampuçya halkı sosyalizmi acısız biçimde kurmak ve yaşatmak istiyor.

Pol Pot Rejiminin Suçları ve Uluslararası Gericilik

KAMPUÇYA GERÇEĞİ

17 Nisan 1975'de başkent Pnom Penh kurtulduğu zaman bağımsız gelişmenin kapılarının açılacağını, mutlu, özgür bir yaşantının kurulacağınıhayaleden binlerce Kmerin düşü gerçekleşmedi. Onları başka şeyler bekliyordu.

Pol Pot kliği iktidarı elime alır almaz. Başkent Pnom Penh'den 400 bin aileyi eski rejim altında çalıştıkları gerekçesiyle (bunların içinde doktorlar, mühendisler, işçiler, memurlar vardı), "yeniden eğitilmek" üzere, daha doğrusu yok edilmek üzere ülkenin çeşitli yerlerine gönderdi. Bu uygulama kısa sürede diğer bölgelerde de gerçekleştirildi.

Pol Pot kliği iktidarı ele geçirdiği ay içinde toplumu üç kategoriye ayırdı. Birinci kategori, yani "temel nüfus" Pol Pot yönetiminin yöneticilerini, ülkenin en erken kurtarılmış bölgelerinde yaşayan halkı içeriyordu. Bu bölgeler ülkenin ağaçlık ve dağlık yöreleri olan kuzey ve kuzeydoğu bölgeleriydi. Bu bölgelerin halkı gelişmenin ilkel derecesindeki kabilelerden oluşuyordu. İkinci kategoriyi, başkent Pnom Penh'den önce kurtarılmış iç bölgelerde yaşayan nüfus oluşturuyordu. Bu kategoriye, birincilere göre daha az ayrıcalıklı olmakla birlikte, rejimin son günlerine kadar üçüncü kategoridekilere de daha az sert davranılırdı. Üçüncü kategoriyi, Pnom Penh'de yaşayan bütün nüfusla, Pnom Penh'den sonra kurtarılan bölgelerin nüfusu oluşturuyordu. Bu üç milyona yakın insan savaş suçlusu olarak ilan edilmişti! Bunlar bedensel emekle yeniden eğitilmek üzere kırsal bölgelere gönderildiler.

Nüfusun bu eklemsel bölümlenmesi, kaba solcu Pol Potculuğun iki amacını gerçekleştirmesine yönelikti: Birincisi, yeni rejimin dayanağı olacak ayrıcalıklı bir sosyal temel yaratmaktı. İkincisi de, herhangi bir ekonomik deneyde istediği gibi kullanabileceği, daha çok tarımda, bir emek ordusu yaratmaktı. Yeni sosyal yapıda işçi sınıfına ve aydınlara yer yoktu. Bu kesimlere iktidara gelindiği gün ağır bir baskı ve kıyım uygulanmıştı. İşçi sınıfı sömürücü sınıflar arasında sayılıyor, geleneksel köylülüğün düşmanı unsur olarak görülüyordu. Bu yüzden işçi sınıfı da üçüncü kategoriyle birlikte yeniden eğitilmeye ve tarımsal bölgelerde çalışmaya gönderiliyordu.

Pol Pot rejimi öğretmenlerin beşte dördünü, eczacı ve doktorların onda dokuzunu ölüme gönderdi. Aynı dönem içinde, 1975'den 1978'e kadar olan Pol Pot yönetimi sırasında üniversite öğrencisi sayısı 11 binden 400'e düşürüldü. 200 tanınmış yazar ve yayıncı, 100 aktör ve filim yönetmeni ve yapımcısı işkence ve taciz sonucu öldü.

Radikal "sosyal devrim" ve "toplumun arıtılması" düşünceleri, kendiliğinden toplumdaki bütün geleneksel ilişkilerin, örneğin ailenin yok edilmesine dönüştü. Eşler birbirinden ayrıldı, çocuklar 14-15 yaşlarında ailelerinden alınarak "seyyar üretim tugayları"na yerleştirildi.

Hiçbir ara aşama gerektirmeden ve geçilmeden, doğrudan "komünler" oluşturmakla övündü Pol Pot. Bu "komünler" de sabah 6'dan akşam 17'ye dek zorunlu çalışma vardı. Tek bir cezalandırma vardı: Ölüm. Bu komünlerde üretkenlik oldukça düşüktü. Genel olarak üretkenlik Lon Nol rejiminin düzeyinin altına düştü.

Etnik azınlıklara ilişkin politikanın özünü, etnik olarak homojen bir devlet yaratma çabası oluşturuyordu. Bu yüzden de etnik azınlıkların imhasına girişildi. Kmer dili tek dil olarak kabul edildi. Bu yüzden halkın adlarını kmer ırkının özelliklerine uygun olarak değiştirmesi istendi. Bütün halkın adetlerini, giyisilerini kmer özelliklerine göre düzenlemeleri istendi. Bunlar bir devlet bildirisi olarak duyuruldu. Güney Vietnam orijinli, Kmae Kraom olarak adlandırılan azınlık Vietnam ajanı olarak kabul edildi ve tümüyle imhasına çalışıldı.

Kampuçya, örneğin Afganistandan farklı olarak, her aşaması uluslararası gericiliğin sosyalizme ve sosyalist sisteme yönelik propagandasının en çekici, duyguları ayaklandıran, insanlığını kabartan motifi oldu.

1975'de ABD yanlısı gerici Lon Nol rejiminin, Pol Pot'un liderliğini yaptığı 'Ulusal Kurtuluş Hareketi' tarafından 5 yıllık bir gerilla savaşından sonra yıkılması, "kızıllar geliyor", "komünistler barışı bozuyor" biçiminde değerlendirilmeye çalışıldı. 17 Nisan 1975'de iktidarı ele geçiren "komünist" Pol Pot kliğinin suçları (3.3 milyon insanın üç yıl içinde öldürülmesi, 300 bin işçi ve memurun hapisanelerde ölüme terk edilmesi vb. kıyım ve cinayetler) sürekli olarak "komünizmin çirkin yüzünü" gösterebilmenin araçlarından birisi olarak kullanıldı. Bu suçların faturası diğer ülkelerin ilerici ve sosyalist partilerine, sosyalist sisteme kesilmeye çalışıldı. Oysa gerçek, Pol Pot ve yandaşlarının hiçbir zaman komünist olmadığıdır.

Pol Pot, Leng Sary ve "Demokratik Kampuçya"nın diğer liderleri 1950'lerde Paris'te Kmer öğrenci birliğinin üyesi olarak çalıştılar. Kmer öğrenci birliği ultrasol eğilimliydi. Leng Sary bu örgütün genel başkanı, Kiyo Samphan da genel sekreteriydi. Bu birlik Avrupa'daki birçok anarşist grubun toplantı ve gösterilerinin aktif destekleyicisiydi.

Yine aynı yıllar, Pol Pot'cuların geleceğin canilerinin, "Kampuçya idealleri"ni oluşturmaya başladıkları yıllardır. Yıllar geçtikçe idealleri pratik şemalara dönüştü. "Mazisi temiz" yeni bir toplum kurmayı amaçlayan "toplumsal deneyimler"ini, toplumsal gelişmelerin yasalarını bütünüyle küçümseyerek oluşturdular. Kampuçya'nın kentlerini, nüfusunu tahrip eden, ekonomisini, ulaşımı, ticareti, parayı yok eden, toplumun geleneksel haberleşme biçimlerini silip süpüren bir programdı bu. Tümüyle militarize bir toplum oluşturdular. Toplumun bütün üyelerinin yalıtlanmış "tarımsal komün"lerde yaşadığı, az tüketen, çok çalışan, aynı tip elbiseyi giyen, belirli yerlerde oturan, bir kaşıktan başka kendisine ait şeyinin olmadığı bir toplumdu bu.

Pol Pot, "Komünleşmeyi hiçbir ara aşama olmaksızın gerçekleştiren ilk ülke olmamız nedeniyle tarih bizi altın harflerle yazacaktır," diyordu. Pol Potculuğun bütün halka karşı politikası, cinayetleri halkın rejime karşı ayaklanmasını doğurdu. İlk ayaklanma Eylül 1975'de oldu. Ayaklanmaya katılanlar üçüncü kategorinin insanlarıydı.

1978 başlarında ekonomik durumun iyice kötüleşmesiyle birlikte nüfusun geniş kesimleri, giderek köylülük ayaklanmalara artan ölçüde katılmaya başladı. 1 Aralık 1978'de Kampuçya'nın kurtuluşu için 'Birleşik Ulusal Cephe' kuruldu. Liderliğini Heng Samrin'in yaptığı Birleşik Cephe'de köylüler birliğinin, kadın ve gençlik örgütlerinin, budistlerin ve işçi sınıfının temsilcileri vardı. 11 Ocak 1979'da Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti'nin de yardımıyla, Birleşik Cephe iktidarı ele geçirdi. Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti halk ayaklanmasının başarısında kilit bir rol oynadı. Pol Pot ordusuna Vietnam sınırında verdirilen ağır kayıplar halk ayaklanmasının başarısını hızlandıran bir faktör oldu. Şimdilerde ise hem askeri, hem de politik ve ekonomik desteğini sürdürüyor. Kampuçya Halk Cumhuriyeti'nin ekonomik ve toplumsal gelişmesinin sağlanması için, Vietnam'ın yanı sıra, başta Sovyetler Birliği olmak üzere tüm sosyalist ülkeler yardımlarını sürdürüyor. Kaderin cilvesine bakın: Pol Potcu katiller çetesi, dünün "komünizmin çirkin yüzü", bugünün özgürlüğün ve işgale uğramış bir ülkenin yöneticileri olarak, uluslararası gericiliğin gözdesi oldular! Bakınız, ağırbaşlı ingiliz gazetesi Observer ne diyor: Soğuk savaşta Kmerler meleklerin safındadırlar. Onlar Sovyetler Birliği'nin desteklediği Vietnam'a karşı savaşmaktadırlar. Batı asla Kmerlerin kitle kırımına gözlerini yummamıştır ama, katillere karşı herhangi bir eylemde bulunması da çıkarlarına uygun değildir. Reel politika moral sorunlardan her zaman önce gelir." (22.7. 1984)

Reel politika uğruna, cinayetlerin ve halka karşı uygulamalarını görmezlikten gelinmesini istiyor, Observer. Bu nedenle de aynı gerekçelerle Vietnam işgalinden, komünizmin işgalci yüzünden sözediliyor. Uluslararası gericiliğin ve emperyalizmin iletişim araçları üzerindeki egemenliğine dayanarak sürdürdüğü yalan propaganda, Kampuçya halkının başarıları arttıkça sonuçsuz kalacaktır.

Derleyen: Yarın Araştırma Bürosu

YARIN abone kulübü

YARIN'a Abone Olalım, Abone Bulalım.

KDV UYGULAMASININ SONUCU: ABONE KAMPANYAMIZ BİR AY DAHA SÜRÜYOR

4. Yıl Abone Kampanyamıza katılmakta geciken okurlarımız için kampanya süremizi bir ay daha uzattık. Abone ücretleri daha önce duyurmuş olduğumuz gibi bu ay da artmıyor. Okurlarımız bir yıllık 1500 + 150 TL KDV ve altı aylık 800 + 80 TL KDV ödeyerek abone olabilecekler. Böylece dergimizin fiyatının artmasına karşılık abone ücretimizin artmaması ile, abone olan okurlarımız dergimizi yarı fiyatına edinebilecekler.

Yaklaşık birbuçuk yıl önce kurulan Yarın Abone Kulübü okuyucularına indirimli kitap sağlamayı sürdürüyor. Yarın aboneleri, Onur, Dayanışma, Hil, Bilim ve Sanat, Mayıs, Nitelik, ve Yarın Yayınları'nın kitaplarını indirimli olarak edinebilirler. Listemizdeki Yayınevlerinin artacağını ayrıca yayınevlerinin yeni çıkacak kitapla ın da listemize ekleneceğini duyurmak isteriz.

Abonelerimiz diledikleri kitapların listesini "Yarın Abone Kulübü, P.K. 723 Kızılay-Ankara" adresine yazdıklarında kitaplar kendilerine gönderilecektir.

Kitapların ederi 164860 nolu posta çeki hesabınıza yatırılabileceği gibi posta pulu olarak da gönderilebilir. Yurtiçi isteklerde posta giderleri Yarın tarafından karşılanıyor. Yurtiçi ödemeli ve tüm yurtdışı isteklerde, posta ücretlerinin çok yüksek olması nedeniyle bu gideri karşılama olanağımız bulunmuyor. Bu isteklerde posta giderleri istek tutarına eklenmelidir.

Listemizde yer alan fiyatlar kitapların üst fiyatlarıdır. İndirimler ayrıca belirtilmiştir.

ESKİ SAYILAR VE ÜÇÜNCÜ CİLT İSTEKLERİ

Üçüncü cildimizi 1400 liradan ve eski sayılarımızı kampanya süresince yüzde 50 indirimli olarak edinebilirsiniz.

Birinci ve ikinci ciltlerimizin bez ve karton kapaklı olanları ve birinci ve ikinci cilt kapaklarımız tükenmiştir. Ayrıca yurtdışı abonelerimizin cilt ve cilt kapağı isteklerini doğrudan bize bildirmeleri gerekiyor.

Yarın okurlarıyla yaşıyor, bunun en büyük güvencesi de abone okurları. İşte bunun için Yarın'ın yeni abonelere, yeni okurlara ulaşması görevi bizleri bekliyor.

Abone Kulübü çalışmalarının üst düzeyde bir birliktelik olması için Yarın elinden geleni yapacaktır. Yarın'a abone olalım, abone bulalım, Yarın Abone Kulübüne katılalım.

YARIN YAYINLARI Yüzde 25 İndirim

Yunan Dosyası
A.Cengizkan (2. Baskı) . . .200 TL (Tükendi)
Sovyet Romanı A.M. İdil. 250
Üç Kıtadan Sesler Der. ve Çev.
G. Uçkan. . . . . 250 (Tükendi)
Şili . . . . . 100 (Tükendi)
Öyküler A. Seghers (Türkçesi Yılmaz Onay)
. . . . . 300 (Tükendi)
Saul Steinberg - Sanatı ve Cizgileri 500
Ayrılık Mevsimidir Kararlar
Almalıyız A. Çınar . . . . . 100 (Tükendi)
Haykıran Sessizlik Gürkan Uçkan 150
Cevahir Kalbiyle Dolunay H. Yazıcı 150
Bir Avuç Kum E.Çetin 150
Barış ve Savaş Sorunu Üzerine 100

BİLİM VE SANAT YAYINLARI Yüzde 20 İndirim

Kim Korkar Matematikten
N. Tepedelenlioğlu 300
Nükleer Tehlike H.Gerger. 400
Hep Aranızda Olacağım G. Gönenç 450
Edebiyat Bilim G.N. Pospelov 450
Ben Bir Fizikçiyim A.Kitaygorodski. . . . 450
Asimov Açıklıyor 100 soru - 100 yanıt . . 650
Edebiyat, Barış ve Özgürlük
(Lotus Edebiyat Ödülleri Seçkisi)
Düzenleyen A. Çalışlar. 650
Irk ve Irkçılık Düşüncesi Alaeddin Şenel. 450
Edebiyat Bilimi II G.N.Pospelov 900

HİL YAYIN Yüzde 20 İndirim

Toplum Bilim Üzerine S.L. Meray 500
Demokrasiye Giderken M.Soysal 300
İnsanca Yaşamak S.L. Meray 400
Milli Mücadele Anılarım
H.V.Velidedeoğlu 400
Mayınlı Tarlada Dış Politika H. Gerger . . 400
Saldırganlık, Ön yargı ve Yabancı
Düşmanlığı T.Alkan 400
Toplumsal Yaşam ve Hukuk
H.V. Velidedeoğlu. 500
İmparatorluğun En Uzun Yüz Yılı
İ. Ortaylı 300
24 Ocak Deneyimi Üzerine O. Ulagay . . 400
Demokrasi ve Kültür E.Kongar 500
Orta Doğu Çıkmazı C.Çandar. 400
Atatürk Üzerine E. Kongar 300
Osmanlı Sanayii G.Ökçün 600
Kültür ve Politika A.Çeçen 450
Üniversite Üzerine E.Kongar 200
Sinema ve Çağımız I A.Dorsay. 600
Çağdaş Sosyal Demokrasinin Oluşumu
H. Özdalga 600

MAYIS YAYINLARI Yüzde 20 İndirim

Çağdaş İran Şiiri Çev. M. Babek 150
Görüşmek Üzere N.Kandemir. 100
Kimliksiz Asi Çiçek A.Yıldırım 150
Sevdadır A.Z.Özger. 400

NİTELİK YAYINLARI Yüzde 25 İndirim

Sevginin Ter Bastığı Eller K.Vafi 100
Dizelere Göm Şairi Beni K. Vafi. 100
Sevgi Dilli Şairim M.Yavaş 100
Kuşu Sular İçti T.H. Şenyuva 250
Uzun Ömürler Şehri K.Vafi 150
Gecenin Bitmesini Beklemeden M.Çitil . 150
Önce Ellerim Uyanır M.M. Doğan. 150
Bıyıklarımız Terlemeden Ö.Öneren 150

ONUR YAYINLARI Yüzde 20 İndirim

Hançer ve Lirik M.Demirtaş 250
Kapitalizm ve Tarım M.İ.Erdost 300
Mukaddime I İ.Haldun 750
Bütün Yapıtlar Hegel. 500
Seksüel Seçme C.Darwin. 800
Emeğin ve Emekçilerin Tarihi P.Brizon. . 800
Rölativitenin Alfabesi. . . . B. Russel. . . . 350
Evren ve Dönüşümleri R.Omnes 400
Fiziğin Evrimi A.Einstein - L.Infield . . . 500
Kemal Atatürk ve Çağdaş Türkiye
J. Glasneck. 600
Türkiye'de Faşist Alman Propagandası. . . 500
Türkiye'de Kapitalizmin Gelişme Özellikleri
Y.N. Rozaliyev. 600
Osmanlı İmparatorluğu'nun
Yarı Sömürgeleştirilmesi A.D. Noviçev . . 350
Okulun Toplumsal İşlevi İ.Szaniowski . . 600
Albert Einstein L.Infield. 350

DAYANIŞMA YAYINLARI Yüzde 20 İndirim

Hu Dost F. Otyam. 200
Suçlanan Aklanan Yazılar A. Nesin 350
Çocuk Ömrümüz A. Cengizkan 150
Dayak Dağıtımı A. Aşçı 125
İpek Halıya Ters Binen Kedi A.Say 150
Duvarların Dışı da Senin C. Bektaş. 150
Ağrılar Toprağı O.N. Baranus 125
Bitmeyen H.Atabaş 100
Buzul Döneminden Haberler G.Dal 150
Yörük Hikayeleri D.Yılmaz 150
Uluslararası Haberleşme ve Azgelişmiş
Ülkeler Z. Özcan 180
Kıran Resimleri İ.Aral. 180
Merhaba Yaşamak T.Özyürekli. 100
Yüzün Senin T.Gönenç 150
İnsan Kısım Kısım
Yer Damar Damar A.İ. Mıhçı 150
Ölüm Duyuruları F.Yavuz. 200
Bizsiz Gibi G. Emre 150
Dünyanın En Güzel Kadını B.Günel 250
Vira İ.M.Başat. 200

Bunlara ek olarak üyelerimiz, Yılmaz Onay'ın "Tren Gidiyor" adlı kitabını yüzde 20 indirimli olarak edinebilirler.

Tren Gidiyor, Yılmaz Onay 300